

Kvalita života v ORP Tanvald

Diplomová práce

Studijní program: N7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obory: 7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
7503T114 – Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy
Autor práce: **Bc. Adam Hübner**
Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Adam Hübner**
Osobní číslo: **P12000847**
Studijní program: **N7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obory: **Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy**
Název tématu: **Kvalita života v ORP Tanvald**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

CÍLE:

1. Konceptualizace kvality života
2. Konceptualizace sociálního vyloučení
3. Analýza indikátorů kvality života formou dotazníkového šetření

METODY:

1. Rešerše relevantní literatury
2. Sběr primárních a sekundárních dat
3. Syntéza poznatků

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

MURGAŠ, F., 2012: Prostorová dimenze kvality života. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 147 s. ISBN 978-807-3729-318.

PHILLIPS, D., 2006: Quality of life: concept, policy and practice. New York: Routledge, xii, 276 p. ISBN 04-153-2355.

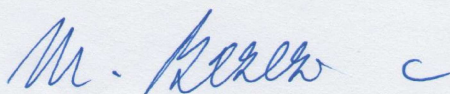
RAPLEY, M., 2003: Quality of life research: a critical introduction. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, xvii, 286 p. ISBN 07-619-5457-0.

SIROVATKA, T., 2002: Mensiny a marginalizovane skupiny v Ceske republice. Vyd. 1. Brno: Nakl. Georgetown, 355 p. ISBN 80-862-5113-6.

Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Vyd. 1. Editor Tomáš Sirovátka. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, 2004, 237 s. Rubikon (Masarykova univerzita), sv. 9. ISBN 80-862-5119-5.

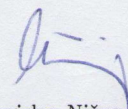
Vedoucí diplomové práce: **RNDr. František Murgaš, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **18. prosince 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

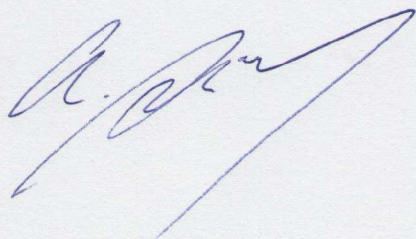
Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 17.7.2016

Podpis:

Anotace

Diplomová práce se věnuje kvalitě života obyvatel správního obvodu ORP Tanvald, který se vyznačuje výskytem sociálně vyloučených lokalit. Úvodní kapitoly práce obsahují vymezení zájmového území a socioekonomickou charakteristiku regionu. Následující kapitoly se věnují dílčímu tématu práce, kterým je koncept sociálního vyloučení s následným mapováním sociálně vyloučených lokalit v regionu. Stěžejní část práce se zabývá konceptem kvality života s následným porovnáním subjektivního hodnocení kvality života dvou skupin obyvatel regionu získané pomocí dotazníkového šetření. Porovnání výsledků subjektivního hodnocení kvality života probíhalo mezi obyvateli sociálně vyloučených lokalit a obyvateli z řad majoritní společnosti. Závěrečná část práce se věnuje syntéze získaných poznatků a transformaci tématu kvality života do výuky zeměpisu. Cílem práce je zjištění kvality života obyvatel v regionu s výskytem sociálně vyloučených lokalit.

Klíčová slova

obec s rozšířenou působností - sociálně vyloučená lokalita - kvalita života - migrace

Annotation

Diploma thesis deals with quality of life of residents in the administrative district ORP Tanvald, which is characterized by the occurrence of social excluded localities. The introductory chapters of the work includes a definition of the study area and the socio-economics characteristics of the region. The following chapters are based on the sub-theme of the work, which is a concept of social exclusion with following mapping of social excluded localities of the region. The essential part is focused on the concept of quality of life, followed by comparing the subjective quality of life of two groups of inhabitants of the region obtained through the questionnaire survey. Comparing the results of subjective quality of life was realized among the inhabitants of social excluded localities and among the inhabitants of majority society. The final part describes synthesis of findings and transform the topic of quality of life in the teaching of geography. The aim of the thesis is to determine the quality of life the inhabitants in the region with social excluded localities.

Key words

municipality with extended authority - socially excluded locality - quality of life - migration

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

%	procento
atd.	a tak dále
aj.	a jiné
a.s.	akciová společnost
cca	cirka
č.	číslo
ČOV	čistička odpadních vod
č.p.	číslo popisné
ČR	Česká republika
ČSR	Československo
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
ha	hektar
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
ERN	Euroregion Nisa
EU	Evropská unie
CHKO JH	Chráněná krajinná oblast Jizerské hory
km	kilometr
km ²	kilometr čtvereční
KÚ	Katastrální území
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
KN	Katastr nemovitostí
KRNAP	Krkonošský národní park
KŽ	Kvality života
LK	Liberecký kraj
m	metr
m n.m.	metr nad mořem
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MT	Mikroregion Tanvaldsko
MAS	Místní akční skupina
např.	například

obr.	obrázek
obyv./km ²	obyvatel na kilometr čtvereční
OSVČ	osoby samostatně výdělečně činné
ORP	obec s rozšířenou působností
před Kr.	před Kristem
PÚR	Politika územního rozvoje ČR
RES	Registr ekonomických subjektů
RISY	portál regionálních informačních servisů
RVP	Rámcové vzdělávací programy
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic ČR
Sb.	sbírka
SFDI	Státního fondu dopravní infrastruktury
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
ÚP	Úřad práce
ÚAP	územně analytické podklady
ÚPD	územně plánovací dokumentace
viz.	vysvětleno
WHO	Světová zdravotnická organizace

REJSTŘÍK POJMŮ

Obec s rozšířenou působností (ORP)

Jedná se o administrativně správní jednotky, které vznikly 1. ledna v roce 2003 zákonem č. 314/2002 Sb. Hlavním úkolem těchto obcí III.stupně je vytvářet mezičlánek při výkonu přenesené působnosti státní správy mezi krajským a obecními respektive městskými úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností v porovnání s běžnými obecními úřady vykonávají státní správu v některých oblastech přenesené působnosti nejen pro vlastní katastrální území, ale i pro další obce a města ve svém správním obvodu.

Sociálně vyloučená lokalita

V těchto lokalitách dochází ke koncentraci sociálně vyloučených obyvatel a tím k vytváření tzv. kultury chudoby, kde se začínají objevovat problémy jako nezaměstnanost, kriminalita či drogová závislost. Sociálně vyloučené lokality jsou typické chátrajícím bydlením, špatnou kvalitou služeb, horším životním prostředím (Sýkora, 2010).

Kvalita života (KŽ)

Kvalita života je z pohledu geografie, osobní, subjektivní prožívání lidského života v objektivních prostorově diferencovaných podmínkách. Při zkoumání kvality života v geografii je hlavním objektem zkoumání fenomén dobrého místa, na rozdíl od ostatních věd, které se prioritně zaměřují na to, jak člověk prožívá svůj život.

Migrace

Jedná se o pohyb lidí mezi regiony nebo lokalitami, přičemž dochází ke změnám místa pobytu těchto lidí. Nejčastější důvody migrace osob bez ohledu na světový region jsou důvody ekonomické, politické nebo environmentální.

OBSAH

1. ÚVOD A STRUKTURA PRÁCE.....	10
2. REGION ORP TANVALD.....	11
2.1 Obecná charakteristika.....	11
2.2 Historie.....	11
2.3 Metody vymezení.....	12
2.4 Poloha.....	13
2.5 Správní obvod ORP Tanvald.....	14
2.6 Dopravní a technická infrastruktura.....	15
2.7 Občanská vybavenost.....	17
2.8 Města a obce správního obvodu.....	18
2.8.1 Města.....	18
2.8.2 Obce.....	19
2.9 Sdružení obcí správního obvodu.....	21
2.9.1 Mikroregion Tanvaldsko.....	21
2.9.2 MAS Rozvoj Tanvaldska.....	21
2.9.3 Euroregion Nisa.....	22
3. SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ORP.....	23
3.1 Vývoj počtu obyvatel.....	23
3.2 Národnostní složení obyvatelstva.....	27
3.3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	28
3.4 Nezaměstnanost.....	29
3.5 Ekonomická struktura.....	33
3.6 Sídla a domovní fond.....	34
4. KONCEPT SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ.....	38
4.1 Etnicita a etnikum.....	39
4.2 Kultura chudoby.....	39
4.3 Marginalizace.....	39
4.4 Migrace.....	40
4.5 Rezidenční segregace.....	40
4.6 Rom.....	40
4.7 Segregace.....	41
4.8 Sociální stát.....	41
4.9 Sociálně vyloučené lokality.....	41
4.10 Sociálně vyloučená osoba.....	41
5. SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY ORP.....	42
5.1 Lokality.....	43
5.1.1 Tanvald Žákova.....	43
5.1.2 Tanvald Krkonošská.....	46
5.1.3 Smržovka Hlavní.....	49
5.1.4 Desná Riedlova.....	52
5.1.5 Desná K Elektrárně.....	55
5.1.6 Velké Hamry Mezivodí.....	58

5.2	Objekty.....	61
5.2.1	Harrachov ubytovna Gama.....	61
5.2.2	Velké Hamry město.....	61
5.2.3	Zlatá Olešnice Stanový.....	62
5.3	Objekty s rizikem vzniku.....	66
5.3.1	Plavy Mlýnsko.....	66
5.3.2	Kořenov Martinské údolí.....	67
5.3.3	Tanvald Hotel Koruna.....	68
6.	KONCEPT KVALITY ŽIVOTA.....	69
6.1	Historické vymezení kvality života.....	70
6.2	Vymezení pojmu kvalita života.....	70
6.3	Subjektivní a objektivní dimenze kvality života.....	71
6.4	Měření kvality života.....	71
6.4.1	Indikátory kvality života.....	72
6.4.2	Výpočet indexů.....	73
7.	KVALITA ŽIVOTA V ORP.....	74
7.1	Stanovení hypotéz.....	74
7.2	Dotazníkové šetření.....	75
7.3	Struktura respondentů.....	76
7.4	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	78
7.5	Hodnocení kvality života.....	89
7.6	Vyhodnocení stanovených hypotéz.....	91
8.	ZÁVĚR.....	93
9.	TRANSFORMACE TÉMATU DO VÝUKY ZEMĚPISU.....	95
9.1	Zařazení tématu v rámci RVP.....	95
9.1.1	Klíčové kompetence.....	95
9.1.2	Vzdělávací obsah.....	95
9.2	Tématický celek- Společenské a hospodářské prostředí.....	96
9.2.1	Učební opory.....	97
9.2.2	Tématický plán.....	98
9.2.3	Učební plán.....	99
	SEZNAM ZDROJŮ.....	100
	SEZNAM PŘÍLOH.....	106

1. ÚVOD A STRUKTURA PRÁCE

Na kvalitu života obyvatel v území SO ORP Tanvald, která je předmětem této diplomové práce předložené k obhajobě na Katedře geografie fakulty Přírodovědně humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci, lze nahlížet z mnoha různých úhlů. Úhel pohledu, který je zvolen v této práci, je subjektivní hodnocení kvality života dvou skupin obyvatel s odlišným sociálním statutem. První z uvedených skupin reprezentují obyvatelé z řad majoritní společnosti a druhou skupinou respondentů jsou občané z řad sociálně vyloučených osob obývajících převážně sociálně vyloučené lokality.

Cílem předkládané diplomové práce je zjištění kvality života obyvatel v regionu s výskytem sociálně vyloučených lokalit. Na počátku tvorby této práce byl autorův zájem o fenomén sociálního vyloučení, kterému se autor věnoval již v bakalářské práci obhájené v roce 2012. Diplomová práce tak dále rozvíjí výše uvedenou bakalářskou práci o výzkum subjektivní kvality života obyvatel žijících v dotčeném regionu.

Text předkládané diplomové práce je strukturován do čtyř pomyslných částí, které jsou tvořeny jednotlivými kapitolami. První, úvodní část práce zastoupena kapitolami 1 až 3, tvoří společně úvod do území s následným vymezením a podrobnou socioekonomickou charakteristikou území, která je z pohledu sociálního vyloučení klíčová. Druhá část, kterou tvoří kapitoly 4 a 5, se věnuje dílčímu tématu práce, kterým je koncept sociálního vyloučení s následným mapováním sociálně vyloučených lokalit v území SO ORP Tanvald. Třetí část práce zahrnující kapitoly 6 a 7, se věnuje stěžejnímu tématu práce, kterým je koncept kvality života s následným výzkumem subjektivní kvality života obyvatel SO ORP Tanvald pomocí dotazníkového šetření. Poslední závěrečnou část předkládané práce tvoří závěr práce a kapitola 9, která se věnuje transformaci tématu kvality života do výuky zeměpisu na základní škole. Nedílnou součástí diplomové práce jsou přílohy, které potvrzují některé ze skutečností uvedené v textu, jedná se o dotazník kvality života v ORP Tanvald, orientační výpisy z katastru nemovitostí.

2. REGION ORP TANVALD

2.1 Obecná charakteristika

Území jež následně vymežíme je součástí České republiky, Libereckého kraje a okresu Jablonec nad Nisou. Tanvaldsko je historicky sudetský příhraniční region, který se nachází při státní hranici s Polskem. Celé zájmové území je zároveň i součástí Euroregionu Nisa. Jedná se převážně o hornaté území s vysokým podílem lesní půdy. Region je vymezen na východě Krkonošským podhůřím, na jihu černostudničním hřebenem, na západě vrcholovými partiemi Jizerských hor a na severu státní hranicí s Polskou republikou. Nejvyšším místem v území je Černý vrch 1026 m n.m., který se nachází v podcelku Jizerská hornatina v okrsku Soušská hornatina. Naopak nejnižší nadmořskou výšku má dno řeky Kamenice v katastru osady Navarov, kde je naměřeno 344 m n.m., místo je součástí okrsku Bozkovská vrchovina v podcelku Železnobrodská vrchovina. Z geografického hlediska zasahují do tohoto území Jizerské hory a malá část Krkonoš. Celé území je bohatě protknuto vodními toky řek Kamenice, Jizera, Bílá a Černá Desná. Jedná o historicky průmyslový a turistický region, kde jsou k vidění v údolí řek tovární komplexy (některé brownfields) i turistické chaty a rozhledny na vrcholcích některých kopců. (Hübner, 2012)

Region tvoří města a obce, které jsou historicky a spádově napojeny na přirozené centrum regionu město Tanvald. Městy regionu jsou Tanvald, Smržovka, Desná, Velké Hamry. Mezi obce Tanvaldska patří Albrechtice v Jizerských horách, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Kořenov, Plavy a Zlatá Olešnice. V regionu dnes žije téměř 21 tisíc obyvatel s průměrným věkem kolem 42 let. Tím že se jedná o turistický region s množstvím ubytovacích kapacit dochází v sezóně k navýšení počtu lidí v regionu přibližně na 30 tisíc.

2.2 Historie

Za Rakouska-Uherska bylo Tanvaldsko významnou průmyslovou zónou a procházelo výraznou industrializací. Továrny a malé manufaktury byly stavěny v údolích horských řek a potoků, kde bylo využíváno energie vodní masy k pohonu strojů. Byly stavěny železniční tratě a silnice. Převážná část obyvatel pracovala v průmyslové výrobě textilní, sklářské a dřevozpracující. Za prací se přistěhovaly do měst a městysů Tanvaldska stovky nekvalifikovaných lidí, kteří měli možnost se vyučit textilnímu a sklářskému oboru přímo v továrnách. Rozkvět tento region zaznamenal v první polovině 20.století. Docházelo zde ke

vzniku dalších fabrik a firem a přílivu nových obyvatel. Města a obce se v této době rozrůstaly a zlepšovaly infrastrukturu, jež byla na svou dobu ojedinělá. Do tohoto období se datují i první zmínky organizovaného turistického ruchu v podobě českých a německých turistických spolků. Rozvoj regionu byl však zastaven druhou světovou válkou a následným vysídlením obyvatel německé národnosti. V poválečných letech následovalo dosídlení pohraničí obyvateli z vnitrozemí Čech. Tito noví obyvatelé byli spíše než průmyslově, zemědělsky orientovaní a navíc jejich počet nedosáhl nikdy počtu vysídlených obyvatel německé národnosti. V době normalizace lze pozorovat opětovný rozvoj některých měst a nárůst počtu jejich obyvatel, který je dán vládní politikou bydlení. V regionu se zvyšuje bytový fond v podobě panelových bytů, které z velké části spravují textilní a sklářské podniky. Po roce 1990 se zánikem centrálního plánování a nástupem tržního hospodářství dochází k úpadku textilního a následně i sklářského průmyslu v regionu. V nynější době funguje na Tanvaldsku jen minimum původních továren a region se začíná orientovat více na turistický ruch a služby (Hübner, 2012).

2.3 Metody vymezení

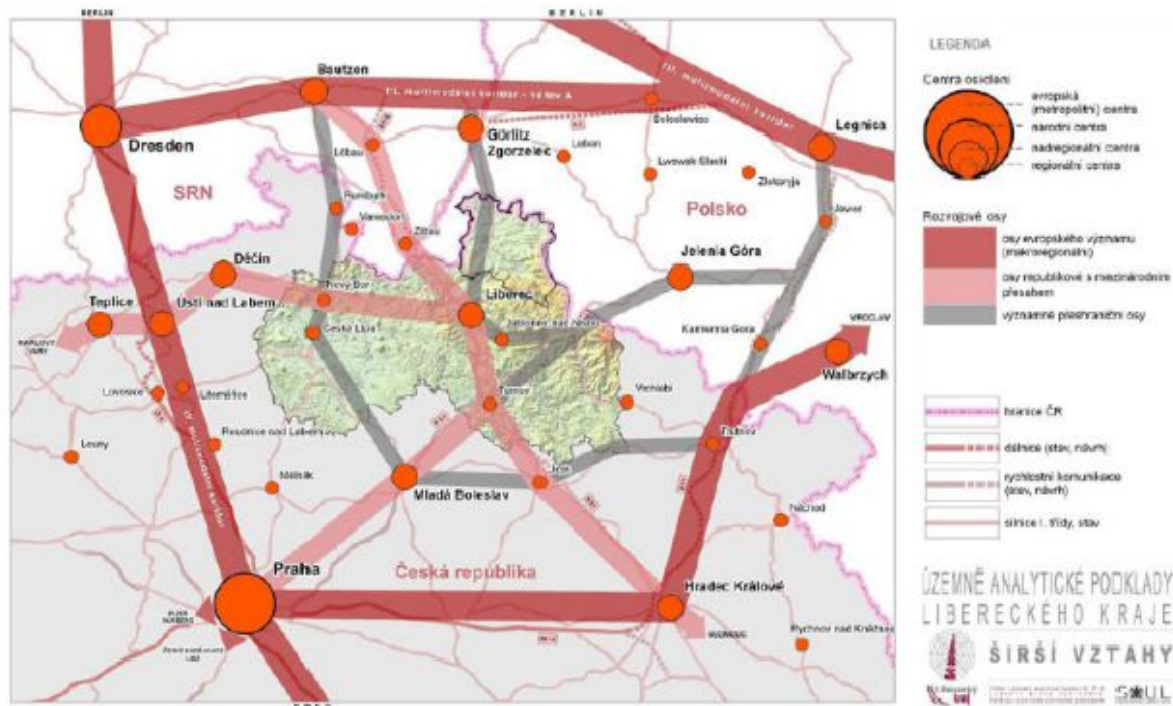
Region ORP Tanvald jako obce III. stupně je vymezen v severovýchodní části libereckého kraje. Z pohledu zaměření této diplomové práce jsme do jisté míry nuceni při vymezení území opomenout některé fyzicko-geografické i humánně-geografické charakteristiky, a proto vycházíme z územně správního členění Libereckého kraje v rámci České republiky. Při administrativním vymezení SO ORP Tanvald, ke kterému došlo 1.ledna 2003 podle zákona č.314/2002 Sb., byla odtržena od nodálního regionu Tanvaldsko obec Josefův Důl a naopak bylo připojeno město Harrachov, které je samo o sobě nodem. Toto město historicky vždy neslo znaky krkonošských měst a obcí, byť bylo železniční tratí a komunikací spádově napojeno na Tanvald. Naopak výše zmíněná obec Josefův Důl, která má shodný historický vývoj a znaky s Tanvaldskem se stala administrativně součástí ORP Jablonec n/N, byť je nadále součástí Mikroregionu Tanvaldsko (Hübner, 2012).

Uvedené vymezení elementárních funkčních mikroregionů je provedeno kritériem intenzity pracovní dojížděky (Hampl, 2005). I když při administrativním vymezení ORP došlo do jisté míry k potlačení některých historických nodálních vazeb, město Tanvald nadále zůstává jasným nodem v území a tedy i jedním ze stavebních kamenů mikroregionální struktury v České republice i v Euroregionu Nisa.

2.4 Poloha

V prostorové analýze je ORP Tanvald z pohledu polohy ve střední Evropě územím (Obrázek 1), kterým prochází významná přeshraniční dopravní osa (Praha – Mladá Boleslav – Turnov – Tanvald - Jelenia Góra - Legnica). Výše zmíněná přeshraniční osa propojuje IV. multimodální evropský koridor (Berlin – Dresden – Praha – Brno- Wien) a III. multimodální evropský koridor (Berlin – Legnica – Wrocław- Katowice - Lvov – Kijev).

Z výše uvedeného je patrné, že se ORP Tanvald nachází mezi dvěma evropskými multimodálními dopravními koridory, a to mezi III. koridorem (Berlin – Kijev) a IV. koridorem (Berlin – Wien), což z euroregionálního pohledu zvyšuje význam této lokality. Přes uzlový nodus Turnov je navíc region napojen na republikovou osu s mezinárodním přesahem (Olomouc- Hradec Králové – Liberec – Bautzen). Poloha a propojení regionu v rámci střední Evropy je z pohledu turistického ruchu velice pozitivní. Z pohledu hustoty dopravy je však poloha na spojnici obou multimodálních evropských koridorů negativem díky tranzitní nákladní automobilové dopravě (Hübner, 2012).

Obrázek 1 : Širší vztahy území Tanvaldska z pohledu Střední Evropy, zdroj: ÚAP LK, KÚ LK

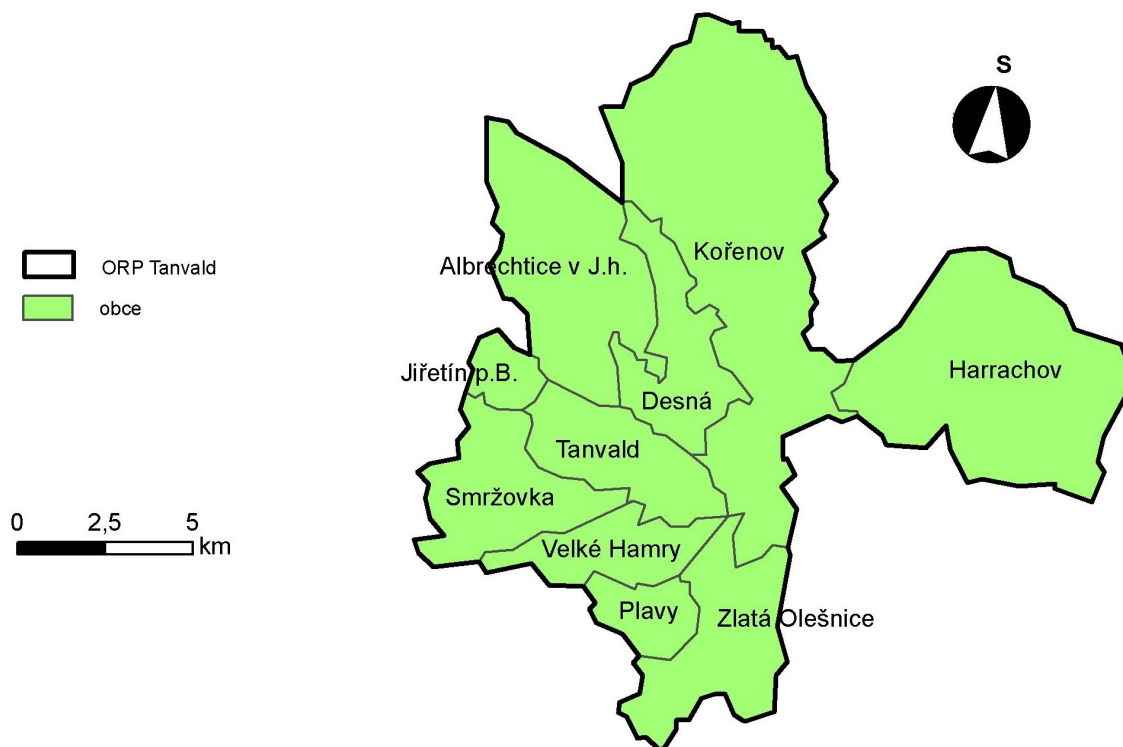
Z pohledu politiky územního rozvoje ČR (PÚR, 2008) se region ORP Tanvald nachází v rozvojové oblasti OB7 Liberec, která se projevuje silnou koncentrací obyvatelstva a ekonomických činností. Dále region náleží do specifické oblasti SOB7 Krkonoše- Jizerské hory. Území je ovlivněno rozvojovou dynamikou krajského města Liberec a působením okresního města Jablonec nad Nisou. Vzdálenost regionu od Jablonce nad Nisou je 15 km a vzdálenost od krajského města Liberec je přibližně 25 km. Z pohledu ČR je třeba zmínit vzdálenost regionu od hlavního rozvojového pólu České republiky od Pražské aglomerace, tato činí 120 km (Hübner, 2012).

2.5 Správní obvod ORP Tanvald

ORP Tanvald tvoří 21 katastrálních území (KÚ) 10- ti obcí (NUTS 5) Libereckého kraje (NUTS 3), všechny níže uvedené obce (*Tabulka 1*), společně tvoří administrativně správní jednotku SO ORP Tanvald (obec III). Území zájmového regionu je tedy vymezeno správní hranicí SO ORP Tanvald (*Obrázek 2*). Všechny obce jsou zároveň územím v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a územím sjednoceným v dobrovolném svazku obcí Mikroregion Tanvaldsko i působištěm místní akční skupiny (MAS) Rozvoj Tanvaldska.

Tabulka 1: Obce ORP Tanvald a jejich katastrální území, zdroj: RISY, upravil Hübner

Název obce	Rozloha (ha)	Kód KÚ	Název KÚ
Albrechtice v Jizerských horách	2454	60028	Albrechtice v Jizerských horách
Desná	1257	62557	Desná I
		62558	Desná II
		62559	Desná III
Harrachov	3663	63723	Harrachov
Jiřetín pod Bukovou	331	75130	Jiřetín pod Bukovou
Kořenov	5586	66976	Jizerka
		66975	Polubný
		66979	Příchovice u Kořenova
		66980	Rejdice
Plavy	520	72157	Haratice
		72158	Plavy
Smržovka	1482	75132	Smržovka
Tanvald	1244	76503	Šumburk nad Desnou
		76502	Tanvald
Velké Hamry	931	77874	Bohdalovice
		77875	Velké Hamry
Zlatá Olešnice	1594	79305	Lhotka u Zlaté Olešnice
		79306	Stanový
		79308	Zlatá Olešnice Navarovská
		79307	Zlatá Olešnice Semilská

Obrázek 2: Správní členění ORP Tanvald, zdroj: ArcČR 500, upravil Hübner

2.6 Dopravní a technická infrastruktura

Dopravní síť území Tanvaldska tvoří silnice a železnice. Dopravně je tento region velice dobře dostupný, jak z pohledu větších měst kraje (Liberec, Jablonec n/N), tak i z pohledu obcí uvnitř obvodu, kde je vybudovaná síť silnic nižších tříd. Problematikou silnic nižších tříd je horší technický stav, který se shoduje se stavem většiny silnic dané kategorie v Libereckém kraji (Analýza stavu dopravy LK 2010). Hlavní dopravní osy Tanvaldska jsou silnice I/10 spojující Prahu a Harrachov, silnice I/14 spojující Liberec a Tanvald a železniční trať 036 Liberec – Smržovka – Tanvald – Železný Brod, 035 Tanvald – Harrachov. Za vedlejší dopravní osu lze označit silnici II/290 vedoucí přes náhorní plošinu Jizerských hor a spojující města Frýdlant a Jilemnici. Tato komunikace je v zimních měsících neudržovaná a v úseku Smědava- Souš je uzavřena, dalším důvodem omezení provozu na této komunikaci je ochranné pásmo vodního zdroje Souš, které umožňuje pouze dopravu vozidel do 3,5 tuny. Vzdálenost regionu od města Jablonec je 15 km a vzdálenost od krajského města Liberec je přibližně 25 km. S ohledem na turistický ruch je nutno ještě zmínit vzdálenost od hlavního města Praha, která činí 120 km a díky silnici D10 se dá tato vzdálenost zdolat za 80 minut jízdy automobilem. Jediným hraničním přechodem v území, který umožňuje osobní a nákladní automobilovou dopravu je Harrachov- Jakuzsyce na silnici I/10 (Hübner, 2012).

Silnice - I. třídy číslo: I/10 Praha – Turnov - Harrachov

I/14 Liberec – Tanvald – Trutnov

II. třídy číslo: II/290 Frýdlant- Jilemnice

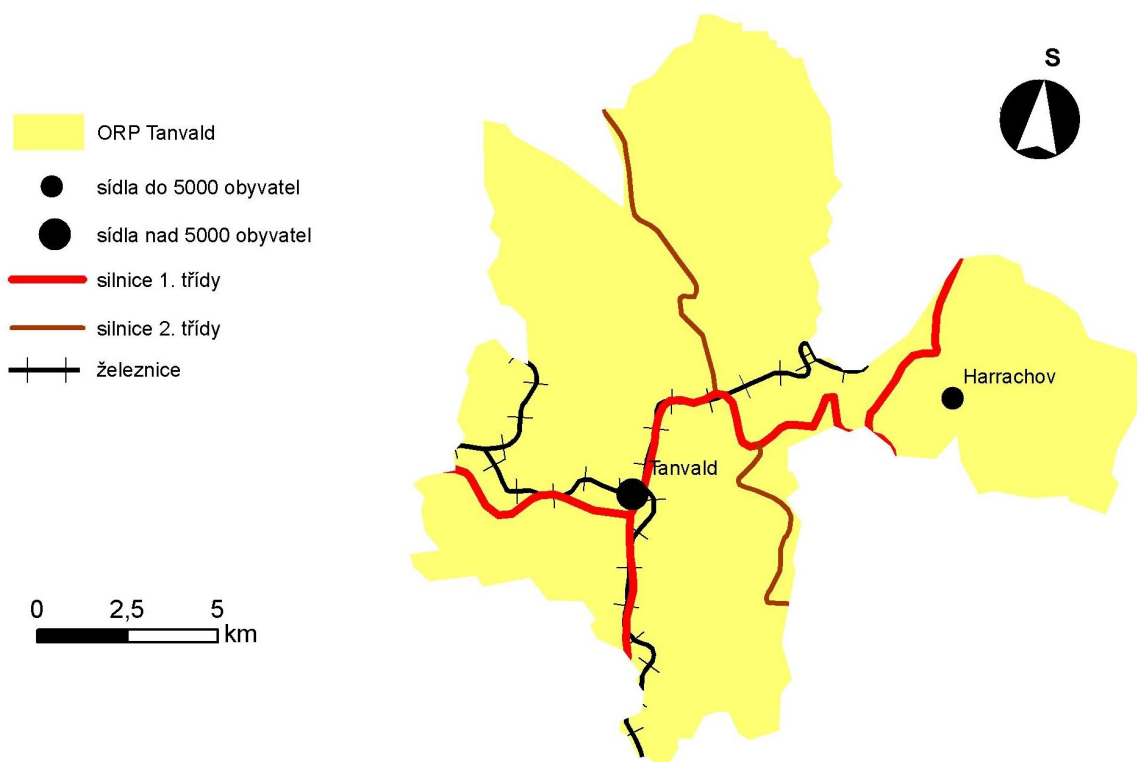
Železnice – trať číslo: 036 Liberec – Smržovka – Tanvald – Železný Brod

035 Tanvald – Harrachov

034 Smržovka – Josefův Důl

Tabulka 2: Dopravní infrastruktura v ORP Tanvald, zdroj: RISY, upravil Hübner

	železnice (km)	silnice I.tř. (km)	silnice II.tř. (km)
města	21,2	21,1	9,5
obce	8,9	7,5	6,7
ORP	30,1	28,6	16,2

Obrázek 3: Dopravní infrastruktura v ORP Tanvald, zdroj: ArcČR 500, upravil Hübner

Technickou infrastrukturu Tanvaldska lze obecně označit za vyhovující, města i obce regionu jsou zásobovány elektřinou, plynem, pitnou vodou a čištění odpadních vod je zde zajištěno v několika čistírnách odpadních vod. Z pohledu dodávky zemního plynu nejsou napojeny na plynovod pouze Velké Hamry a Zlatá Olešnice. Důležitou nově dokončenou infrastrukturní stavbou regionu je přivaděč pitné vody pro obec Kořenov a město Harrachov, který vede z přehradní nádrže a úpravny pitné vody Desná Souš.

2.7 Občanská vybavenost

Občanská vybavenost je spolu s technickou a dopravní infrastrukturou jednou ze základních funkčních složek sídel. Podle zákona č.183/2006 Sb. (stavební zákon) se jedná o pozemky, stavby, či zařízení sloužící pro zdravotní a sociální služby, vzdělávání a výchovu dětí, kulturu, sport, ochranu obyvatelstva a veřejnou správu. S ohledem na cíle této práce je počet, kapacita a rozmístění jednotlivých zařízení občanského vybavení jedním z důležitých faktorů kvality života v regionu, protože občanská vybavenost zaručuje určitý životní standard pro občany žijící v dotčeném území. Region SO ORP Tanvald disponuje velice dobrou občanskou vybaveností s ohledem na zdravotní, sociální, vzdělávací, kulturní i sportovní potřeby obyvatel. Počty a rozmístění některých vybraných druhů občanské vybavenosti zobrazuje tabulka 3. V území jsou mimo jiné banky, finanční úřad, nemocnice, několik domovů důchodců a léčeben dlouhodobě nemocných, střední školy (Gymnázium a Obchodní akademie v Tanvaldu), hotely a penziony, supermarkety (Penny, Lidl, Billa v Tanvaldu a Norma v Harrachově). Sportovní vybavenost regionu tvoří mimo jiné velké množství lyžařských sjezdových i běžeckých tratí a cyklostezky.

Tabulka 3: Občanská vybavenost v ORP Tanvald, zdroj: RISKY, upravil Hübner

	Vzdělání				Kultura					Služby				Sport			
	MŠ	ZŠ 1 st.	ZŠ 2 st.	SŠ	kulturní dům	kino	knihovna	kostel	hřbitov	potraviny	restaurace	hotel/penzion	pošta	tělocvična	hřiště	lanová dráha	lyžařský vleč
města	9	9	8	2	4	5	5	7	7	22	75	130	5	13	7	3	16
obce	4	4			4		4	4	6	8	33	62	4	6	6	1	15
ORP	13	13	8	2	8	5	9	11	13	30	108	192	9	19	13	4	31

2.8 Města a obce správního obvodu

2.8.1 Města

Městy ve správním obvodu jsou **Tanvald, Smržovka, Desná, Velké Hamry a Harrachov**. Do obvodu všech uvedených měst zasahuje CHKO Jizerské hory a v případě Harrachova dále KRNAP. Největším městem co do počtu obyvatel je město Tanvald s 6 531 obyvateli, naopak nejmenším je krkonošské městečko Harrachov se 1499 obyvateli (ČSÚ 2015). Současný Tanvald, který zaujímá pozici přirozeného centra spádové oblasti na pomezí Jizerských hor a Krkonoš je správním městem celého ORP. Všechna města vyjma Harrachova jsou historicky průmyslová města v údolí řek Kamenice a Desné. Ve městech se nachází tovární komplexy textilního a sklářského průmyslu, některé z komplexů jsou v současnosti již brownfields. Negativním sociologickým jevem na území všech měst je výskyt sociálně vyloučených lokalit či objektů.

Tabulka 4: Vybrané ukazatele měst v ORP Tanvald, zdroj: ČSÚ, RISKY, upravil Hübner

Město	rok založení	počet obyvatel (2015)	nezaměstnanost (2015) (%)	průmyslová výroba	brownfield	sociálně vyloučený objekt
Desná	1691	3113	6,81	4	1	
Harrachov	1726	1499	2,88	1		1
Smržovka	1568	3683	7,77		2	
Tanvald	1610	6531	8,9	2	1	
Velké Hamry	1914	2746	6,94		2	1

Města správního obvodu jsou propojena dvěma páteřními silnicemi I.třídy (č.10 z Prahy do Harrachova a č.14 z Liberce do Tanvaldu), dále sítí silnic nižších tříd. Dalším dopravním propojením měst jsou dvě regionální železniční tratě (č. 035 z Liberce do Železného Brodu a č. 036 z Tanvaldu do Harrachova). Uzlem ucelené dopravní infrastruktury celého správního obvodu je nový dopravní terminál v Tanvaldu, který slouží cestujícím využívající autobusovou a železniční dopravu.

Ve městech je ucelená technická infrastruktura v podobě elektrifikace, internetového připojení, plynofikace, dodávky pitné vody a čištění odpadních vod v ČOV. Významnou infrastrukturní stavbou je vodní dílo Souš ve městě Desná, jedná se o druhou největší vodní nádrž v Libereckém kraji s úpravou pitné vody pro celé území okresu Jablonec nad Nisou.

Města ve správním obvodu mají dobrou občanskou vybavenost, kterou mimo jiné zastupují stanoviště zdravotnické záchranné služby ve Velkých Hamrech, nemocnice Tanvald, střediska lékařů, domovy důchodců, služebny Policie (Tanvald, Smržovka, Harrachov) a Městské policie (Tanvald, Desná), stanice profesionálních hasičů Tanvald. Sportovní zázemí tvoří stadiony a tělocvičny, malé plavecké bazény (Tanvald, Harrachov, Velké Hamry), lanové dráhy (Tanvald a Harrachov), cyklostezky a golfové hřiště Harrachov. Špičkové sportovní zázemí pro zimní sporty se nachází v Harrachově, který je celosvětově uznávané středisko zimních sportů s několika skokanskými můstky, z nichž si zvláštní pozornost zasluhuje můstek K180, který patří mezi 6 mamutích můstků na světě a umožňuje lety na lyžích do vzdálenosti až 200 metrů.

Tabulka 5: Občanská vybavenost měst v ORP Tanvald, zdroj: RISKY, upravil Hübner

Město	Vzdělání				Kultura					Služby				Sport			
	MŠ	ZŠ 1 st.	ZŠ 2 st.	SŠ	kulturní dům	kino	knihovna	kostel	hřbitov	potraviny	restaurace	hotel/penzion	pošta	tělocvična	hřiště	lanová dráha	lyžařský vlek
Desná	2	1	1		1	1	1	2	1	4	8	17	1	2	1		2
Harrachov	1	1	1	1		1	1	1	1	5	38	84	1	1	1	2	9
Smržovka	1	1	1		1	1	1	1	1	3	9	11	1	2	1		2
Tanvald	3	4	4	2		1	1	2	2	7	14	15	1	4	2	1	3
Velké Hamry	2	2	1		2	1	1	1	2	3	6	3	1	4	2		

2.8.2 Obce

Obcemi ve správním obvodu jsou **Albrechtice v Jizerských horách, Jiřetín pod Bukovou, Kořenov, Plavy a Zlatá Olešnice**. Do katastrálních území všech obcí zasahují ochranné zóny CHKO Jizerské hory. Největší obcí co do počtu obyvatel jsou Plavy s 1042 obyvateli, naopak nejmenší obcí jsou Albrechtice v Jizerských horách s 320 obyvateli (ČSÚ 2015). Obec Kořenov je s rozlohou 5586 ha největší horskou obcí v Čechách, dalším prvenstvím této obce je nejvýše položená osada Čech- Jizerka (970 m n.m.).

V současnosti se obce z pohledu převažujících činností dají rozdělit na obce turistické (Albrechtice v Jizerských horách a Kořenov), obce průmyslové (Jiřetín pod Bukovou a Plavy) a zemědělskou obec Zlatá Olešnice. V obcích Albrechtice v Jizerských horách a Kořenov se v nachází lyžařské sjezdové tratě a zázemí pro turistický ruch v podobě ubytovacích kapacit. V obci Jiřetín pod Bukovou je komplex továrny na výrobu dřevěných hraček a hudebních nástrojů DETOA. V Plavech jsou dvě textilní továrny (Kümpers a Mlýnsko), továrna firmy

Kümpers je dnes poslední funkční textilkou v regionu. Obživou obyvatel obce Zlatá Olešnice bylo v minulosti převážně zemědělství, toto potvrzuje několik ještě dnes funkčních zemědělských objektů. V obcích Kořenov a Plavy se nachází historické textilní tovární komplexy bez výroby, které jsou v současnosti řazeny mezi brownfields (Cutisin a Mlýnsko).

Tabulka 6: Vybrané ukazatele obcí v ORP Tanvald, zdroj: ČSÚ, RISKY, upravil Hübner

Obec	rok založení	počet obyvatel (2015)	nezaměstnanost (2015) (%)	průmyslová výroba	brownfield
Albrechtice v J. h.	1670	320	5,99		
Jiřetín p. B.	1654	510	5,9	1	
Kořenov	1960	957	6,74		1
Plavy	1854	1042	4,52	1	2
Zlatá Olešnice	1384	502	4,66		

Dopravní infrastrukturu obcí tvoří síť silnic nižších tříd, které jsou napojeny na páteční silnice I. třídy (č.10 a č.14), pomocí kterých jsou obce následně propojeny se správním centrem obvodu městem Tanvaldem. Dalším dopravním napojením obcí Jiřetín pod Bukovou, Plavy a Kořenov jsou regionální železniční tratě (č. 034 ze Smržovky do Josefova Dolu, č. 035 z Liberce do Železného Brodu a č. 036 z Tanvaldu do Harrachova).

Ve všech obcích je technická infrastruktura v podobě elektrifikace, internetového připojení, dodávky pitné vody a čištění odpadních vod, které je zajištěno v místních ČOV. Obce vyjma Zlaté Olešnice jsou plynofikovány. Nejmodernější infrastrukturní stavbou v obcích je ČOV Kořenov, která byla dokončena v roce 2014 za přispění finančních prostředků z projektu EU.

Obce ve správním obvodu mají dostatečnou občanskou vybavenost v oblasti vzdělávání, kde se ve většině obcí nachází mateřská škola a první stupeň školy základní, do vyšších ročníků základní školy musí žáci dojíždět do nedalekých měst. V obci Jiřetín pod Bukovou mateřská ani základní škola není, a tak obyvatelstvo využívá mateřskou a základní školu v Albrechticích v Jizerských horách. Kulturní zázemí a uspokojování kulturních potřeb občanů je v jednotlivých obcích dáno místními podmínkami. Služby z pohledu nákupu potravin, ubytování a možnosti stravování v jednotlivých obcích jsou na dobré úrovni. Na velmi dobré úrovni je občanská vybavenost obcí v podobě sportovního zázemí, v každé obci je tělocvična a sportovní hřiště, vyjma obce Jiřetín pod Bukovou je v každé z obcí lyžařský vlek.

Tabulka 7: Občanská vybavenost obcí v ORP Tanvald, zdroj: RISKY, upravil Hübner

Obec	Vzdělání			Kultura					Služby				Sport			
	MŠ	ZŠ 1 st.	ZŠ 2 st.	kulturní dům	kino	knihovna	kostel	hřbitov	potraviny	restaurace	hotel/penzion	pošta	tělocvična	hřiště	lanová dráha	lyžařský vlek
Albrechtice v J.h.	1	1				1	1	1	2	6	21	1	1	1		7
Jičetín p.B.				2				1	1	2	3		1	1		
Kořenov	1	1				1	2	2	3	17	32	1	2	2	1	6
Plavy	1	1		1		1		1	1	5	2	1	1	1		1
Zlatá Olešnice	1	1		1		1	1	1	1	3	4	1	1	1		1

2.9 Sdružení obcí správního obvodu

2.9.1 Mikroregion Tanvaldsko

Mikroregion Tanvaldsko je seskupení 11 obcí v okolí města Tanvaldu. Do tohoto sdružení obcí patří všechny obce ORP Tanvald a horská obec Josefův Důl, která se rozkládá na horním toku řeky Kamenice. Byť je tato obec dopravně a funkčně spjata s Tanvaldskem, náleží od roku 2003 do správního obvodu ORP Jablonec nad Nisou. Hlavním cílem tohoto sdružení obcí je zlepšení života v členských obcích, zvýšení turistického ruchu, propagace oblasti a rozšiřování dostupnosti veřejné hromadné dopravy. Důvodem vzniku sdružení bylo zvýšení šancí při získávání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie a dotačních titulů institucí České republiky.

2.9.2 MAS Rozvoj Tanvaldska

Místní akční skupina (MAS) sdružující obce, podnikatele a neziskové organizace na území Tanvaldska. Mezi své hlavní cíle řadí výše uvedená MAS rozvoj činností k růstu a podpoře cestovního ruchu, zlepšení podnikatelského a kulturního prostředí na území Tanvaldska.

2.9.3 Euroregion Nisa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) (*Obrázek 4*) je vymezen v příhraničí států Evropské unie. Euroregion je dobrovolné zájmové sdružení do kterého spadají části území tří států, a to Německa, Polska a České republiky. Byl vytvořen jako první euroregion v oblasti střední a východní Evropy již v roce 1991. Sdružení bylo založeno na podporu vzájemné přeshraniční spolupráce. Mezi cíle euroregionu patří snaha o zlepšení životního standardu obyvatel, zlepšení kulturně-politických podmínek života a rozvoj hospodářského potenciálu. Česká republika je v ERN zastoupena obcemi Libereckého a Ústeckého kraje, Německo zastupují Saské kraje Bautzen a Görlitz a Polsko je zastoupeno powiaty Jelenia Góra město, Jeleniogórski, Kamiennogórski, Boleslawiecki, Zgorzelecki, Zlotoryjski, Lwówiecki, Lubański a Jaworski. K 31.12. 2014 bylo v ERN sdruženo 376 obcí i měst s celkovou rozlohou 12.946 km² a počtem obyvatel 1.569.016 (ČSÚ). Nejlidnatějším městem euroregionu je statutární město Liberec v ČR, dalším v pořadí je Jelenia Góra v Polsku a třetím nejlidnatějším městem je Görlitz v Německu. Členy Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa jsou všechna města i obce v zájmovém území SO ORP Tanvald.

Obrázek 4: Území Euroregionu Nisa, zdroj: <http://www.neisse-nisa-nysa.org>

3. SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ORP

3.1 Vývoj počtu obyvatel

Z historických pramenů víme, že první zmínky o obyvatelstvu Tanvaldska pocházejí již ze 16. století. Na populační vývoj zdejšího regionu má vliv jak krajina a hospodářské podmínky, tak i politická situace, která hlavně ve 20. století sehrála hlavní roli v počtu obyvatel. Populace regionu dosáhla největšího rozkvětu na začátku 20. století, což je spojeno především s rozvojem textilního a sklářského průmyslu (Anděl, Karpaš, 2001).

Tabulka 8: Vývoj počtu obyvatel v ORP Tanvald (1869- 2014), zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

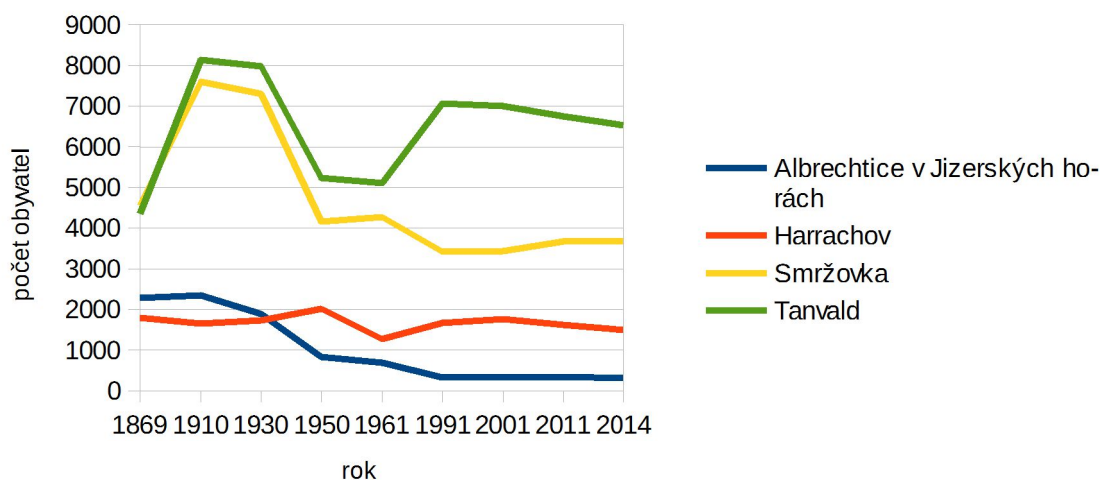
Obec	1869	1910	1930	1950	1961	1991	2001	2011	2014
Albrechtice v J.h.	2292	2351	1890	827	684	332	329	341	320
Desná	1270	2347	1740	3516	3697	3811	3549	3274	3113
Harrachov	1788	1656	1731	2013	1282	1667	1757	1628	1499
Jiřetín p. B.	317	540	550	279	403	612	656	559	510
Kořenov	7935	9750	8142	2674	1810	1022	1028	974	957
Plavy	1048	1816	1927	1245	1297	1173	1084	1052	1042
Smržovka	4551	7602	7296	4161	4272	3418	3430	3663	3683
Tanvald	4349	8133	7985	5240	5114	7055	7001	6740	6531
Velké Hamry	2602	4564	4114	2582	2531	2063	2721	2843	2746
Zlatá Olešnice	2224	1788	1488	947	814	554	531	512	502
Celkem	28376	40547	36863	23484	21904	21707	22086	21586	20903

Vývoj počtu obyvatel v regionu můžeme rozdělit do několika etap (Hübner, 2012).

- 1) 1869-1910: v těchto letech dochází v oblasti Tanvaldska především k rozvoji textilního a sklářského průmyslu. Dochází k přílivu dělníků do nového průmyslového regionu, který nabízí životní jistoty v podobě práce a bydlení v nově stavěných fabrických bytových domech. Vliv na rozvoj oblasti mělo také vybudování železnice, která byla dokončena v roce 1902 a spojovala Tanvaldsko s vnitrozemím. V roce 1908 se k textilnímu a sklářskému průmyslu přidala i výroba dřevěných perel a hraček ve firmě Schowanek v Jiřetíně. Většina obcí regionu náleží do politického okresu Jablonec n/N, pouze Harrachov a Zlatá Olešnice patřily do politického okresu Jilemnice. Celý region náležel střídavě k Mladoboleslavskému a Českolipskému kraji.

- 2) 1910-1930: dochází ke stagnaci textilního a sklářského průmyslu, což bylo způsobeno tehdejší hospodářskou krizí, dochází proto k poklesu počtu obyvatel, protože se lidé z regionu snaží hledat práci v jiných částech Československa nebo Německa.
- 3) 1930-1950: v tomto období má vliv na vývoj obyvatelstva hlavně politická situace. Události, které ústí ve druhou světovou válku. Od nástupu nacismu v sousedním Německu začalo stoupat napětí mezi německým a českým obyvatelstvem. V roce 1938 byly Sudety po Mnichovské konferenci připojeny k Německé říši, s tímto souvisel i odsun českého obyvatelstva do vnitrozemí Čech. Dalším mezníkem byl rok 1939 a začátek druhé světové války tím souvisela i válečná výroba v některých fabrikách v regionu, která trvala až do konce války v roce 1945. Po skončení druhé světové války dochází na základě dekretů presidenta republiky k odsunu německého obyvatelstva a následné znovu osídlování obcí českým obyvatelstvem.
- 4) 1950-1961: dochází převážně ke stagnaci počtu obyvatel v obcích, úbytek obyvatelstva pozorujeme v příhraničních obcích. Toto období je charakteristické neúspěšnou snahou o dosídlení regionu obyvateli z vnitrozemí Československa a vznikem střediskových obcí. V tomto období dochází i k nucené demolici některých neúspěšně dosídlených domů. Vznik obce Kořenov, která vznikla sloučením dříve samostatných obcí a osad. Region náleží do okresu Jablonec n/N v Severočeském kraji.
- 5) 1961-1991: koncentrace obyvatel do větších obcí, která souvisí s výstavbou podnikových panelových domů a s následným přidělováním bytů v těchto domech zaměstnancům podniků. Největší nárůst počtu obyvatel je v obci Tanvald, Desná a Harrachov. Počátek tohoto období je také charakteristický udělováním statutu města pro některé obce regionu (Harrachov, Desná, Velké Hamry).
- 6) 1991-2001: období je charakteristické stagnací počtu obyvatel ve všech obcích. Je to období velkých celospolečenských změn a větší možnosti jedinců k seberealizaci. Výsledkem těchto změn je pokles porodnosti a odchod mladších obyvatel za prací do bohatších regionů ČR nebo do zahraničí.
- 7) 2001-2014: téměř ve všech obcích dochází k úbytku obyvatel, což je spojeno převážně s hospodářskou krizí v regionu. Značné omezení textilní i sklářské výroby snížilo možnosti zaměstnání. Lidé se stěhují do větších měst kraje jako Jablonec n/N, Liberec. Vznikem krajů a následně obcí ORP bylo v roce 2003 k regionu připojeno město Harrachov, které do té doby patřilo do okresu Semily ve Východočeském kraji. V současnosti v zájmovém území správního obvodu ORP Tanvald trvale žije 20 903 obyvatel (ČSÚ 2014).

Graf 1: Vývoj obyvatel vybraných obcí ORP Tanvald (1869- 2014), zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Tabulka 9: Struktura obyvatel v ORP Tanvald podle věku a pohlaví rok 2014, zdroj: ČSÚ

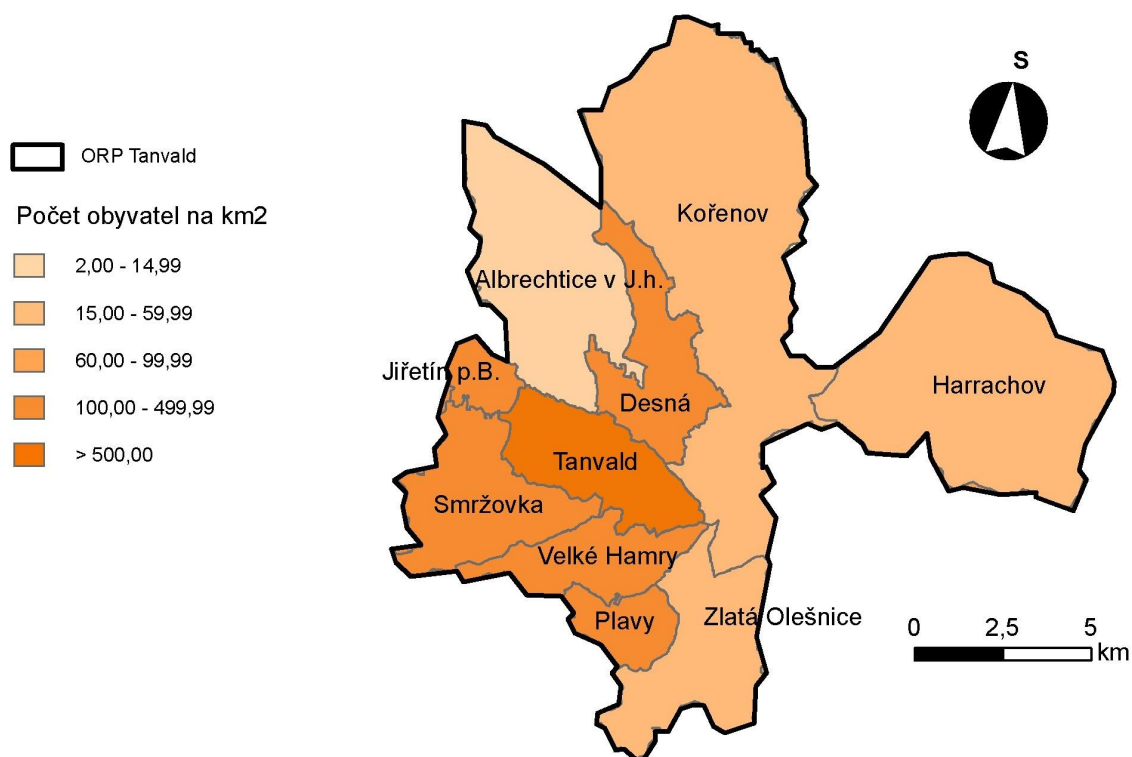
Obec	Počet obyvatel	muži	ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více	Průměrný věk
Albrechtice v J. h.	320	170	150	44	217	59	42,3
Desná	3113	1538	1575	412	2129	572	43,4
Harrachov	1499	746	753	178	1040	281	44,2
Jířetín p. B.	510	258	252	46	356	108	46,4
Kořenov	957	493	464	105	668	184	44
Plavy	1042	527	515	164	686	192	41
Smržovka	3683	1837	1846	632	2483	568	40,1
Tanvald	6531	3186	3345	982	4277	1272	42,2
Velké Hamry	2746	1295	1451	367	1802	577	42,9
Zlatá Olešnice	502	251	251	68	343	91	41,6
Celkem	20903	10301	10602	2998	14001	3904	42,81

Nejvíce obyvatel z celkového počtu 20 903 žije v přirozeném centru regionu ve městě Tanvald a to 6531 obyvatel, naopak nejméně 320 obyvatel žije v obci Albrechtice v Jizerských horách. Procentuálně žije ve správním obvodu 84% obyvatel ve městech a zbylých 16% v obcích. Procentuální zastoupení počtu mužů a žen ve správním obvodu ORP Tanvald je dle ČSÚ téměř vyrovnané (muži 49%, ženy 51%)

Podle věkové struktury v jednotlivých obcích zjistíme, že obce s nejnižším průměrným věkem obyvatel jsou obec Plavy a město Smržovka. Z pohledu města Smržovka bychom nižší průměrný věk mohli spojovat s novou výstavbou rodinných domů, která přilákala do města hlavně mladé rodiny s dětmi. U obce Plavy by věkový průměr mohlo snižovat fakt, že řada seniorů odešla bydlet do Domů s pečovatelskou službou v Tanvaldu popř. Velkých Hamrech a uvolnila tak byty mladé generaci svých rodinných příslušníků, která počtem dětí snižuje

věkový průměr této obce. Obcí s nejstarším obyvatelstvem je Jiřetín pod Bukovou, kde žijí převážně starousedlíci a věkový průměr zde také zvyšuje Dům s pečovatelskou službou, který je obýván převážně seniory.

Úroveň hustoty obyvatel na km² ve SO ORP Tanvald zachycuje (Obrázek 5). Z dat ČSÚ k 31.12. 2014 a z rozlohy obcí zjistíme hustotu obydlí jednotlivých obcí následně i celého správního obvodu. Celková hustota obydlí ve správním obvodu ORP Tanvald činí 109,7 obyvatel na km². Z tohoto pohledu je nejhustěji obydleno správní centrum ORP město Tanvald 525 obyvatel na km² a naopak nejmenší hustotu obyvatel na km² vykazuje obec Albrechtice v Jizerských horách (13,03 obyv./km²). Nadprůměrná hodnota u města Tanvald v porovnání s celkovou hustotou regionu i ostatními obcemi je dána relativně malou rozlohou katastrálního území (1244 ha) a počtem obyvatel 6531 (ČSÚ 2014), z nichž většina žije v panelových domech na sídlišti Výšina.

Obrázek 5: Hustota zalidnění v ORP Tanvald, zdroj ArcČR 500, upravil Hübner

3.2 Národnostní složení obyvatelstva

Oblast SO ORP Tanvald byla v historii obývána převážně Němci, protože se jedná o historicky sudetský region. České obyvatelstvo zde žilo vždy v menšině, což se změnilo až ve druhé polovině dvacátého století. Vliv na národnostní složení měly především válečné a poválečné události v první polovině 20. století. V letech 1921 a 1930 proběhlo v ČSR sčítání obyvatel s objektivním stanovením poměru obou hlavních národností (*Tabulka 10*). Do té doby se totiž národnost určovala podle tzv. obcovací řeči což spolu s nevybíravým nátlakem na Čechy dávalo zcela zkreslené výsledky ve prospěch Němců. Ovšem i toto sčítání musíme brát s jistou rezervou, neboť strach přiznat se k české národnosti dlouho přetrvával. Pro 30. léta je potřeba zase vzít v úvahu migraci českých úředníků za prací ve státních úřadech v pohraničí, kteří zde trvale nezakotvili. Do uměle vytvořené československé národnosti byli počítáni i Slováci (Anděl, Karpaš, 2001).

Tabulka 10: Zastoupení Němců a Čechů (1921 a 1930), zdroj: Anděl, Karpaš a kol. 2001

Obec	1921		1930	
	Češi	Němci	Češi	Němci
Harrachov	343	1038	554	1133
celkem v %	24,80%	75,20%	32,80%	67,20%
Tanvald	1325	2366	1728	2649
celkem v %	35,90%	64,10%	39,50%	60,50%

Podle posledního SLDB z roku 2011 se k české národnosti hlásí 66,45% obyvatel což je oproti roku 2001 značný pokles (*Tabulka 11*). Naopak 29,79% obyvatel neuvedlo žádnou národnost. Tento stav se dá spíše přisuzovat nezájmu obyvatelstva o sběr relevantních dat při SLDB než nějaké větší strukturální změně v národnostním složení správního obvodu.

Národnostní složení je jedinou statisticky sledovanou hodnotou SLDB, která se týká procentuálního zastoupení národnostně rozdílných skupin obyvatel ve společnosti. Vzhledem k tématu této práce je výše zmíněná statisticky sledovaná hodnota částečně zavádějící, protože v problematice sociálního vyloučení se jedná spíše o etnicitu, která bývá s národností často zaměňována. Vznik sociálního vyloučení tedy nepředikuje národnost ale etnicita, která ovšem není statisticky sledována (Hübner, 2012).

Tabulka 11: Národnostní složení obyvatel Tanvaldska (2001 a 2011), zdroj: SLDB, ČSÚ

Národnost	česká	moravská	slovenská	romská	polská	německá	neuveďeno
Obyvatelstvo 2001	20114	34	687	44	205	446	556
Celkem %	91,07	0,15	3,11	0,2	0,93	2,01	2,51
Obyvatelstvo 2011	14344	20	398	27	135	232	6430
Celkem %	66,45	0,09	1,83	0,12	0,62	1,07	29,78

3.3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva

Jedním z nejdůležitějších předpokladů pro využití a rozvoj vnitřního potenciálu každého regionu je odpovídající vzdělanostní struktura jeho obyvatel. Vzdělanostní struktura obyvatelstva je důležitý faktor při uplatnění obyvatel na trhu práce a následném ekonomickém rozvoji daného regionu. Porovnáme-li vzdělanostní strukturu obyvatel SO ORP Tanvald v letech 2001 a 2011 (*Tabulka 12*), registrujeme mírné zlepšení ve všech sledovaných kategoriích, ale stav není zdaleka tak dobrý, protože při podrobném pohledu na strukturu zjistíme převládající základní a učňovské vzdělání. Tyto druhy vzdělání své nositele do jisté míry předurčují k hůře placeným pracovním pozicím, které většinou nevyžadují velkou kvalifikaci. V období ekonomické recese byly právě tyto pracovní pozice pod silným tlakem globálního kapitálu, který stlačoval finanční ohodnocení těchto pracovních pozic až na hodnotu minimální mzdy (Hübner, 2012).

Tabulka 12: Vzdělanostní struktura obyvatel ORP Tanvald (2001 a 2011), zdroj: SLDB, ČSÚ

	ORP 2001	ORP 2001 (%)	ORP 2011	ORP 2011 (%)	LK 2011 (%)	ČR 2011 (%)
obyvatelstvo ve věku 15 a více	18342	100	18455	100		
základní včetně neukončeného	5074	27,66	4116	22,3	18,5	17,4
střední včetně vyučení (bez maturity)	7744	42,22	7091	38,42	35,7	32,8
úplné střední (s maturitou) a střední odborné	4156	22,66	4736	25,66	29,7	30,9
vysokoškolské	804	4,38	1246	6,75	9,8	12,4
bez vzdělání	101	0,55	114	0,62	0,6	0,5
nezjištěno	463	2,52	1152	6,24	5,7	6

Z údajů (SLDB 2011) vyplývá, že kategorie obyvatel ORP Tanvald se základním a učňovským vzděláním jsou dlouhodobě pod krajským i celorepublikovým průměrem. Porovnáme-li počet osob s úplným středoškolským vzděláním či vyšším odborným vzděláním jsou údaje pro SO ORP Tanvald ve srovnání s Libereckým krajem a ČR taktéž nepříznivé. Avšak nejvyšší rozdíl v neprospěch správního obvodu ORP Tanvald je v kategorii vysokoškolsky vzdělané populace, kde registrujeme téměř dvojnásobný podstavec v porovnání s celorepublikovým průměrem. Jedinou kategorií vzdělanostní struktury, která je v tomto správním obvodu na krajském i republikovém průměru je kategorie obyvatel bez vzdělání.

Všechna již zmíněná fakta se promítají do situace na trhu práce ve správním obvodu, ale v hospodářském postavení regionu se vzdělanostní struktura obyvatelstva neprojevuje tak markantně jako v jiných regionech kraje. Toto je dáno hlavně orientací správního obvodu na turistický ruch a s ním spojené služby. V tomto ekonomickém odvětví dochází totiž k sezónní tvorbě pracovních míst z nichž velká část jsou pracovní příležitosti mimo dosah statistik ÚP a ČSÚ (Hübner, 2012).

3.4 Nezaměstnanost

Cílem této podkapitoly není situaci na trhu práce podrobně analyzovat, ale utvořit si jakýsi základní přehled o situaci vycházející z tvrdých statistických dat, která i přes svá omezení poslouží dostatečně cílům diplomové práce.

Při porovnání míry registrované nezaměstnanosti v letech 2007-2014 (*Graf 2*) zjistíme, že tato hodnota je ve správním obvodu ORP Tanvald dlouhodobě nad republikovým i krajským průměrem. Výjimku tvořil pouze rok 2009, kdy míra registrované nezaměstnanosti SO ORP Tanvald byla o 0,8% nižší než hodnota v Libereckém kraji. Nejvyšší míru registrované nezaměstnanosti 13,6 % evidujeme v roce 2010, kdy se naplno projeví dopady ekonomické recese, i přes tuto nepříznivou hodnotu však správní obvod ORP Tanvald nepatřil k nejpostiženějším regionům v Libereckém kraji- toto nechvalné prvenství drží dlouhodobě SO ORP Frýdlant (ČSÚ).

Tabulka 13: Míra registrované nezaměstnanosti (2007-2014), zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2014
ČR (%)	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	6,1
Liberecký kraj (%)	4,35	5,03	8,2	8,06	7,35		
ORP Tanvald (%)	7,14	8,26	13,38	11,85	11,04	8,62	8,07

Tabulka 14: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích rok 2015, zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Obec	muži (%)	ženy (%)	celkem (%)
Albrechtice v J. h.	4,39	7,7	5,99
Desná	6,86	6,76	6,81
Harrachov	1,49	4,37	2,88
Jičetín p. B.	5,43	6,4	5,9
Kořenov	6,96	6,47	6,74
Plavy	5,29	3,67	4,52
Smržovka	7,71	7,84	7,77
Tanvald	8,57	7,61	8,9
Velké Hamry	8,15	5,7	6,94
Zlatá Olešnice	5,06	4,24	4,66

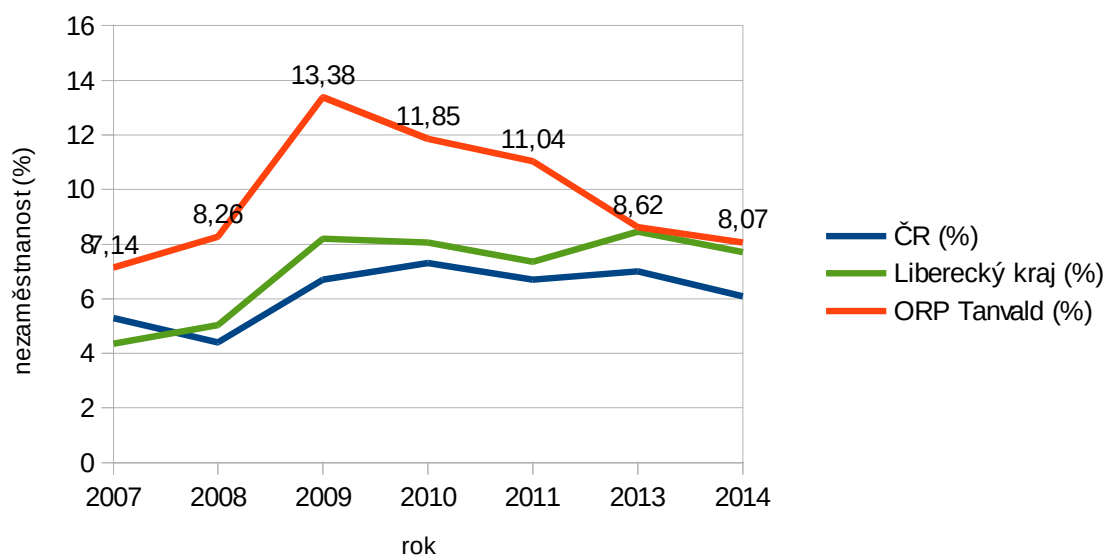
Tabulka 15: Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v obcích rok 2015, zdroj: ČSÚ

Obec	uchazeči celkem	uchazeči dosažitelní	volná pracovní místa	uchazeči na 1 pracovní místo
Albrechtice v J. h.	14	13	5	2,6
Desná	173	145	17	8,5
Harrachov	31	30	93	0,3
Jičetín p. B.	24	21	4	5,3
Kořenov	48	45	12	2,8
Plavy	35	31	14	2,2
Smržovka	203	193	36	7,4
Tanvald	392	346	24	14,4
Velké Hamry	143	125	16	7,8
Zlatá Olešnice	18	16	0	0

Míru nezaměstnanosti nelze objektivně hodnotit bez uvážení ostatních ukazatelů a charakteristik regionu. Důležitou charakteristikou je vzdělanostní a věková struktura obyvatelstva, nelze ale zanedbat ani další charakteristiky jako jsou struktura ekonomických subjektů nebo poloha a dopravní dostupnost regionu. Co se týče vzdělanostní a věkové struktury obyvatelstva patří SO ORP Tanvald pod průměr v Libereckém kraji. Naopak ve prospěch správního obvodu mluví jeho poloha a dopravní dostupnost, které mají za následek nižší míru registrované nezaměstnanosti v porovnání s jinými SO ORP Libereckého kraje.

Nejvyšší míra registrované nezaměstnanost v rámci správního obvodu v roce 2015 byla zaznamenána ve městě Tanvald 8,9 % a naopak nejnižší v turistickém středisku Harrachov 2,88 % (ČSÚ 2015). Tato velice pozitivní hodnota míry registrované nezaměstnanosti u města Harrachov je dána jeho polohou, orientací na turistický ruch a z toho vyplývající strukturou ekonomických subjektů, ve které převládají osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ).

Graf 2 : Míra registrované nezaměstnanosti (2007-2014), zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Velká část obcí správního obvodu byla historicky závislá na průmyslové výrobě (sklářství a textil). V období ekonomické recese došlo k útlumu výroby ve zmiňovaných odvětvích, což mělo za následek zvýšení nezaměstnanosti a snížení životní úrovně obyvatelstva regionu.

Lidé pro zachování nebo zlepšení životního komfortu odcházeli z výše zmíněné průmyslové sféry a snažili se uplatnit ve službách a turistickém ruchu nebo začali dojíždět za prací do větších měst v Libereckém kraji (Jablonec nad Nisou, Liberec).

Místní samosprávy se v současnosti snaží i za pomoci finančních prostředků z operačních programů zlepšovat podmínky pro turistický ruch, kde očekávají tvorbu nových pracovních příležitostí, které jsou ovšem ve většině případů příležitosti sezónní. Tato sezónnost je dána orientací převážně na zimní období. Za částečně vyrovnaný z pohledu celoročních pracovních příležitostí se dá považovat jen Harrachov, který je hojně navštěvován turisty i mimo zimní sezónu. Tato komparativní výhoda Harrachova je dána polohou a turistickou infrastrukturou, která je zde budována již od 70 let minulého století.

Silně rezonujícím tématem ve SO ORP Tanvald je stav občanské společnosti a komunit v některých obcích. Toto téma s problematikou nezaměstnanosti nesouvisí jen zdánlivě, protože občanská společnost a komunity jsou zdrojem nových názorů a podmětů, které se dají v mnoha případech využít i k vytvoření nových pracovních míst (Hübner, 2012).

Tabulka 16 : Struktura registrované nezaměstnanosti 2010, 2015, zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

	ORP Tanvald		Liberecký kraj		Česká republika	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
uchazeči do 24 let (%)	18,4	16,2	16,6	14,5	16,9	13,4
uchazeči nad 50 let (%)	26,3	26,4	27,8	29,6	27,7	31,2

Tabulka 17: Struktura registrované nezaměstnanosti v obcích rok 2010, 2015, zdroj: ČSÚ,

Obec	uchazeči o zaměstnání celkem		Z toho uchazeči s max.zákl.vzděláním (%)		Z toho nezaměst více než 24 měsí (%)	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Albrechtice v J. h.	21	14	19	0	14,2	21,4
Desná	207	173	35,7	42,8	24,7	47,4
Harrachov	76	31	18,4	16,1	23,6	29
Jířetín pod Bukovou	34	24	29,4	25	5,8	29,1
Kořenov	68	48	23,5	20,8	13,2	27,1
Plavy	79	35	30,3	42,8	26,5	22,8
Smržovka	238	203	36,9	39,9	25,6	28,6
Tanvald	481	392	40,5	48,9	24,7	42,8
Velké Hamry	182	143	39	51,7	22,5	39,1
Zlatá Olešnice	24	18	25	22,2	4,1	11,1

S ohledem na fenomén sociálního vyloučení, který je jedním dílčích témat této diplomové práce byla míra registrované nezaměstnanosti ve SO ORP Tanvald analyzována z pohledu struktury věku a stupně vzdělání nezaměstnaných (Tabulka 17), dále doby jejich evidence na ÚP (Tabulka 16). Dlouhodobá nezaměstnanost má u jedince za následek ztrátu pracovních návyků což značně ztěžuje jeho opětovné začlenění do pracovního procesu. Doba trvání nezaměstnanosti delší než dva roky je všeobecně považována za dobu, po jejímž překročení jedinec ztrácí pracovní návyky.

Sociálně vyloučené lokality obývají převážně osoby, které jsou v evidenci ÚP dlouhodobě. Statistická hodnota, které byla věnována pozornost, byla míra nezaměstnanosti u osob s nejvýše základním stupněm vzdělání (Tabulka 17), protože právě tyto mají všeobecně těžší uplatnění na trhu práce. Další statistickou hodnotou, které byla věnována pozornost byla míra registrované nezaměstnanosti u osob mladších 24 let (Tabulka 16), protože tato věková skupina aktivně produkuje sociální vyloučení formou radikálnějších postojů směrem k majoritní společnosti. Ve všech výše zmíněných oblastech se SO ORP Tanvald řadí dlouhodobě pod průměr Libereckého kraje i ČR.

3.5 Ekonomická struktura

Vlivem hospodářských změn po roce 1990 dochází postupně k restrukturalizaci průmyslu. V zájmovém území SO ORP Tanvald se tyto změny týkají hlavně textilního a později i sklářského průmyslu, které měli historicky největší podíl na ekonomické struktuře regionu. Postupný útlum výše zmiňovaných druhů průmyslu má zásadní vliv nejen na nezaměstnanost, ale i na změnu ekonomické struktury v regionu. Díky poloze a dopravní dostupnosti se správní obvod ORP Tanvald s ekonomickou restrukturalizací vyrovnává bez vážnějších sociálních dopadů. V regionu probíhá již dlouhodobě přesun ekonomických aktivit ze sekundárního sektoru do sektoru terciálního (Hübner, 2012).

Tabulka 18: Počet ekonomických subjektů v ORP Tanvald, zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

	2005	2008	2010	2012	2013	2014
celkový počet ekonomických subjektů	5213	5526	5686	5706	5534	5613
- fyzické osoby	4401	4513	4592	4661	4668	4764
- právnické osoby	812	1013	1094	1045	846	849

Z analýzy údajů zaměstnanosti v odvětvích národního hospodářství podle ČSÚ 2011 vyplývá, že ve správním obvodu převládá zaměstnanost v terciéru (36,7%), následuje sekundér (30,2 %) a nejméně EAO je zaměstnáno v priméru (3,7%). V porovnání s údaji z předchozího SLBD 2001 (primér 6,2 % sekundér 39,5% a 29,8% terciér) je zde patrný posun směrem k vyšší zaměstnanosti v terciéru. Vyšší zaměstnanost EAO v terciéru v porovnání se sekundérem je považována za pozitivum, protože terciální sektor ekonomiky je složen z menších subjektů, které jsou mnohem flexibilnější v tržním prostředí a na ekonomické recese reagují s nižšími sociálními dopady (Hübner, 2012).

Tabulka 19: Počet ekonomických subjektů v ORP Tanvald podle velikosti, zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Podniky	2005	2008	2010	2012	2013	2014
mikro (1-9 zam.)	349	354	334	314	299	296
malé (10-49 zam.)	73	73	67	61	61	61
střední (50-249 zam.)	19	19	16	14	13	13
velké (250 a více zam.)	2	0	0	0	0	0

Tabulka 20: Struktura vybraných ekonomických subjektů v ORP Tanvald, zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Podíl ekonomických subjektů (%)	2005	2008	2010	2012	2013	2014
zemědělství, lesnictví, rybářství	5,7	5,7	3,7	4,1	3,7	3,8
průmysl	16,6	15,5	15,8	15	14,9	14,8
stavebnictví	13,2	13,9	14,4	14,9	15,2	15,4
obchod, ubytování, pohostinství	37,5	36,9	36,7	35,3	31,2	31,5

V Registru ekonomických subjektů bylo k 31. 12. 2014 (ČSÚ) zapsáno celkem 5 613 subjektů, které sídlí na území správního obvodu ORP Tanvald. Z tohoto počtu bylo fyzických osob 4 764 a osob právnických se sídlem ve správním obvodu bylo 849. Struktura těchto ekonomických subjektů byla následující: v priméru se jedná převážně o zemědělství, lesnictví 213 subjektů, sekundér zde zastupuje průmysl a stavebnictví s počtem 1695 subjektů a největší co do počtu ekonomických subjektů je sektor terciální s 1768 subjektů v obchodu a službách.

Z pohledu velikosti podniků podle počtu zaměstnanců převažují ve správním obvodu mikropodniky v počtu 296 subjektů. Středních a velkých podniků, které byly historicky nosnou kategorií průmyslu, postupně od roku 2001 ubývá až na dnešní počet 13 středních a žádný velký podnik (ČSÚ). V období nedávné ekonomické recese v letech 2008 až 2012 ukončily výrobu v regionu firmy SEBA T Tanvald výroba textilu, Cutisin Kořenov potravinářský průmysl, Litmas (dříve Elitex) výroba textilních strojů.

V současnosti patří k největším ekonomickým subjektům co do počtu zaměstnanců firmy Preciosa v Desné (dříve Ornela) zaměřená na výrobu skla a bižuterie, Kämpers Plavy výroba a barvení textilu, Detoa Albrechtice výroba dřevěných hraček a pianových mechanik, Desko Desná výroba sklářských strojů.

3.6 Sídla a domovní fond

První zmínky o osídlení Tanvaldska pocházejí ze 16. století, kdy je zaznamenána i stavba prvního křesťanského kostelíka v obci Zlatá Olešnice. Nejstarší osídlení v této části Jizerských hor vznikala v údolích řek a následně se pak osídlení rozšiřovalo na okolní svahy. (Anděl, Karpaš, 2001).

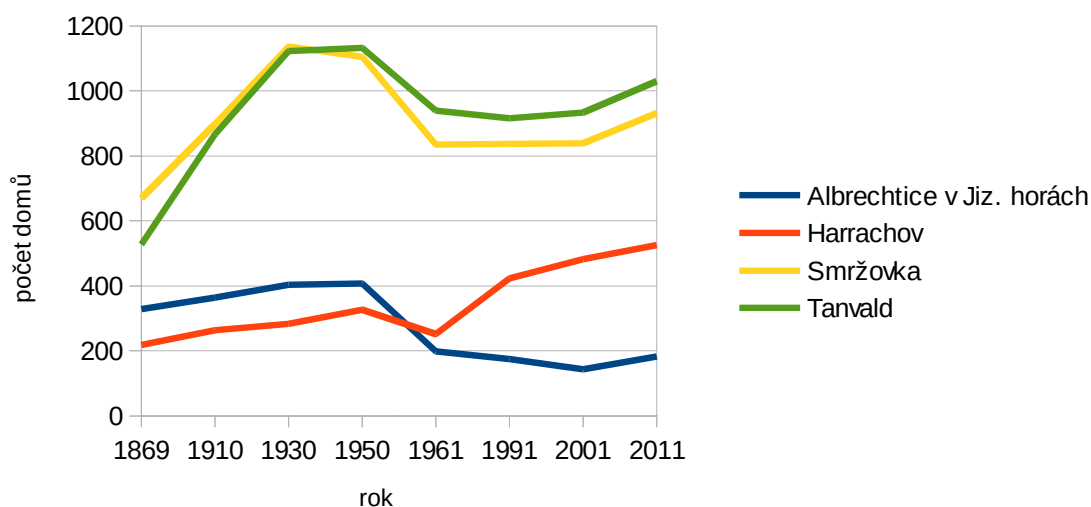
Sídelní struktura správního obvodu ORP Tanvald vykazuje řadu znaků, které ji přiřazují označení venkovská, ale nalezneme zde samozřejmě i sídla vykazující urbanizační znaky města (Tanvald, Smržovka). V území správního obvodu se nachází jeden výrazný spádový nodus, kterým je město Tanvald, proto se řadí z pohledu spádovosti Tanvaldsko mezi nodální regiony.

Těžiště sídelní struktury správního obvodu tvoří urbanizovaný pás v údolí řek Kamenice a Desné, kde jsou také vedeny trasy silnic I/10 a I/14, z pohledu hustoty zástavby se jedná místy o silně urbanizované příměstské až městské prostředí (Smržovka, Tanvald, Desná, Velké Hamry, Plavy). Zbytek území správního obvodu je urbanizován převážně rozptýlenou venkovskou zástavbou, kde se v mnohých lokalitách zachovala původní jizerskohorská roubená architektura. Tím že do většiny obcí správního obvodu zasahuje zónace CHKO JH je i do budoucna zajištěno zachování původního krajinného rázu regionu. Díky své poloze a výše uvedené klasifikaci sídel je region předurčen k využití v oblasti cestovního ruchu a rekreace (Hübner, 2012).

Tabulka 21 : Vývoj počtu domů v obcích ORP Tanvald (1869-2011) zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Obec	1869	1910	1930	1950	1961	1991	2001	2011
Albrechtice v J.h.	328	365	403	408	198	175	144	182
Desná	161	252	277	951	672	704	683	760
Harrachov	219	264	284	327	251	423	482	525
Jičetín p. B.	54	77	95	92	93	68	89	93
Kořenov	1154	1414	1507	849	453	506	404	453
Plavy	129	201	269	341	258	272	278	286
Smržovka	670	897	1136	1105	834	836	838	932
Tanvald	527	866	1122	1133	940	915	934	1030
Velké Hamry	258	425	536	521	518	511	615	653
Zlatá Olešnice	324	338	345	344	278	254	340	336

Graf 3: Vývoj počtu domů vybraných obcí (1869-2011), zdroj: ČSÚ, upraven Hübner

Vývoj počtu domů ve SO ORP Tanvald (*Tabulka 21*) analogicky kopíruje vývoj počtu obyvatel regionu (*Tabulka 8*). Za statisticky sledovaná období je důležité s ohledem na cíle diplomové práce zmínit nárůst počtu domů v období 1869-1930, kdy v regionu dochází k výstavbě fabrických bytových domů, které v současnosti slouží k rezidenční segregaci sociálně vyloučených osob (*viz. kapitola 4*).

Z údajů SLDB 2001 je v porovnání s rokem 1991 patrný nárůst bytového a domovního fondu v některých obcích správního obvodu. Poslední dostupná statistická data týkající se struktury domovního a bytového fondu vychází z výsledků sčítání SLDB v roce 2011 (*Tabulka 22*), kdy bylo ve správním obvodu ORP Tanvald celkem 5250 domů, nichž bylo 4375 rodinných domů. Dále z výsledků SLDB 2011 vyplývá, že ve SO ORP Tanvald bylo ke dni sčítání 11896 bytů z nichž bylo 8709 trvale obydleno, rozdílem těchto hodnot jsou byty neobydlené a byty k rekreaci.

Faktory ovlivňující bydlení v regionu jsou závislé na sociodemografických podmínkách, v minulosti společností preferované bydlení v bytových a panelových domech ve městech je dnes nahrazeno poptávkou po výstavbě nových rodinných domů v zázemí měst. Tímto je vytvořen tlak na nové rozvojové plochy na okrajích měst a obcí a tím dochází k úbytku zemědělské půdy, tento jev je pozorovatelný ve všech městech a obcích správního obvodu. Jedná se o stavby rodinných domů k trvalému bydlení i k individuální rekreaci, což vyvolává nárůst nároků na technickou a dopravní infrastrukturu (ÚAP ORP Tanvald, 2010).

Tabulka 22: Struktura domovního fondu ORP Tanvald rok 2011, zdroj: SLDB, ČSÚ, upravil Hübner

Obec	domy celkem	rodinné domy	byty celkem	obydlené byty
Albrechtice v J. h.	182	169	257	125
Desná	760	644	1804	1374
Harrachov	525	388	1546	668
Jiřetín pod Bukovou	93	72	293	238
Kořenov	453	381	697	375
Plavy	286	249	542	401
Smržovka	932	790	1725	1413
Tanvald	1030	793	3187	2792
Velké Hamry	653	570	1434	1132
Zlatá Olešnice	336	319	411	191
Celkem v ORP	5250	4375	11896	8709

Z dostupných dat výstavby nových bytů v SO ORP Tanvald v poslední dekádě (Tabulka 23) vyplývá, že od roku 2004 do 2014 bylo v SO ORP Tanvald dokončeno 496 bytů, z tohoto počtu nejvíce 152 bytů ve městě Harrachov, dále následuje město Tanvald s 82 dokončenými byty. Naopak nejméně nových bytů bylo dokončeno v obci Jiřetín pod Bukovou, a to žádný. Při hlubší analýze těchto dat v terénu zjistíme, že masivní nový bytový fond v Harrachově reprezentují byty v apartmánových domech. Tyto byty jsou statisticky vedeny a zkolaudovány jako byty k trvalému bydlení, ale jejich majitelé je využívají pouze k rekreaci. Vysvětlením zdánlivě nelogické kolaudace a statistická evidence těchto bytů je rozdílné daňové zatížení při stavbě bytů k trvalému bydlení (snížená sazba DPH) v porovnání s rekreačním využitím (běžná sazba DPH).

Rekonstrukce stávajících a výstavba nových bytů jsou důležité parametry, protože snižují průměrné stáří bytového fondu a tím do jisté míry brání vzniku sociálně vyloučených lokalit, jejichž vznik je podmíněn stářím a stavem bytového fondu.

Tabulka 23 : Bytová výstavba v obcích (2004-2014), zdroj: ČSÚ, upravil Hübner

Obec	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	celkem
Albrechtice v J. h.	7	39	3	7	3	1	3	5	68
Desná	2	1	8	2	6	2	1	3	25
Harrachov	4	79	60	0	2	4	1	2	152
Jiřetín p. B.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kořenov	3	3	1	3	1	4	9	2	26
Plavy	3	1	0	2	0	3	4	2	15
Smržovka	10	2	11	14	4	3	4	7	55
Tanvald	36	7	5	11	7	4	5	7	82
Velké Hamry	12	34	3	3	3	4	0	2	61
Zlatá Olešnice	0	1	0	1	1	3	5	1	12
ORP celkem	77	167	91	43	27	28	32	31	496

4. KONCEPT SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

Jedním z nosných témat této diplomové práce je fenomén sociálního vyloučení a s ním související další společenské jevy, které se vyskytují ve správním obvodu ORP Tanvald. Podle Sýkory (2010) je sociální vyloučení situace, kdy jedinec nebo celá skupina osob má výrazně znesnadněn přístup k běžným zdrojům, příležitostem a pozicím nezbytným pro zapojení se do normálního života. Příčiny bývají například rasové, genderové či jiné diskriminace. Nejvíce ohroženými skupinami osob jsou nedostatečně vzdělaní občané, dlouhodobě nebo opakovaně nezaměstnaní, lidé s mentálním či fyzickým handicapem, osoby trpící nějakým druhem závislosti, osaměle žijící důchodci, imigranti a příslušníci etnických či náboženských skupin, které většinou považujeme za podřadné a méněcenné. O zařazení do těchto skupin často rozhoduje fyzická odlišnost, jako barva kůže či tělesné postižení, avšak důležitějším než tyto vizuální odlišnosti jsou odlišnosti kulturní, mezi které patří systém hodnot, norem, idejí, životních strategií, jazyk, deklarovaná či přiřčená etnicita. Nejčastějším důvodem, který vede k sociálnímu vyloučení je omezení přístupu k řádnému zaměstnání a s tím související nedostatečné vzdělání a kvalifikace.

Současná postmoderní společnost se snaží čelit sociálnímu vyloučení pomocí nástrojů sociální integrace (sociální inkluze). Sociální integrace je proces včleňování osob nebo skupin do již existujícího společenského celku, který má vytvořenou strukturu a chování jeho členů se řídí stanovenými pravidly. Inkluze je vyšší stupeň integrace postižených nebo znevýhodněných osob do společnosti i jejích institucí (Jandourek, 2001, s.107).

S konceptem sociálního vyloučení je úzce spjata množství odborných pojmů, které definují jednotlivé jevy. Následující část této kapitoly se věnuje odborným pojmům, které jsou následně použity v diplomové práci.

4.1 Etnicita a etnikum

Z pohledu sociologie je etnicita vnímána jakou soubor naučených kulturních praktik, kterými se skupiny lidí navzájem odlišují, a to především v oblasti jazyka, dějin nebo náboženstvím. Etnikum je v sociologickém slovníku definováno jako skupina jedinců, kteří se od jiných odlišují svou etnicitou neboli souhrnem rasových, teritoriálních, jazykových a kulturních faktorů. Dalšími znaky etnika jsou vlastní historie, sebepojetí, vědomím společného původu (Jandourek, 2001, s.76). Lokalita (městská čtvrť, oblast) dobrovolně obydlená všemi sociálními vrstvami jednoho etnika se nazývá etnickou enklávou (Víšek a kol., 2002).

4.2 Kultura chudoby

Jedná se o názor hlásající, že chudí mají odlišný hodnotový systém, který přispívá k jejich chudobě (Jandourek, 2001, s.137). Můžeme se setkat také s výrazem z angličtiny „underclass“, který označuje sociální skupinu lidí na okraji společnosti. Kultura chudoby je stav, kdy skupiny sdílí a rozšiřují způsoby chování a životní styl, který jim pomáhá vyrovnat se s tíživou životní situací, díky tomuto životnímu stylu se ale jejich problémy nadále prohlubují. Dochází k izolaci a oddělování se od většinové společnosti a vytváří se vlastní a oddělený subsystém (Sýkora, 2010).

4.3 Marginalizace

Společenský proces odsouvání člověka na okraj společnosti bez jeho vlastního přičinění. Nikoli jedinec, ale struktura fungování společnosti je zodpovědná za jeho životní situaci. Zde se již mění význam slova „margo“ z hranice v okraj (Sirovátka, 2002).

4.4 Migrace

Jedná se o pohyb lidí mezi regiony nebo lokalitami, přičemž dochází ke změnám místa pobytu těchto osob. Variantami migrace jsou imigrace a emigrace. Nejčastější důvody migrace lidí jsou ekonomické, politické nebo environmentální. Imigrace neboli přistěhovalectví je proces, kdy se na určitém území usazují obyvatelé přicházející z jiného regionu nebo lokality. Přistěhovanci, kteří nejsou schopni přizpůsobit se majoritní společnosti se následně seskupují a vytvářejí vlastní kulturní prostředí a životní styl. Emigrace znamená opuštění regionu nebo lokality svého původu a přistěhování se jinde, emigrace je synonymem nedobrovolného odchodu z území.

4.5 Rezidenční segregace

Rezidenční segregaci rozumíme dle Sýkory (2010) sociálně-prostorové oddělení bydlišť sociálních skupin, které mají ve společnosti vzájemně nerovné postavení. Oddělení sociálních skupin má dlouhodobě vliv na jednotlivce a jejich způsob života v separovaných lokalitách a tím také na vyrůstající novou generaci obyvatel. Obyvatelé nacházejí místo pro svůj domov podle několika kritérií - ekonomické možnosti, způsob života, sociální vazby, rodinný stav, věk či národnost. Sýkora uvádí, že v lokalitách, kde se nachází občané s podobným sociálním a kulturním smýšlením bývá menší riziko sociálních konfliktů a snazší komunikace a koordinace společných zájmů. V takto vytvářených lokalitách se sdružují příslušníci podobného životního stylu a zájmů, proto zde dochází k posilování jejich vzájemné solidarity a podpory.

4.6 Rom

Není jednoduché definovat tento pojem, který je pro tuto práci stěžejní. Proto použijeme více užívaných definic, abychom tento pojem vystihli co nejpřesněji. Rom je osoba, která se za Roma považuje a která se Romem cítí být. Dále se jedná o nositele romské kultury, kterou definují určité zvyky, tradice a způsoby sociální organizace. Další definice popisuje Roma jako osobu, která se vyznačuje určitými fyzickými znaky, které jeho okolí považuje za romské (Hirt, Jakoubek, 2006). Z právního hlediska je to občan, který se hlásí k romské národnosti. Není však přesně stanoveno za jakých okolností se má ke své národnosti hlásit a z praxe je známo, že velká část příslušníků romské populace se k romské národnosti nehlásí, z tohoto důvodu nelze podle sčítání lidu počet Romů v České republice přesně určit.

4.7 Segregace

Segregaci jako vyčlenění skupiny obyvatel rozlišujeme na dobrovolnou (separace) a nedobrovolnou, což je spojeno s charakterem segregované sociální skupiny, zejména podle sociálně-ekonomické situace i etnické příslušnosti a z toho vyplývající životní styl. Pozitivní důsledky dobrovolné segregace jsou komunitní sounáležitost, tvorba sociálních sítí, udržování sociálního a kulturního kapitálu, rozvoj podnikání a v neposlední řadě uchování různorodé subkultury. Naopak jako negativní důsledek separace vnímáme možnost prohlubování rozdílů mezi sociálními skupinami a tím dochází ke špatné sociální soudržnosti společnosti jako celku (Sýkora, 2010). Negativním důsledkem nedobrovolné segregace je vysoká nezaměstnanost v lokalitách, kriminalita, špatná kvalita životního prostředí, nedostatečné vzdělávání nebo drogová či jiná závislost (Sýkora, 2010).

4.8 Sociální stát

Je sociální systém založený na silné přerozdělovací politice státu (progresivní daně, minimální mzda, sociální dávky pro důchodce a nezaměstnané, podpora sociálního bydlení). Jedná se o účinný nástroj při ochraně určitých skupin obyvatel před sociálním vyloučením, segregací a izolací (Sýkora, 2010).

4.9 Sociálně vyloučené lokality

V těchto lokalitách dochází ke koncentraci sociálně vyloučených obyvatel a tím k vytváření tzv. kultury chudoby, kde se začínají objevovat problémy jako nezaměstnanost, kriminalita či drogová závislost. Sociálně vyloučené lokality jsou typické chátrajícím bydlením, špatnou kvalitou služeb, horším životním prostředím (Sýkora, 2010).

4.10 Sociálně vyloučená osoba

Tento pojem je převzat z terminologie státní správy. Jedná se o jedince nacházejícího se v situaci sociálního vyloučení jehož finanční příjem tvoří soubor sociálních dávek. Tyto osoby se následně koncentrují v sociálně vyloučených lokalitách.

5. SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY ORP

Kvalifikovaný odhad počtu sociálně vyloučených osob v SO ORP Tanvald čítá cca 520 osob (2016) z nichž je převážná většina koncentrována v sociálně vyloučených lokalitách správního obvodu. V této části diplomové práce bude provedeno vymezení a popis sociálně vyloučených lokalit v území správního obvodu ORP Tanvald. Sociálně vyloučené lokality ve výše uvedeném správním obvodu jsou dle záznamů orgánů státní správy obývány převážně romským etnikem, z této skutečnosti částečně vycházíme i při vymezení hranic jednotlivých lokalit. Hranice jednotlivých lokalit jsou vymezeny pomocí fyzicko-geografických znaků daného území a pomocí znaků, které vykazují sociálně vyloučené lokality.

Indikátory sociálního vyloučení pro určení sociálně vyloučených lokalit definoval kolektiv kolem Howartha v roce 1999 následovně: větší počet přelidněných bytů, horší zdravotní stav populace, nízké vzdělání obyvatel, vyšší počet dětí v domácnostech bez práce, vyšší dětská úmrtnost, nízká účast dětí na výuce ve škole, horší výsledky dětí ve škole, vyšší počet dětí ve výchovných institucích, vyšší míra porodnosti u dívek v nižších věkových skupinách a vyšší podíl přečinů a trestných činů (Navrátil, 2003).

Pro domy obývané romským etnikem dále platí, že se svým okolím odlišují od domů obývaných majoritní společností, pro okolí těchto domů je typický všudypřítomný nepořádek. Bývají zde poházená prkna na topení a vraky automobilů. Dále pak prádlo na šňůrách mezi stromy a typická venkovní posezení, která tvoří ohniště a stará křesla, gauče, židle, stolky. Výše zmiňované markantní znaky vycházejí z romské mentality a z chápání společného prostoru v okolí sídel tohoto etnika (Sýkora, 2010).

V níže vymezených lokalitách samozřejmě nežijí jen sociálně vyloučené osoby. Druhou a mnohdy početnější skupinou obyvatel těchto lokalit jsou občané, kteří dnes neřadí mezi sociálně vyloučené jedince, ale na které patologické jevy sociálního vyloučení dlouhodobě silně působí. V zásadě pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit existují pouze dva důsledky dlouhodobého působení patologických jevů sociálního vyloučení. Prvním důsledkem je přijetí etnicity sociálně vyloučené skupiny svých sousedů a tím druhým je odstěhování se z lokality, která již přestává nést jemu vlastní kulturní rysy. V druhém případě se z majoritní skupiny obyvatel vlastně stávají emigranti z lokality, která bývá často jejich lokalitou rodnou.

5.1 Lokality

5.1.1 Tanvald Žákova

Lokalita se nachází na jižním okraji katastru města Tanvald z části v Žákově a Železnobrodské ulici. Lokálně je vymezena korytem řek Desné a Kamenice a lesním porostem na patě vrcholu Terezínka, lokalitu protíná 150 metrový úsek silnice 1/10 až po kruhovou křižovatku se silnicí 1/14. Součástí lokality je prostor bývalého autobusového nádraží. Rozloha vymezené lokality v roce 2012 činila 2,2 ha.

Vznik této sociálně vyloučené lokality je těžké určit, ale podle výpovědi místních obyvatel se již v období před rokem 1990 jednalo o lokalitu s nižším komfortem bydlení, avšak o sociálně vyloučené lokalitě lze hovořit až od druhé poloviny devadesátých, kdy mnoho ze zdejších obyvatel přišlo o zaměstnání v důsledku úpadku textilního průmyslu v regionu. Následně sem bylo přestěhováno několik dalších romských rodin. Kvůli zastaralosti bytového fondu nebyl o bydlení v lokalitě zájem u majoritní společnosti, a proto byly byty přidělovány osobám, o kterých pracovníci samosprávy usoudili, že se jedná o problémové nájemníky. V lokalitě byla provedena v roce 2008 demolice dvou bytových dělnických domů, které obývalo dlouhodobě romské etnikum. Prostorové vyloučení lokality je dáno polohou na periferii města Tanvald, kde geografickou bariéru lokality tvoří tok řeky Kamenice a svah vrchu Terezínka.

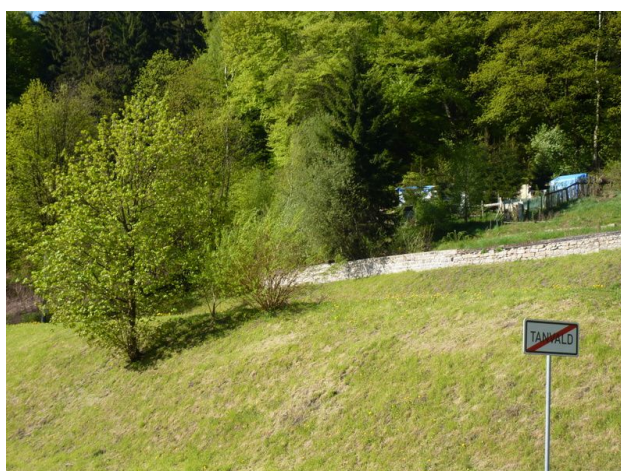
Obrázek 6: Vymezení lokality Tanvald Žákova, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: V lokalitě se nacházelo 6 bytových domů (č.p. 425,299,94,345,346, 347) přibližně ze dvacátých let minulého století z nichž pět (č.p. 425, 299, 94, 346, 347) bylo obýváno sociálně vyloučenými obyvateli převážně romského etnika. Co do počtu obyvatel sociálně vyloučených obyvatel 189 byla tato lokalita v roce 2012 největší ve správním obvodu ORP Tanvald. Technický stav budovy č.p. 425 byl špatný až havarijní, stav ostatních budov v lokalitě odpovídal jejich stáří a účelu využití. Vlastníkem objektu č.p. 425 byla právnická osoba RIAL s.r.o. Praha a objektů č.p. 94 a 299 TABYS Tanvald, bytové družstvo. Poslední dům v lokalitě č.p. 144 sloužil z části k bydlení a z části k provozování podnikatelské činnosti, tento dům spoluvlastnili manželé Gutovi z Jablonce nad Nisou a rodina Kapčiarova z Tanvaldu. Součástí lokality byla i kolonie garážových stání v ulici Železnobrodská

Obrázek 7: Objekt č.p. 425 v lokalitě Tanvald Žákova (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Místním šetřením bylo zjištěno, že ve srovnání s rokem 2012 došlo k částečné revitalizaci a tím i ke zmenšení rozlohy této sociálně vyloučené lokality. Rozloha vymezené lokality je v současnosti 1,5 ha (2016), v porovnání s rokem 2012 došlo ke zmenšení rozlohy lokality o 0,7 ha. V současné době je v lokalitě pět bytových domů z nichž pouze tři obývají sociálně vyloučené osoby. V roce 2014 došlo k demolici bytového domu č.p. 94 a následující rok byla provedena kompletní rekonstrukce včetně změny využívání domu č.p. 299. V současnosti v části domu, kterou vlastní bytové družstvo TABYS, sídlí Městská policie, Úřad práce a Sociální odbor městského úřadu. V části domu, kterou vlastní firma SIZ NEMO s.r.o jsou bytové i nebytové prostory. Bytové domy (č.p. 425 , 346 a 347) nadále obývají sociálně vyloučené osoby, kterých je v lokalitě evidováno 93. Technický stav domu č.p. 425, který vlastní právnická osoba RIAL s.r.o. Praha (Příloha 2), je havarijní. Stav bytových domů č.p. 346 a č.p. 347, které vlastní bytové družstvo TABYS je v současnosti ucházející. Objekt č.p. 144 slouží z části k bydlení a z části k provozování podnikatelské činnosti, tento dům spoluvlastní manželé Gutovi z Jablonce nad Nisou a rodina Kapčiarova z Tanvaldu.

Obrázek 8: Objekt č.p. 94 v lokalitě Tanvald Žákova (2012, 2016), foto Hübner

5.1.2 Tanvald Krkonošská

Lokalita se nachází v severním okraji města Tanvald v Krkonošské ulici na katastrálním území Šumburk nad Desnou. Lokalita je vymezena v délce 400 metrů při silnici 1/10, v prostoru bývalých průmyslových objektů (ABB dříve Elektropraga, Elektro-odbyt) na hranici mezi Tanvaldem a Desnou. Rozloha vymezené lokality je 1,8 ha (2012).

Lokalita byla obývána romským etnikem již před rokem 1990 následně do lokality přicházeli za příbuznými další romské rodiny, které byly vystěhovány pro neplacení nájemného z jiných měst. Vznikla zde v druhé půlce devadesátých let silná komunita tohoto etnika, ale díky následnému vybydlení některých domů se tato komunita opět zmenšila. Vybydlené bytové domy č.p. 156 a č.p. 187 byly zrekonstruovány novým majitelem, který do nich před šesti lety nastěhoval opět nájemníky převážně romského etnika, protože u majoritní populace nebyl zájem o bydlení v této lokalitě. Obyvatelstvo lokality je dle průzkumu všech věkových kategorií, v lokalitě je silná generace seniorů jako původních obyvatel bytových domů č.p. 314 a č.p. 315. Prostorové vyloučení lokality je dáno polohou na periferii města Tanvald v průmyslové zóně, kde antropogenní bariéru tvoří komplex průmyslových budov a geografickou bariéru tvoří tok řeky Desné a svah vrchu Světlá.

Obrázek 9: Vymezení lokality Tanvald Krkonošská, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: V lokalitě bylo 12 domů (č.p. 339, 340, 101, 265, 312, 354, 314, 315, 289, 240, 156, 187) z nichž 8 obývaly osoby romského etnika, dva domy (č.p. 101 a 265) sloužily jako výrobní prostory a zbytek byly rodinné domy (č.p. 289, 240). V lokalitě bylo v roce 2012 evidováno 115 sociálně vyloučených osob, co do počtu sociálně vyloučených obyvatel se tato lokalita řadila na druhé místo v ORP Tanvald. Vlastníky domů v lokalitě, které obývaly sociálně vyloučené osoby byli č.p. 339 Bílý Kamil bytem tamtéž, č.p.340 Šeřr Jan bytem tamtéž, č.p. 312 Dofek Jan bytem Liberec, č.p. 314 a č.p. 315 TABYS Tanvald bytové družstvo, č.p. 156 a č.p. 187 Polívka Josef Liberec. Dům č.p. 354 spoluvlastnilo 24 fyzických osob romského etnika. Objekty, které sloužily jako výrobní prostory vlastnily firma ORILA 2000 s.r.o. Tanvald a Hylák Radoslav Liberec. Rodinné domy v lokalitě vlastnili manželé Veselkovi a manželé Vrchovští všichni bytem tamtéž.

Obrázek 10: Objekt č.p. 339 v lokalitě Tanvald Krkonošská (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Místním šetřením bylo zjištěno, že rozloha vymezené lokality je nezměněna, v porovnání s rokem 2012 došlo ke změně počtu obydlených domů v lokalitě, domy (č.p. 340, 312, 354) nejsou v současnosti trvale obydleny, dále došlo k ukončení provozu ve výrobních prostorech firmy ORILA 2000. Zázemí a blízké okolí domů, které obývají sociálně vyloučení je neudržované. V lokalitě je evidováno 118 sociálně vyloučených osob, co do počtu sociálně vyloučených obyvatel se tato lokalita řadí na první místo v ORP Tanvald. Vlastníky domů v lokalitě, které obývají sociálně vyloučené osoby jsou: č.p. 339 Horešovská Vlasta Praha, č.p. 340 Šefr Jan bytem tamtéž, č.p. 312 Dofek Jan bytem Liberec, č.p.314 a č.p. 315 TABYS Tanvald bytové družstvo, č.p. 156 a č.p. 187 Josef Polívka Liberec. Dům č.p. 354 spoluvlastní 23 fyzických osob romského etnika. Objekty č.p. 101, které dříve sloužily jako výrobní prostory vlastní Michálek Jan z Příbrami a č.p. 265 Hylák Radoslav Liberec. Rodinné domy v lokalitě vlastní nadále manželé Veselkovi a manželé Vrchovští všichni bytem tamtéž.

Obrázek 11: Objekt č.p. 315 v lokalitě Tanvald Krkonošská (2012, 2016), foto Hübner

5.1.3 Smržovka Hlavní

Lokalita se nachází na východním okraji katastru města Smržovka v ulici Hlavní v části Dolní Smržovka. Lokalita je vymezena při silnici 1/14 a severní hranice lokality je tvořena řekou Kamenicí, rozloha lokality čítá 0,61ha (2012). Časové období vzniku této sociálně vyloučené lokality, je obtížné určit, výpovědi aktérů se rozcházejí a paměť pracovníků místní samosprávy sahá pouze do roku 1990. Ale už v období před tímto rokem se jednalo o lokalitu, kterou z části obývalo romské etnikum. V té době se ještě nejednalo o sociálně vyloučenou lokalitu v dnešním slova smyslu z důvodů absence sociálního vyloučení, proto se jednalo pouze o lokalitu s nižším komfortem bydlení. Původními obyvateli této lokality jsou obyvatelé domů č.p. 1173 a č.p. 834, kteří v těchto bytových domech bydlí se svými dětmi a příbuznými. Obyvatelé lokality jsou převážně produktivního věku, přičemž převažují úplné rodiny s dětmi. Obyvatelstvo romského etnika se v lokalitě často obměňuje z důvodu špatného technického stavu budov č.p. 844 a č.p. 848. Prostorové vyloučení objektů v lokalitě je určeno polohou na samé periferii města Smržovka, kde dostupnost do center měst Smržovka (4 km) a Tanvald (2 km) zajišťuje frekventovaná silnice 1/14. Geografickou bariérou lokality je řeka Kamenice, která odděluje lokalitu od zbytku území města Tanvald.

Obrázek 12: Vymezení lokality Smržovka Hlavní, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: V lokalitě byly čtyři bytové domy (č.p. 834, 844, 848, 1173), z nichž dva (čp. 844 a 848) byly obývány osobami romského etnika. Počet sociálně vyloučených obyvatel, kteří byli v roce 2012 evidováni v lokalitě činil 68. Technický stav budov obývaných sociálně vyloučenými obyvateli byl špatný, když pomíneme plastová okna jejichž výměnu hradilo Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) ze Státního fondu dopravní infrastruktury (SFDI) z důvodu nesplněných hlukových limitů silnice 1.třídy. Vlivem opakovaných požárů měl dům č.p. 844 střechu v havarijním stavu. Vlastníkem domu č.p. 844 byla právnická osoba KYSLEY s.r.o. Smržovka, a dům čp. 848 vlastnila fyzická osoba paní Polívková Miroslava z obce Šimonovice. Další objekty v lokalitě č.p.1173 spoluvlastnili manželé Vlkovi a bratři Kolářovi všichni bytem tamtéž, dům č.p. 834 vlastnili manželé Jeriovi bytem tamtéž.

Obrázek 13: Objekty v lokalitě Smržovka Hlavní (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Rozloha vymezené lokality je nezměněna, technický stav domů (čp. 844 a 848), které obývají sociálně vyloučení obyvatelé je nevyhovující, zázemí a okolí těchto domů je neudržované. Počet sociálně vyloučených obyvatel, kteří jsou evidováni v lokalitě činní 61. Vlastníkem domu č.p. 844 je právnická osoba KYSLEY s.r.o. Smržovka, a dům čp. 848 vlastní fyzická osoba paní Polívková Miroslava z obce Šimonovice. Další objekty v lokalitě č.p. 1173 spoluvlastní manželé Vlkovi a bratři Kolářovi všichni bytem tamtéž, dům č.p. 834 spoluvlastní manželé Jeriovi a Karbanová Eva všichni bytem tamtéž.

Obrázek 14: Objekty v lokalitě Smržovka Hlavní (2012, 2016), foto Hübner

5.1.4 Desná Riedlova

Sociálně vyloučená lokalita leží ve městě Desná v Jizerských horách v ulici Riedlova, v katastrálním území Desná III. Hranice lokality tvoří na jihu řeka Černá Desná a na severu svah Dlouhého kopce. Rozloha vymezené lokality činí 1,1 ha (2012). Jedná se historicky cennou lokalitu bytových domů, kterou pro své dělníky vybudoval majitel zdejších skláren Riedl. Podle výpovědi místních aktérů a pracovníků samosprávy se časové období a příčiny vzniku této sociálně vyloučené lokality datují přibližně do roku 2002, kdy došlo k přistěhování (účelovému soustředění) několika neplatičů nájemného z jiných částí města.

Většina obyvatel lokality je důchodového věku a jedná se o občany, kteří se do lokality přistěhovali již v 60 letech minulého století, kdy se zde nacházeli dělnické byty Jabloneckých skláren. Z tohoto pohledu se dá tato věková skupina obyvatel považovat za starousedlíky. Potomci výše uvedených starousedlíků zde prožili dětství a mládí a následně z lokality odešli z důvodu kapacity a technického stavu bytového fondu. Dnešní generace v produktivním věku a nejmladší generace obývající tuto lokalitu se již řadí k osobám ohroženým sociálním vyloučením. Prostorové vyloučení objektů v Riedlově ulici je určeno geografickými bariérami ze severní strany je to svah Dlouhého kopce a z jihu je to vodní tok Černé Desné. Další přírodní bariéru tvoří lesní porost oddělující lokalitu od ostatní zástavby, se kterou je lokalita spojena místní komunikací.

Obrázek 15: Vymezení lokality Desná Riedlova, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: V lokalitě se nacházelo 10 domů, z toho 9 bytových. Ve čtyřech bytových domech (č.p. 835, 842, 843, 844) bylo evidováno 39 sociálně vyloučených obyvatel. Stav bytového fondu v těchto domech v počtu 42 bytů odpovídal jejich stáří cca 130 let, a proto již nesplňoval dnešní standardy. Vlastníkem všech dotčených domů bylo dle katastru nemovitostí v roce 2012 Město Desná v Jizerských horách a vlastníky rodinného domku č.p. 494 byli manželé Lackovi z Jablonce nad Nisou.

Obrázek 16: Objekty v lokalitě Desná Riedlova (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Rozloha vymezené lokality je nezměněna, v lokalitě se nachází 10 domů, z nichž 9 je bytových. Ve čtyřech bytových domech (č.p. 835, 842, 843, 844) je evidováno 43 sociálně vyloučených obyvatel. Stav bytového fondu v bytových domech v počtu 42 bytů již nesplňuje dnešní standardy bydlení, zázemí a blízké okolí bytových domů je neudržované. Vlastníkem všech dotčených domů je Město Desná v Jizerských horách, vlastníkem rodinného domku č.p. 494 je Pešán Oldřich trvale bytem tamtéž.

Obrázek 17: Objekty v lokalitě Desná Riedlova (2012, 2016), foto Hübner

5.1.5 Desná K Elektrárně

Jedná se o čtyři bytové domy ve městě Desná v ulici K Elektrárně, v katastrálním území Desná I. Rozloha vymezené lokality je 0,55 ha (2012). Vznik této vyloučené lokality se datuje přibližně do roku 2008, kdy došlo podle výpovědi místních aktérů k ubytování prvních osob romského etnika v ubytovně. Následovala částečná rekonstrukce bytového domu č.p. 120, kam se přistěhovalo několik dalších neromských rodin s nižšími nároky na bydlení. Původními obyvateli lokality jsou dnešní senioři, kteří mají nižší nároky na bytový komfort. Většina obyvatel lokality je produktivního věku a jedná se o občany, kteří se do lokality přistěhovali během posledních pěti let. Prostorové vyloučení objektů v ulici K Elektrárně je určeno geografickými bariérami ze severu je to vodní tok Černé Desné a z jihu svah kopce Novina, dalším limitujícím faktorem lokality je poloha ve slepé ulici.

Obrázek 18: Vymezení lokality Desná K Elektrárně, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: Jeden objekt č.p. 103 byl v roce 2012 využíván jako ubytovna, ve které bylo evidováno 10 sociálně vyloučených osob romského etnika. Vlastníky tohoto objektu byly JUDr. Poříz Milan a Pořízová Lenka oba bytem Jablonec nad Nisou. Další tři domy (č.p. 95, 239 a 120) byly bytové domy z počátků minulého století, stav bytového fondu v počtu 30 bytů odpovídal stáří. Vlastníky dotčených objektů byli: č.p. 95 Petřík Tomáš bytem tamtéž, č.p. 120 manželé Josífkovi z Kořenova, č.p. 239 Mňuk Michael bytem tamtéž. Technický stav budov a bytového fondu v lokalitě odpovídal jejich stáří a účelu využití. Do lokality byly zařazeny i skladovací a výrobní prostory ve vlastnictví Ericha Schiera a Jiřího Žáka z Desné v Jizerských horách.

Obrázek 19: Objekt č.p. 120 v lokalitě Desná K Elektrárně (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Výsledkem místního šetření je zjištění, že rozloha lokality je nezměněna, stav a využití dotčených objektů v lokalitě je nezměněn. Evidováno 8 sociálně vyloučených osob romského etnika. Vlastníky objektu ubytovny č.p. 103 jsou nadále Poříz Milan JUDr. a Pořízová Lenka oba bytem Jablonec nad Nisou (Příloha 3). Vlastníky zbývajících bytových domů z počátků minulého století (č.p. 95, 239 a 120) jsou podle: č.p. 95 Petřík Tomáš bytem tamtéž, č.p. 120 manželé Plívovi z Pěnčína, č.p. 239 Mňuk Michael bytem tamtéž.

Obrázek 20: Objekty v lokalitě Desná K Elektrárně (2012, 2016), foto Hübner

5.1.6 Velké Hamry Mezivodí

Lokalita se nachází ve městě Velké Hamry v místní části Mezivodí v katastrálním území Bohdalovice. Jedná se o původně dělnickou bytovou kolonii z počátku minulého století. Lokalita je vymezena řekou Kamenicí a místní komunikací na ploše 0,72 ha (2012). Od sousedních bytových domů, kde žije majoritní společnost je lokalita oddělena zdí, která tvořila zadní stěnu dnes již zbořených kůlen.

Z výpovědí zástupců místní samosprávy vyplývá, že lokalita byla obývána romským etnikem již před rokem 1990, to zde stával ještě jeden dům, který vlastnila obec a z důvodu jeho vybydlení byl v roce 2000 zbořen. Následně obec převedla na soukromé vlastníky další objekty v lokalitě z důvodu finanční nákladnosti oprav těchto domů. Sociálně vyloučená lokalita zde vznikla již v první polovině devadesátých let, kdy se do lokality přistěhovaly za příbuznými Romové se Slovenska a vznikla zde jedna z největších romských komunit v ORP. Prostorové vyloučení lokality je dáno tokem řeky Kamenice a cihlovou zdí, která lokalitu odděluje od bytových domů obývaných majoritní společností.

Obrázek 21: Vymezení lokality Velké Hamry Mezivodí, zdroj: KN ČÚZK, upravil Hübner

Stav lokality 2012: V této sociálně vyloučené lokalitě se nacházelo 5 bytových domů (č.p. 592, 586, 587, 588, 589), které byly obývány romským etnikem. Bylo zde evidováno 32 sociálně vyloučených osob. Vlastníky dotčených nemovitostí byli: č.p. 592 Petrášek Tomáš Liberec, č.p. 586 a č.p. 587 Lavičková Žaneta bytem tamtéž a manželé Všetečkovi z Choustníkova Hradiště vlastnili domy č.p. 588 a č.p. 589. V porovnání s budovami, které v ORP Tanvald obývaly sociálně vyloučené osoby, patřily v roce 2012 domy v této lokalitě co do technického stavu k bezkonkurenčně nejhorším.

Obrázek 22: Objekt č.p. 592 v lokalitě Velké Hamry Mezivodí (2012, 2016), foto Hübner

Stav lokality 2016: Z místního šetření vyplývá, že rozloha lokality je nezměněna, dotčené bytové domy v lokalitě jsou nadále obývány sociálně vyloučenými, evidováno 21 sociálně vyloučených osob romského etnika. Technický stav bytového domu č.p. 592 je již nadále neudržitelný. Vlastníky dotčených nemovitostí jsou: č.p. 592 Petrášek Tomáš Liberec (Příloha 4), domů č.p. 586 a č.p. 587 Kettner Miroslav PaedDr., a manželé Všetečkovi z Choustníkova Hradiště vlastní domy č.p. 588 a č.p. 589.

Obrázek 23: Objekt č.p. 588 v lokalitě Velké Hamry Mezivodí (2012, 2016), foto Hübner

5.2 Objekty

5.2.1 Harrachov ubytovna Gama

Budova č.p.331, stáří cca 40 let je provozován jako ubytovna. Objekt se nachází ve městě Harrachov v místní části Mýtiny v těsné blízkosti železniční stanice Harrachov. Objekt je jako ubytovna pro romské matky s dětmi a mladistvé využíván nadací EVA přibližně od roku 2009. Prostorové vyloučení u tohoto objektu je dáno jeho polohou v odlehlé místní části Mýtiny, která je od centra města vzdálena 3km a je obklopena lesním porostem, který zde tvoří přírodní bariéru.

Stav 2012: Ubytovna stáří cca 40 let, kterou vlastnil nadační fond EVA se sídlem v Semilech. V ubytovně bylo ubytováno celkem 24 osob romského etnika, převážně matky s dětmi a mladiství. Technický stav budovy byl v roce 2012 vyhovující účelu využití.

Stav 2016: V ubytovně je ubytováno celkem 20 osob romského etnika (ORP 2016). Technický stav objektu nezměněn, zázemí a blízké okolí udržováno, vlastník objektu nezměněn.

5.2.2 Velké Hamry město

Jedná se o jeden původně rodinný dům č.p.254, ve městě Velké Hamry při silnici 1/10. Doba vzniku sociálního vyloučení v tomto objektu se datuje do roku 2009, kdy do domu byla majitelem nastěhována první romská rodina.

Stav 2012: V domě bydlela romská komunita v počtu třech rodin s malými dětmi. V objektu bylo evidováno 13 sociálně vyloučených osob náležících k romskému etniku. Objekt vlastnil soukromý majitel MUDr. Procházka Karel z Janova nad Nisou.

Stav 2016: Evidováno 15 sociálně vyloučených osob (ORP 2016). Technický stav objektu, zázemí a blízkého okolí objektu nezměněn, vlastníkem objektu je MUDr. Procházka Karel.

5.2.3 Zlatá Olešnice Stanový

Jedná se o jeden dům č.p.30 v obci Zlatá Olešnice v katastrálním území Stanový v místní části U Šimonů. V tomto objektu dochází od roku 2010 k ubytování sociálně vyloučených osob, většinou se jedná neplatiče nájemného, kteří byly vystěhováni z bytů v jiných místech regionu. Prostorové vyloučení tohoto objektu je dáno jeho polohou na okraji lesa v místní části U Šimonů v katastru Stanový, která je od centra obce vzdálena 4 km.

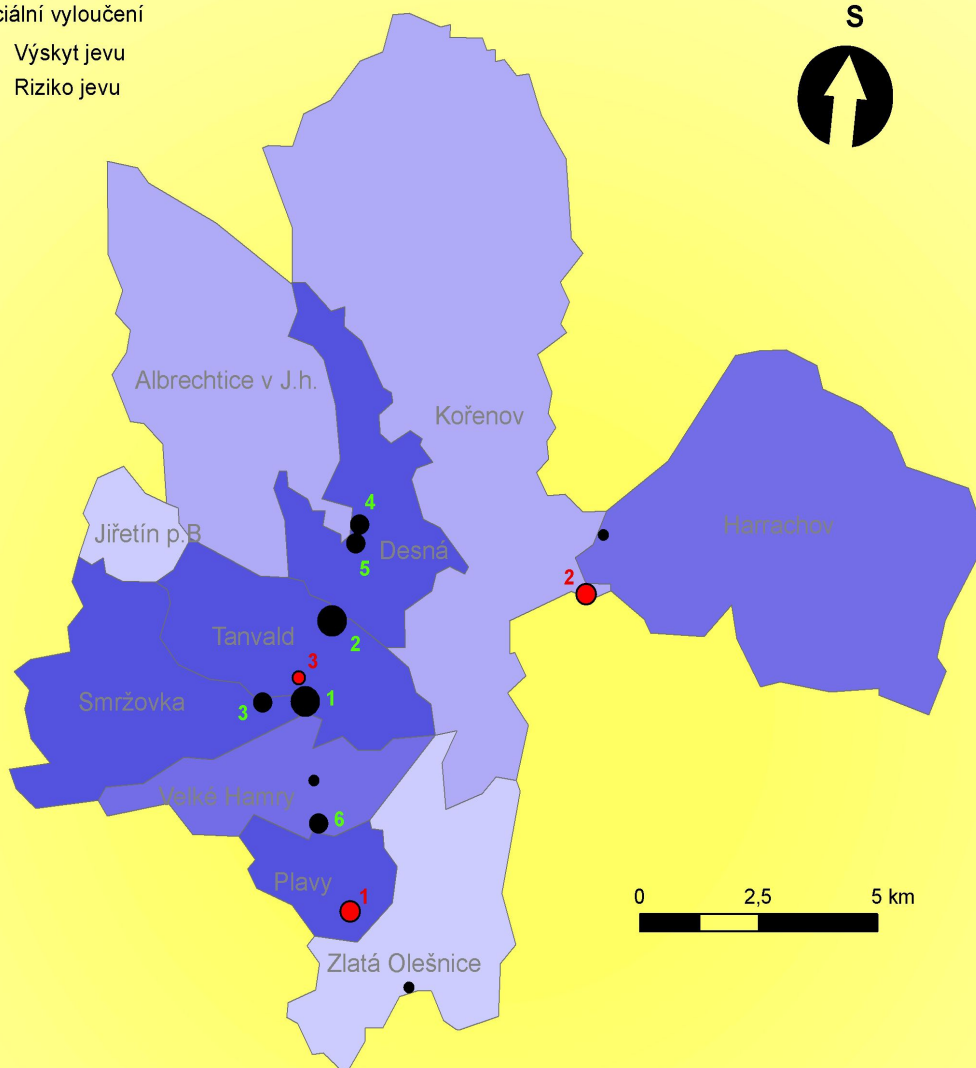
***Stav 2012:** Evidováno 12 sociálně vyloučených obyvatel (ORP 2012). Vlastníkem objektu Stanový č.p.30 byla fyzická osoba pan Matoušek Miroslav bytem tamtéž.*

***Stav 2016:** Objekt je od roku 2015 neobydlen. Vlastník objektu Matoušek Miroslav změnil trvalé bydliště a v současnosti je trvale hlášen v obci Bukovno.*

SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY V ORP TANVALD (2012)

Sociální vyloučení

- Výskyt jevu
- Riziko jevu

Počet bytových jednotek

- > 40
- 11 - 39
- < 10

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (%)

- < 6,0
- 6,0 - 15,0
- 15,1 - 20,0
- 20,1 - 24,0
- > 24,1

Adam HÜBNER; TUL, katedra geografie 2012

Zdroj dat: ARCCR500; ČSÚ SLDB 2011; MPSV; vlastní výzkum.

Použitý software: ESRI ArcGIS 10.0, použitý souřadnicový systém: S-JTSK Krovak EastNorth

Obrázek 24: Sociálně vyloučené lokality ORP Tanvald 2012

K sociálně vyloučeným lokalitám SO ORP Tanvald bakalářská práce Hübner (2012) mimo jiné uvádí: sociálně vyloučené lokality obecně vznikají jako důsledek celospolečenských změn až po roce 1990, ale již v období před tímto datem byly v SO ORP Tanvald lokality s nižším komfortem bydlení (č.1,2,3 a 6), většinou se jednalo o dělnické bytové kolonie z počátku minulého století. O bydlení v těchto lokalitách nebyl zájem u běžné populace, protože investice do těchto převážně podnikových bytů nižší kategorie byly omezeny na minimum. Následně pak byly tyto byty přidělovány méně náročným nájemníkům povětšinou Romům.

Na počátku dnešního stavu byla tedy bytová politika podniků před rokem 1990, po tomto datu došlo k převodu bytového fondu na města a obce. S novým vlastníkem se stav bytového fondu v těchto domech nezlepšil ba naopak a tak dochází mezi roky 1995 a 2000 k prodeji těchto domů soukromým vlastníkům, kteří většinou deklarují obnovu zchátralého bytového fondu. Kromě stavu bytového fondu ve výše uvedených lokalitách se na vzniku sociálního vyloučení podílela i restrukturalizace průmyslu v regionu a s tím spojený útlum textilní výroby. V tomto průmyslovém odvětví byla zaměstnána velká část obyvatel zmíněných lokalit, a proto následně došlo k prohloubení sociálního vyloučení v lokalitách.

Vznik dalších lokalit (č.4 a 5) se datuje až na konec devadesátých let 20.století, kdy byl hlavním aktérem jejich vzniku úpadek textilní a následně i sklářské výroby. Následovalo tak sestěhovávání nebo migrace neplatičů nájemného z regionu do těchto lokalit.

Společným znakem pro sociálně vyloučené lokality SO ORP Tanvald je bydlení obyvatel romského etnika, kteří jsou většinovými nositeli sociálního vyloučení v ČR. Míra sociálního vyloučení jednotlivých lokalit je přímo úměrná počtu Romů a době, po kterou romská komunita obývá danou lokalitu.

Fenoménem dnešní doby je dávková turistika, při které dochází k migraci Romů ze Slovenska do místních sociálně vyloučených lokalit, ve kterých žijí jejich příbuzní. Dochází tak nejen k přeplňování některých bytů, ale i k problémům uvnitř samotné romské komunity. Kdy aktéry problémového chování jsou většinou nově příchozí jedinci ze Slovenska, kteří nerespektují hierarchickou strukturu místní komunity.

Společným znakem pro nemovitosti v soukromém vlastnictví, u kterých je evidován pobyt sociálně vyloučených obyvatel, je hrazení ubytování díky čerpání sociálního příspěvku na bydlení. Podle výpovědi zástupců státní správy činí výše příspěvku na bydlení až 90% místně obvyklé ceny nájemného, sociálně vyloučení občané se tak stávají prostředníky solidního finančního příjmu pro majitelé nemovitosti (Hübner, 2012).

Tabulka 24 : Sociálně vyloučené lokality ORP Tanvald (2012, 2016), zdroj: ORP, upravil Hübner

Lokalita	rozloha (ha)		počet obytných domů		počet domů obydlených sociálně vyloučenými		evidováno sociálně vyloučených obyvatel	
	2012	2016	2012	2016	2012	2016	2012	2016
Desná Riedlova	1,1	1,1	10	10	4	4	39	43
Desná K Elektrárně	0,55	0,55	4	4	1	1	10	8
Smržovka Hlavní	0,61	0,61	4	4	2	2	68	61
Tanvald Žákova	2,2	1,5	6	5	5	3	189	93
Tanvald Krkonošská	1,8	1,8	12	12	7	7	115	118
Velké Hamry Mezivodí	0,72	0,72	5	5	5	5	32	21
Objekt								
Harrachov ubytovna Gama			1	1	1	1	24	20
Velké Hamry město			1	1	1	1	13	15
Zlatá Olešnice Stanový			1	1	1	0	12	0
Celkem SO ORP Tanvald	6,98	6,28	44	43	27	24	502	379

Ve správním obvodu ORP Tanvald se v současnosti nachází šest sociálně vyloučených lokalit o celkové rozloze 6,28 ha, ve kterých je evidováno 379 sociálně vyloučených osob, které náleží převážně k romskému etniku. 73% z celkového počtu 520 evidovaných sociálně vyloučených osob ve SO ORP Tanvald je koncentrováno v uvedených lokalitách a objektech. V roce 2012 v SO ORP Tanvald byla největší sociálně vyloučenou lokalitou co do rozlohy i počtu sociálně vyloučených obyvatel lokalita Tanvald Žákova, naopak nejmenší sociálně vyloučenou lokalitou byla Desná K Elektrárně. V současnosti došlo u sociálně vyloučené lokality Tanvald Žákova vlivem restrukturalizace, ke zmenšení rozlohy i počtu sociálně vyloučených obyvatel (*Tabulka 24*).

Restrukturalizace sociálně vyloučené lokality Tanvald Žákova byla zahájena v roce 2014 demolicí bytového domu č.p. 94, následující byla provedena kompletní rekonstrukce včetně změny využívání domu č.p. 299. V současnosti je rozloha dotčené lokality 1,5 ha (2016), v porovnání s rokem 2012 došlo ke zmenšení rozlohy lokality o 0,7 ha. V současné době je v lokalitě pět bytových domů z nichž pouze tři obývají sociálně vyloučené osoby, ve srovnání s rokem 2012 tak v této lokalitě poklesl počet vyloučených obyvatel o 96.

V roce 2016 je tak největší sociálně vyloučenou lokalitou SO ORP lokalita Tanvald Krkonošská, s rozlohu 1,8 ha a s počtem 118 evidovaných sociálně vyloučených obyvatel. Nejmenší sociálně vyloučenou lokalitou správního obvodu nadále zůstává lokalita Desná K Elektrárně o rozloze 0,55 ha, s osmi evidovanými sociálně vyloučenými obyvateli (*Tabulka 24*).

V porovnání s rokem 2012 sice došlo ke snížení počtu osob obývajících sociálně vyloučené lokality a objekty v SO ORP Tanvald, ale nedošlo ke snížení počtu sociálně vyloučených občanů. Podle kvalifikovaných odhadů státní správy osciluje v poslední dekádě počet těchto spoluobčanů ve správním obvodu kolem 500 osob. Důvodem snížení počtu sociálně vyloučených osob obývajících sociálně vyloučené lokality správního obvodu je kromě restrukturalizace lokality Tanvald Žákova, dále i přesun těchto spoluobčanů do pronajatých bytů vyšší kategorie. Z pohledu majoritní populace jsou hlavními důvody nárůstu počtu takto využívaných bytů, demografická realita a pracovní příležitosti v regionu.

5.3 Objekty s rizikem vzniku

Dalším z dílčích cílů diplomové práce je vyhodnocení současného stavu u objektů, které byly bakalářskou prací Hübner (2012) určeny jako objekty s potencionálním rizikem vzniku sociálního vyloučení. Vyhledání těchto rizikových objektů bylo provedeno v roce 2012 na základě průzkumu území a znalosti mechanismů vzniku sociálního vyloučení. Ve správním obvodu ORP Tanvald byly takto vytipovány tři objekty, u kterých bylo riziko vzniku sociálního vyloučení v budoucnu vysoce pravděpodobné. Výše zmíněnou bakalářskou prací bylo doporučeno místní správě a samosprávě věnovat zvýšenou pozornost těmto objektům a učinit všechny dostupné kroky, aby bylo zabráněno vzniku sociálního vyloučení.

5.3.1 Plavy Mlýnsko

Jedná se historicky cennou lokalitu bytových dělnických domů s 25 byty v těsném sousedství textilní továrny v místní části Mlýnsko. V bytových domech (č.p. 69-73) bývala v minulosti ubytovna dělníků podniku SEBA, kterou obývali i Romové. Prostorové vyloučení u tohoto objektu je dáno jeho polohou v odlehlejší části Mlýnsko, která je od centra obce Plavy vzdálena 2 km a je obklopena lesním porostem a tokem řeky Kamenice.

V roce 2012 byly domy neudržované a ve špatném technickém stavu, částečně obydleny obyvateli romského etnika. Vlastníkem objektů byla právnická osoba SEBA T a.s. Tanvald.

Stav 2016: Bytové domy jsou bez obyvatel, dále neobyvatelné v havarijním stavu určeny k demolici v měsíci září 2016. Vlastníkem dotčených objektů je Obec Plavy. Domy dále již bez rizika vzniku sociálního vyloučení.

Obrázek 25: Objekt Plavy - Mlýnsko č.p. 69 (2016), foto Hübner

5.3.2 Kořenov Martinské údolí

Objekt č.p.728 je dělnický bytový dům z počátku minulého století, v kterém je 24 bytových jednotek nižší kategorie. Tento objekt se nachází v místní části Martinské údolí v blízkosti opuštěného továrního komplexu Cutisin. Spoluvlastníky bytového domu je 17 fyzických osob z nichž některé mají trvalé bydliště v tomto domě. Technický stav domu odpovídá jeho stáří.

Prostorové vyloučení tohoto objektu je dáno polohou v odlehle části obce Kořenov, kde přírodní bariéru tvoří tok řeky Jizery a lesní porost.

Stav 2016: Bytový dům s nižším komfortem bydlení, byty obydleny, okolí domu upraveno v rámci možností. Spoluvlastníky objektu je 20 fyzických osob. U objektu nadále trvá riziko vzniku sociálního vyloučení.

Obrázek 26: Objekt Kořenov č.p. 728 (2012), foto Hübner

5.3.3 Tanvald Hotel Koruna

Bývalý prvorepublikový hotel (č.p.234) stojící v centru města Tanvald na frekventované křižovatce ulic Krkonošská a Česká. Objekt byl od roku 1990 nevyužíván až v roce 2008 zde vznikla noční herna v přízemí, kterou navštěvují i místní Romové. Vlastníkem objektu je JUDr. Poříz Milan z Jablonce nad Nisou. Osoba vlastníka a technické možnosti objektu předurčují nemovitost ke vzniku romské ubytovny. Vlastník objektu již spoluvlastní dům č.p. 103 v Desné I (ubytovna) v ulici K Elektrárně (Příloha 5).

Stav 2016: V objektu jsou střídavě ubytovávány osoby romského etnika. Vlastníkem objektu je stále JUDr. Poříz Milan z Jablonce nad Nisou. U Hotelu Koruna nadále trvá riziko vzniku sociálního vyloučení.

Místním šetřením v roce 2016 bylo zjištěno, že u žádného z objektů vymezených bakalářskou prací Hübner (2012) nebyl dosud potvrzen vznik sociálního vyloučení. U objektů Kořenov Martinské údolí a Hotel Koruna Tanvald z výše uvedených důvodů nadále trvá potencionální riziko vzniku sociálního vyloučení. U objektů v lokalitě Plavy Mlýnsko zaniklo potencionální riziko vzniku sociálního vyloučení z důvodu technického stavu nemovitostí, které jsou určeny k demolici.

Dalším poznatkem je současný trend spočívající v pronajímání bytů na sídlišti Tanvald Výšina sociálně slabým spoluobčanům. Při pronájmu bytů výše uvedené sociální vrstvě je hojně čerpán příspěvek na bydlení. Dotčené byty vlastněné zástupci majoritní společnosti jsou ve většině případů výsledkem rodinných dědických řízení, kdy v případě nezájmu nastupující generace o bydlení v této lokalitě dochází, buď k nevýhodnému prodeji zájemcům z řad majority nebo k výhodnému pronájmu sociálně slabým. Z výše uvedených důvodů je v současnosti v porovnání s rokem 2012 velmi složité vytipovat další objekty s potencionálním rizikem vzniku sociálního vyloučení.

6. KONCEPT KVALITY ŽIVOTA

Stěžejním konceptem této diplomové práce je soudobý koncept kvality života, který usiluje o vysvětlení ekonomické a sociální reality. Kvalitou života je myšlena kvalita života lidí, jejímž subjektem je vždy jen člověk. Život je v tomto konceptu chápán nejen jako biologická kvalita, ale také jako kvalita života v oblasti sociální, emotivní a podobně (Murgaš, 2012). V moderní historii je koncept kvality života zmiňován v souvislosti se zbohatnutím západní vyspělé společnosti v šedesátých letech minulého století, které ovšem nevedlo k vyšší spokojenosti lidí s jejich životem. Vztah mezi rostoucím blahobytem společnosti a nerostoucí, někdy i klesající spokojenosti lidí s životem je znám jako Esterlinův paradox.

Kvalita života je z pohledu geografie, osobní, subjektivní prožívání lidského života v objektivních prostorově diferencovaných podmínkách. Při zkoumání kvality života v geografii je hlavním objektem zkoumání fenomén dobrého místa, na rozdíl od ostatních věd, které se prioritně zaměřují na to, jak člověk prožívá svůj život.

Koncept kvality života se týká kvality života jako konstruktů na individuální úrovni i konstruktů na úrovni společnosti (Rapley, 2003). Vyjádřením prvního konstruktů je osobní dimenze, která se věnuje prožívání vlastního života. Nejznámějším výstupem z měření této dimenze je HRQoL (Healthy Related Quality of Life), což je kvalita života související se zdravím. Vyjádřením druhého konstruktů je prostorová dimenze měřená indexem HDI, který hodnotí pomocí objektivních měřitelných indikátorů život v jednotlivých státech.

V politickém a veřejném diskurzu je kvalita života mylně vydávána za prosperitu, u které je jedním z kýžených parametrů její růst. Kvalita života ovšem není prosperitou ani jiným z ekonomických pojmů, a proto nemůže růst. Kvalita života se zlepšuje nebo zhoršuje v závislosti na osobním vnímání života lidmi žijícími v dané společnosti.

6.1 Historické vymezení kvality života

Ve vědecké literatuře neexistuje jasná shoda týkající se počátků výzkumu kvality života, ale většina publikací uvádí, že o kvalitu života měli lidé zájem již v řecké a římské mytologii, kde díky autorům Asclepiovi a Aesculamovi nalezneme prapočátky koncepce kvality života (Vaďurová a Mühlpachr, 2005). Podle Murgaše (2012), který své tvrzení opírá o Křivohlavého a další autory se za první dílo věnované kvalitě života považuje Aristotelova Etika Nikomachova (384-322 před Kr.).

Kvalita života jako vědecký termín je ovšem vymezen až ve 20. století v období hospodářské krize, kdy se tímto fenoménem začínají zabývat angloameričtí ekonomové a psychologové v souvislosti se sociální podporou části populace, která byla nejvážněji postižena hospodářskou krizí. Podle Rapleye (2003) zavedli do veřejného života termín kvality života američtí prezidenti Kennedy a Johnson ve svých programech The Great Society a The Beautiful America v průběhu 70. let dvacátého století. Následně se termín kvality života objevuje i ve veřejném životě v Evropě a to v programu sociálnědemokratické strany německého kancléře Willyho Brandta. V dalších letech se fenoménem kvality života začínají postupně zabývat i další vědy jako sociologie, psychologie a filozofie, které se snaží vysvětlit vztah mezi rostoucím blahobytem společnosti a nerostoucí, někdy i klesající spokojenosti lidí s jejich životem.

Důležitým milníkem pro současnou definici kvality života byl rok 1993, ve kterém Světová zdravotnická organizace (WHO) vypracovala první pracovní definici kvality života. Definice se týkala kvality života ve vztahu ke zdraví jako vnímání jedinců a jejich životních pozic, v rámci kultury a hodnotových systémů, v nichž jedinci žijí a ve vztahu k jejich cílům, obavám, starostem, standardům a zájmům (Vaďurová, Mühlpachr, 2005).

6.2 Vymezení pojmu kvalita života

Výzkumem kvality života se zabývá více vědních oborů, díky kterým je v současnosti používáno mnoho definic tohoto pojmu. Začátky výzkumu kvality života neprobíhaly v rámci jedné linie vědních oborů sociologie, ekonomie, psychologie a geografie, ale v rámci jednotlivých disciplín těchto oborů. Výsledkem výše zmíněného je, že z pohledu přístupu a měření se koncept kvality života charakterizuje dvěma znaky, a to terminologickou nejednotností a multidisciplinaritou, podle Andrážka (2005) lze definovat ještě třetí charakteristiku konceptu, kterou je mutlidimenzialita.

Murgaš (2009) uvádí, že kvalitu života jednotlivce tvoří psychologické, somatické, religiózní, sociální a ekonomicky dobré znaky vyúsťující do subjektivního pocitu spokojenosti nebo štěstí. Nositel Nobelovy ceny, indický ekonom Ámartja Sen, vymezuje kvalitu života jako dostupnost možností, ze kterých si člověk může vybírat při naplňování svého života (Gehl, 2000).

6.3 Subjektivní a objektivní dimenze kvality života

Na kvalitu života lze nahlížet ve dvou hlavních dimenzích, a to osobní (subjektivní) a prostorová (objektivní). Pojem subjektivní kvalita života v tomto případě nevyjadřuje neobjektivitu, ale osobní dimenzi kvality života, kterou zpravidla hodnotí sám jedinec. Subjektivní dimenze se vyznačuje orientací na individuální postoje člověka, jako jsou percepce a názory. Indikátory osobní dimenze jsou religiozita, mezilidské vztahy, svoboda, a podobné. Objektivní dimenze vyjadřuje hodnocení vnějších prostorově diferencovaných podmínek, ve kterých člověk žije. Objektivní dimenze se tedy váže na prostor a s ním související vnější podmínky, které se vyznačují svou přibližnou stálostí. Indikátory prostorové dimenze jsou například kvalita životního prostředí, střední délka života, nebo využívání internetu.

S ohledem na výše zmíněné můžeme tedy říci, že subjektivní dimenzi kvality života vystihují individuální pocity člověka a objektivní dimenze kvality života vystihuje sociální, environmentální a ekonomické vlivy prostředí na život člověka. Kvalita života je komplexní a vždy obsahuje dimenzi osobní i prostorovou. V případě absence jedné z dimenzí se již nejedná o kvalitu života, ale o dimenzi či indikátor kvality života.

6.4 Měření kvality života

V současnosti existuje velké množství způsobů jak měřit kvalitu života, tyto se liší na základě přístupu jednotlivých vědeckých disciplín. Stejně jako neexistuje jednotné vymezení pojmu kvality života, neexistuje ani jednotná metodika měření kvality života. Aplikované metody měření kvality života jsou závislé na volbě indikátorů, u kterých ovšem neexistuje univerzální metodologie jejich vymezení. Jako vhodný způsob se tak v současnosti jeví vymezení základních faktorů, které mají vliv na kvalitu života a následné stanovení vhodné metody měření. Podle Andráška (2005) se k identifikaci indikátorů používají čtyři základní přístupy, a to: přístup, při kterém si výzkumník na základě vlastního posouzení a rozhodnutí

stanoví ukazatele kvality života, dále přístup pomocí výběru ukazatelů podle zhodnocení a přehledu relevantní literatury a přístup, který na základě širšího výzkumu (př. dotazníkové šetření) identifikuje vhodné ukazatele, čtvrtým přístupem je pak kombinace výše uvedených třech přístupů. Měření kvality života lze provádět pomocí vyhodnocení faktorů objektivní nebo subjektivní dimenze.

Měření s využitím faktorů objektivní dimenze vyhodnocujeme kvantitativní data dostupná z ČSÚ, ÚP a jiných statistických databází. Příkladem měření pomocí faktorů objektivní dimenze jsou ukazatele míry nezaměstnanosti, průměrné měsíční mzdy či HDP. Nejvíce využívaný celosvětový objektivní způsob měření kvality života je Index kvality života, který je hodnocen na základě devíti kategorií: životní prostředí a klima, ekonomika, náklady na život, bezpečnost, svoboda, zdraví, infrastruktura, volný čas a kultura.

Při měření kvality života pomocí faktorů subjektivní dimenze vyhodnocujeme data, která byla získána pomocí dotazníkových šetření, řízených rozhovorů, testů, pozorování a dalších metod kvalitativního výzkumu. Nejvíce citovaný model subjektivního měření, je model Kvality života Centra pro podporu zdraví na Univerzitě Toronto v Kanadě, který zahrnuje tři základní domény, a to: osobní charakteristiku člověka, spojení s určitým prostředím a dosahování osobních cílů, tyto základní domény se dále dělí na devět dílčích domén.

6.4.1 Indikátory kvality života

V geografii je pozornost primárně soustředěna na prostorovou, tedy objektivní dimenzi kvality života, nebo na kombinaci objektivní a subjektivní dimenze. Výběr indikátorů je zpravidla ovlivněn osobními preferencemi hodnotitele a dále dostupností statistických dat. Při stanovení indikátorů kvality života musíme mít na zřeteli několik hledisek, a to: výběr indikátorů provést tak, aby pokrýval všechny domény, dále se soustředit na vyjádření významu zvolených indikátorů a výpočtu indexu kvality života. Jednotlivé indikátory kvality života se dělí do tří základních oblastí, ekonomické, sociální a environmentální.

Zvoleným indikátorům lze při vyhodnocení přiřadit stejnou nebo různou váhu. První postup vyhodnocení využil kolektiv dr. Iry (2006) ve své analýze kvality života a její diferenciaci v regionech Slovenska. Druhý postup vyhodnocení se provádí pomocí panelu expertů, který jednotlivým indikátorům přiřazuje váhu.

Indikátory domény prosperity jsou přidaná hodnota, přímé zahraniční investice, podíl podnikatelů- fyzických osob, průměrná měsíční mzda, obyvatelé vlastníci automobil, podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci a bytová výstavba- počet dokončených bytů.

Pomocí indikátorů domény prosperity se snažíme vyjádřit blahobyt obyvatel v zájmovém území. Výše zmíněné indikátory kvality života se řadí mezi indikátory kladné, které vyjadřují pozitivní socioekonomické jevy, indikátory domény prosperity mají panelem expertů přiřazenou průměrnou váhu 3,8.

Doménu deprivace zastupují indikátory úmrtí na choroby oběhové soustavy a úmrtí na nádorová onemocnění, násilné trestné činy, úmrtí na sebevraždy, rozvody manželství, nezaměstnanost a emise oxidu uhličitého. Úkolem indikátorů domény deprivace je vyjádřit somaticky, sociálně, ekonomicky a environmentálně nežádoucí jevy. Tato skupina indikátorů se řadí mezi záporné indikátory, kterým panel expertů přiřadil průměrnou váhu 4,9.

Doménu humánního kapitálu vyjadřují kladné indikátory a to, střední délka života, index stárnutí, přírůstek obyvatel stěhováním, obyvatelé s vysokoškolským vzděláním, podíl domácností vybavených osobním počítačem a generativita. Generativita jako jedno z nejvyšších stádií osobnostního vývoje označuje lidskou snahu tvořit něco co přesahuje pouze egocentrické zájmy člověka. Jedná se o výchovu, sociální aktivity, službu druhým lidem, charitu, nebo ochranu životního prostředí. Indikátory domény humánního kapitálu mají panelem expertů přiřazenou průměrnou váhu 5,5.

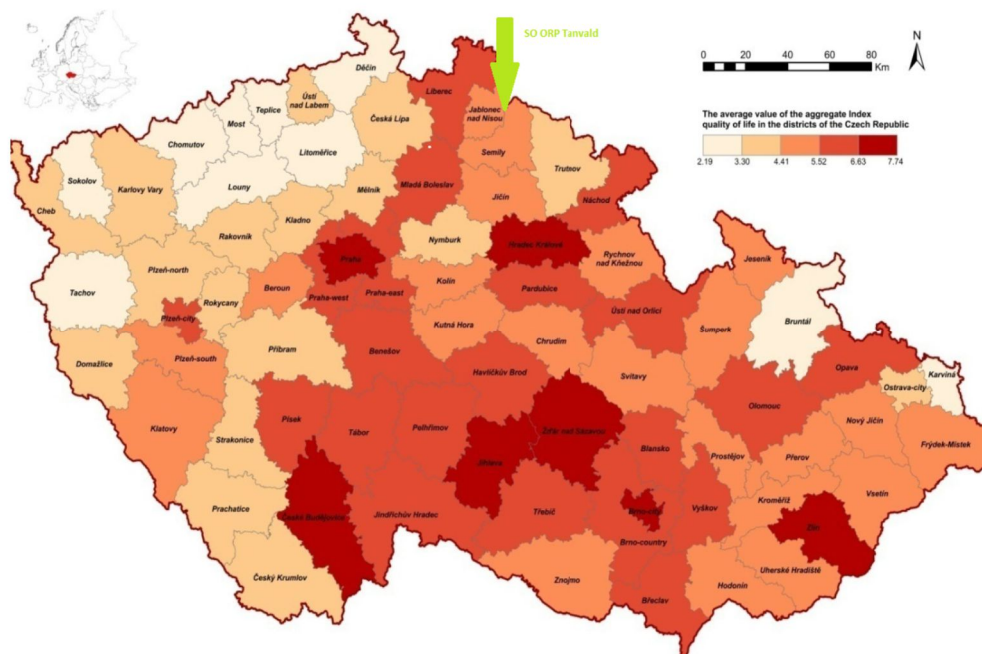
6.4.2 Výpočet indexů

Výpočet jednotlivých indexů bude proveden metodou uvedenou v práci Ira et al. (2006). Výsledkem aplikace uvedené metody je přehledná interpretace výsledných hodnot při minimální ztrátě informací. Jedná se o převod hodnot indikátorů na bezrozměrná čísla z intervalu $\langle 0,1 \rangle$ vynásobena váhou 1, s takto transformovanými výsledky je možné dále pracovat. Zmíněný převod se provádí pomocí dvou vzorců a to, vzorec $I_{xi} = (X_i - X_{min} / X_{max} - X_{min}) * 1$ v případě kladných indikátorů, které vyjadřují stav, kdy se s rostoucí četností jevu zvyšuje kvalita života, a vzorec $I_{xi} = (X_{max} - X_i / X_{max} - X_{min}) * 1$ v případě záporných indikátorů, které vyjadřují stav, kdy se s rostoucí četností jevu kvalita života snižuje.

Proměnné ve vzorcích jsou: I_{xi} výsledné bezrozměrné číslo, X_i indikátor vstupující do výpočtu, X_{max} a X_{min} mezní hodnoty indikátoru X . Čítec vzorců určuje hodnotu indikátoru X_i a to, vzhledem k minimu souboru v případě jedná-li se o kladný indikátor a vzhledem k maximu souboru v případě záporného indikátoru. Jmenovatel vzorců $X_{max} - X_{min}$ je variační rozpětí, které vyjadřuje míru variability statistického souboru.

7. KVALITA ŽIVOTA V ORP

Výzkum kvality života obyvatel formou dotazníkového šetření byl proveden v území SO ORP Tanvald od 14. března do 20. června roku 2016.

Obrázek 27: Index kvality života v okresech ČR, zdroj Murgaš/Kloboučník 2014, upravil Hübner

7.1 Stanovení hypotéz

S ohledem na podmínky regionu ORP Tanvald a s ohledem na cíle diplomové práce byly stanoveny čtyři základní pracovní hypotézy (H1-H4). První hypotéza vychází z předpokladu, že ve stejné sociální vrstvě jsou s kvalitou svého života spokojenější muži než ženy. V druhé hypotéze předpokládáme, že v subjektivní dimenzi bude hodnocení kvality života majoritním obyvatelstvem regionu na škále (0-10) hodnoceno průměrnou hodnotou 6. Jako hrozbu pro bydlení v regionu pak budou respondenti z řad majority uvádět stav infrastruktury a kriminalitu. Ve třetí hypotéze předpokládáme, že v subjektivní dimenzi bude hodnocení kvality života obyvatelstvem z řad sociálně vyloučené minority hodnoceno na škále (0-10) průměrnou hodnotu 4, to znamená, že kvalitu života v subjektivní dimenzi budou lépe hodnotit obyvatelé z řad majoritního obyvatelstva regionu v porovnání s obyvatelstvem z řad sociálně vyloučené minority.

Poslední, čtvrtá hypotéza předpokládá, že lokalizace sociálně vyloučených lokalit v regionu negativně ovlivňuje kvalitu života nezanedbatelného počtu obyvatel tohoto regionu. U více jak 10% respondentů bude vyhodnoceno, že jejich kvalita života je negativně ovlivněna lokalizací sociálně vyloučených lokalit v regionu.

H1: Ve stejné sociální vrstvě jsou s kvalitou svého života spokojenější muži než ženy.

H2: Majoritní obyvatelstvo regionu je spíše spokojeno s kvalitou svého života. Majorita bude na hodnotící na škále (0-10), kvalitu života hodnotit v průměru hodnotou 6.

H3: Sociálně vyloučené osoby jsou spíše nespokojeny s kvalitou svého života. Minorita bude na hodnotící na škále (0-10), kvalitu svého života v průměru hodnotou 4.

H4: Lokalizace sociálně vyloučených lokalit v regionu negativně ovlivňuje kvalitu života nezanedbatelného počtu obyvatel tohoto regionu.

7.2 Dotazníkové šetření

Výzkumná část diplomové práce si klade za cíl porovnat kvalitu života ve SO ORP Tanvald na základě subjektivního hodnocení obyvatel žijících v tomto regionu. Následné porovnání subjektivního hodnocení kvality života probíhalo mezi obyvateli z řad sociálně vyloučených osob a obyvateli z řad majoritní společnosti. Výsledky byly zpracovány pomocí dotazníkového šetření, které proběhlo v městech a obcích regionu. Dotazník kvality života v ORP Tanvald (*Příloha 1*) byl vytvořen na půdorysu dotazníku kvality života, který byl vytvořen pod vedením Františka Murgaše, na katedře geografie Technické univerzity v Liberci. Dotazník se skládá z 24 otázek a byl upraven tak, aby jednotlivé otázky pokryly hodnocení kvality života s ohledem na cíle diplomové práce. Dotazník je svou strukturou koncipován do dvou hlavních částí. První část dotazníku slouží k identifikaci respondentů a druhá část dotazníku obsahuje otázky zaměřené na hodnocení kvality života. Otázky v dotazníku jsou uzavřené a to dvojího typu. V prvním případě mohli respondenti odpovědět pouze ANO/NE. Druhý typ uzavřených otázek byl hodnocen na základě předem stanovené škály (0-10). Dotázaní občané si mohli vybrat odpověď: zcela **spokojen, převážně spokojen, v něčem spokojen- v něčem nespokojen, převážně nespokojen, zcela nespokojen.**

Dotazník kvality života v ORP Tanvald (*Příloha 1*) byl anonymní a průměrná doba jeho vyplnění se pohybovala od 5 do 10 minut. Dotazníkového šetření se mohly účastnit pouze osoby starší 18 let. Celkem bylo zpracováno 111 dotazníků v tištěné formě. Respondenti pocházeli ze všech měst a obcí SO ORP Tanvald. Z celkového počtu obyvatel správního obvodu se šetření zúčastnilo 0,5 % populace. Konkrétně za sociálně vyloučené občany se dotazníkového šetření zúčastnilo 19 mužů a 33 žen, což je přibližně 10 % těchto obyvatel žijících v regionu. Za majoritní většinu se dotazníkového šetření zúčastnilo 27 mužů a 32 žen, což odpovídá přibližně 0,25 % obyvatel regionu. Tyto podíly obyvatel by měly být dostačující pro porovnání obou skupin občanů. Vlastní výzkum probíhal v SO ORP Tanvald od 14. března do 20. června formou dotazníkového šetření a řízených rozhovorů. Výzkum v řadách majoritního obyvatelstva probíhal od 14. března do 30. května 2016 na ulicích měst a obcí regionu, dále u nákupních středisek (Penny, Lidl, Billa) v Tanvaldě a v pekařství Mašek ve Smržovce. Při oslovování obyvatel z řad majority byl zaznamenán větší počet odmítnutí v porovnání s kladným přístupem k dotazníkovému šetření, poměr 3:1. Výzkum v řadách sociálně vyloučených obyvatel probíhal od 18. května do 20. června 2016, v nízkoprahovém centru Smržovka, dále při plánovaných pohovorech klientů s úředníky Sociálního odboru městského úřadu v Tanvaldě a v samotných sociálně vyloučených lokalitách regionu.

7.3 Struktura respondentů

Při samotném šetření byl v praxi potvrzen fakt, že bez ohledu na sociální statut jsou ženy jsou všeobecně důvěřivější a sdílnější než muži. První skupina otázek byla zaměřena na identifikaci respondentů, otázky cílily na pohlaví, věk, bydliště a stupeň vzdělání respondentů. Prvotní rozdělení respondentů bylo provedeno podle pohlaví. Následovalo dělení respondentů na věkové kategorie, které byly zvoleny následovně 18-26 let, 27-35 let, 36-50 let, 51-65 let a 66 let a více. Podle bydliště byly respondenti rozděleni do dvou skupin, a to na obyvatele bydlící ve městě a na obyvatele bydlící v obci. U vzdělání bylo stanoveno pět stupňů vzdělání, a to základní, střední bez maturity, střední s maturitou, vysokoškolské a doktorské. V nejvyšším pátém stupni vzdělání se nepodařilo při šetření získat vyjádření žádného respondenta.

Ve skupině zastupující majoritní obyvatelstvo (*Tabulka 25*) se šetření zúčastnilo dvacet sedm mužů (46%) a třicet dva žen (54%). Věkové složení respondentů z řad majoritního obyvatelstva bylo následující: ve věkové kategorii 18-26 let čtyři osoby (7%), v kategorii 27-35 let čtrnáct osob (25%), v kategorii 36-50 let šestnáct osob (27%), v kategorii 51-65 let dvacet osob (34%) a ve věkové kategorii 66 let a více čtyři osoby (7%).

Nejvíce odpovědí bylo dotazníkovým šetřením nashromážděno od respondentů ve věkové kategorii 51-65 let, která zahrnuje občany na pomezí produktivního a důchodového věku. Nejméně po 7% odpovědí respondentů bylo zaznamenáno shodně od nejmladší a nejstarší věkové kategorii. Z pohledu bydliště se respondenti skládali ze 72% z obyvatel měst a z 28% se jednalo o obyvatele venkova. Z pohledu stupně vzdělání respondentů se šetření zúčastnilo šest osob se základním vzděláním (10%), patnáct osob se středoškolským vzděláním bez maturity (26%), dvacet čtyři osob se středoškolským vzděláním s maturitou (40%) a čtrnáct vysokoškolsky vzdělaných osob (24%). Nejvíce respondentů tedy bylo se středoškolským vzděláním s maturitou, naopak nejméně respondentů bylo z řad osob se základním vzděláním. Jak již bylo uvedeno výše, šetření se nezúčastnil žádný respondent s doktorským stupněm vzdělání.

Tabulka 25: Spektrum respondentů z řad majoritního obyvatelstva SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo			
Pohlaví		Bydliště	
muži	46	město	72
ženy	54	obec	28
Věk		Vzdělání	
18-26	7	základní	10
27-35	25	střední bez maturity	26
36-50	27	střední s maturitou	40
51-65	34	vysokoškolské	24
66 a více	7	doktorské	0

Ve skupině zastupující obyvatele z řad sociálně vyloučených osob (Tabulka 26) se šetření zúčastnilo devatenáct mužů (37%) a třicet tři žen (63%). Věkové složení sociálně vyloučených respondentů bylo následující: ve věkové kategorii 18-26 let sedm osob (13%), v kategorii 27-35 let deset osob (19%), v kategorii 36-50 let patnáct osob (29%), v kategorii 51-65 let patnáct osob (29%) a ve věkové kategorii 66 let a více pět osob (10%). Nejvíce, shodně patnáct respondentů bylo z věkových kategorií 36-50 let a 51-65 let, které zahrnují občany v produktivním a na pomezí produktivního a důchodového věku. Nejméně (10%) odpovědí respondentů bylo zaznamenáno z řad osob nejstarší věkové kategorie. Z pohledu bydliště se respondenti skládali z 96% z obyvatel měst a 4% byly obyvatele venkova. Velký procentuální rozdíl mezi obyvateli z měst a obyvateli z venkova je dán lokalizací sociálně vyloučených lokalit, které se nachází pouze ve městech regionu (viz. kapitola 5).

Z pohledu stupně vzdělání respondentů se šetření zúčastnilo čtyřicet osob se základním vzděláním (77%) a dvanáct osob se středoškolským vzděláním bez maturity (23%). Odpovědi osob s vyšším stupněm vzdělání nebylo možné získat, protože se v sociálně vyloučených lokalitách regionu tyto osoby v současnosti nevyskytují. Tento poznatek potvrzují jak zástupci státní správy, tak i samotní obyvatelé dotčených sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 26: Spektrum respondentů z řad sociálně vyloučených osob SO ORP Tanvald (%)

Sociálně vyloučení			
Pohlaví		Bydliště	
muži	37	město	96
ženy	63	obec	4
Věk		Vzdělání	
18-26	13	základní	77
27-35	19	střední bez maturity	23
36-50	29	střední s maturitou	0
51-65	29	vysokoškolské	0
66 a více	10	doktorské	0

7.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V pořadí pátá otázka v dotazníku *Se životem v místě kde žijete jste:* se týkala subjektivní spokojenosti se životem v místě, kde respondenti žijí. Respondenti měli v tomto případě na výběr z pěti možných odpovědí: zcela spokojen, převážně spokojen, v něčem spokojen a v něčem nespokojen, převážně nespokojen, zcela nespokojen. I Když obě porovnávané skupiny obyvatel volily nejvíce neutrální odpověď v něčem spokojen, v něčem nespokojen, tak v celkovém součtu převažovali odpovědi kladné (zcela spokojen, převážně spokojen), odpověď zápornou (zcela nespokojen) volilo u obou skupin obyvatel shodně po 2% respondentů. Výsledkem vyhodnocením odpovědí obou skupin obyvatel je závěr, že obyvatelstvo je se životem v místě, kde v současnost žije spíše spokojeno než nespokojeno.

Ve skupině zastupující majoritní obyvatelstvo nejvíce respondentů 37% volilo odpověď neutrální (v něčem spokojen, v něčem nespokojen), následovala odpověď převážně spokojen ve 34%, zcela spokojených respondentů bylo 19%, dále následovalo 8% převážně nespokojených a 2% zcela nespokojených respondentů se životem v místě, kde žijí. Sociálně vyloučené osoby žijící v regionu SO ORP Tanvald volili nejvíce neutrální odpověď v něčem spokojen, v něčem nespokojen 31%, následovalo 29% zcela spokojených a 28% převážně

spokojených respondentů. Převážně nespokojeno se životem v místě, kde žije je 10% a zcela nespokojena jsou 2% respondentů z řad sociálně vyloučených osob regionu. (Tabulka 27)

Tabulka 27: Indikátor spokojenosti obyvatel SO ORP Tanvald se životem v místě, kde žijí (%)

Majoritní obyvatelstvo	
zcela spokojen	19
převážně spokojen	34
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	37
převážně nespokojen	8
zcela nespokojen	2
Sociálně vyloučení	
zcela spokojen	29
převážně spokojen	28
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	31
převážně nespokojen	10
zcela nespokojen	2

Následoval soubor otázek, které byly zaměřeny na partnerské vztahy a rodinné zázemí respondentů a jejich dětí. Otázky cílily na délku, druh a spokojenost ve vztahu, dále na současnou či plánovanou rodičovství a rodinné zázemí. Více jak tři čtvrtiny respondentů z obou cílových skupin shodně uváděly, že mají dlouhodobé vztahy, které trvají více než jeden rok. U otázky zaměřené na spokojenost ve vztahu, převažovala u obou skupin obyvatel odpověď zcela spokojen, tuto volilo 44% respondentů z řad sociálně vyloučených a 42% respondentů z řad majoritního obyvatelstva. Možnost zcela nespokojen v dlouhodobém vztahu ne zvolil žádný z respondentů. Na otázku týkající se rodičovství drtivá většina respondentů odpověděla, že děti v současnosti mají nebo je v budoucnu plánují. Kombinaci odpovědi děti nemám a děti neplánuji zvolili pouze tři respondenti z řad majority a jeden respondent z řad sociálně vyloučených osob. Na otázku *Žijete s otcem, matkou vašich dětí ?* odpovědělo dvě třetiny respondentů, ano. Respondenti z řad majoritního obyvatelstva mají z 81% dlouhodobé vztahy, které jsou delší než jeden rok (Tabulka 28). Převažujícím druhem vztahu je manželství v 60% následováno v 38% partnerským soužitím. Pouze 2% respondentů volilo v dlouhodobém vztahu odpověď chození. U otázky zaměřené na spokojenost v partnerském vztahu volilo odpověď zcela spokojen 42% respondentů, převážně spokojeno je 31% respondentů. Neutrální odpověď v něčem spokojen, v něčem nespokojen zvolilo 17% respondentů a zbylých 10% respondentů se cítí ve svém vztahu převážně nespokojeno.

Tabulka 28: Indikátor partnerských vztahů obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Dlouhodobý vztah		Dlouhodobý vztah	
ano	81	ano	73
ne	19	ne	23
Druh vztahu		Druh vztahu	
chození	2	vdova	4
partnerské soužití	38	chození	19
manželství	60	partnerské soužití	39
		manželství	42

Tabulka 29: Indikátor spokojenosti obyvatel SO ORP Tanvald s dlouhodobým vztahem (%)

Majoritní obyvatelstvo	
zcela spokojen	42
převážně spokojen	31
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	17
převážně nespokojen	1
zcela nespokojen	0
Sociálně vyloučení	
zcela spokojen	44
převážně spokojen	35
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	18
převážně nespokojen	3
zcela nespokojen	0

Ve skupině, která je zastoupena respondenty z řad sociálně vyloučených osob odpovědělo 73% respondentů, že mají dlouhodobé vztahy, které jsou delší než jeden rok, 23% respondentů dlouhodobý vztah naopak nemá. Další 4% skupinou jsou ženy, které odpověděly a u otázky *Máte dlouhodobý vztah?* nechtěly z osobních důvodů volit odpověď ne (Tabulka 28). Převažujícím druhem vztahu u sociálně vyloučených osob je manželství v 42% následováno v 39% partnerským soužitím a chozením, které v současnosti praktikuje 19% respondentů. U otázky zaměřené na spokojenost v partnerském vztahu volilo odpověď zcela spokojen 44% respondentů, převážně spokojeno je 35% respondentů. Neutrální odpověď v něčem spokojen, v něčem nespokojen zvolilo 18% respondentů a 3% respondentů se cítí ve svém dlouhodobém vztahu převážně nespokojeno (Tabulka 29).

Z odpovědí respondentů z řad majoritního obyvatelstva na otázky týkající se rodičovství vyplývá, že v současnosti 83% respondentů jsou rodiči dětí, 10 osob což činí 17% prozatím rodiči nejsou. Z počtu 10 osob bez dětí, tyto výhledově plánuje 70%. Na následující otázku **Žijete s otcem, matkou vašich dětí ?** odpovědělo kladně 69% respondentů (Tabulka 30). Odpovědi sociálně vyloučených osob na otázky týkající se rodičovství byly následující: 88% respondentů je rodičem dětí, 12% v současnosti rodičem není. Z odpovědí respondentů z řad majoritního obyvatelstva na otázky týkající se rodičovství vyplývá, že v současnosti 83% respondentů jsou rodiči dětí. V absolutních číslech 6 osob uvedlo, že rodičem v současnosti není, ale z tohoto počtu plných 5 uvedlo, že děti v budoucnu plánuje. Na otázku **Žijete s otcem, matkou vašich dětí ?** odpovědělo kladně 66% respondentů (Tabulka 30).

Tabulka 30: Indikátor rodičovství obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Děti		Děti	
ano	83	ano	88
ne	17	ne	12
Plánují děti		Plánují děti	
ano	70	ano	83
ne	30	ne	17
Život s rodičem dětí		Život s rodičem dětí	
ano	69	ano	66
ne	31	ne	32
		neuveďeno	2

V pořadí devátá otázka **Cítíte se zdrav ?** se týkala subjektivního pocitu zdraví, u této otázky měli respondenti na výběr ze třech odpovědí: plně, lehčí problémy, těžší problémy. Ve skupině respondentů z řad majority odpovědělo 40% respondentů, že se cítí plně zdraví, 47% respondentů pociťuje lehčí a 13% těžší problémy. Mezi zástupci sociálně vyloučených osob je subjektivní pocit zdraví v současnosti následující: plně zdravo se cítí 28% respondentů, 46% pociťuje lehčí a 26% respondentů pociťuje těžší zdravotní obtíže. Při porovnání odpovědí respondentů zjišťujeme, že sociálně vyloučení pociťují těžší zdravotní problémy v dvojnásobné výši v porovnání s majoritou (Tabulka 31).

Tabulka 31: Indikátor zdraví obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
plně zdrav	40	plně zdrav	28
lehčí zdravotní problémy	47	lehčí zdravotní problémy	46
těžší zdravotní problémy	13	těžší zdravotní problémy	26

Blok následujících dvou otázek byl zaměřen na zaměstnanecký poměr a s ním související vztahy na pracovišti. U otázky *Máte práci ?* volili respondenti mezi odpovědi: ano, do této skupiny byly zařazeni studenti a matky na mateřské respektive rodičovské dovolené. Další z možných odpovědí na výše uvedenou otázku byla odpověď ne. Poslední z možných odpovědí byla odpověď důchodce, která dále nerozlišovala mezi důchodci starobními a invalidními. Druhou z otázek v tomto bloku byla otázka *Máte dobré vztahy na pracovišti ?* u této otázky respondenti subjektivně hodnotili své vztahy na pracovišti. Hodnocení respondenti prováděli pomocí hodnotící škály od 0 do 10, přičemž 0 vyjadřovala absolutně špatné vztahy a 10 vynikající vztahy.

Tabulka 32: Indikátor zaměstnaneckého poměru obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
zaměstnán, student, mateřská	78	zaměstnán, student, mateřská	38
nezaměstnán	7	nezaměstnán	36
důchodce	15	důchodce	26

Ve skupině respondentů reprezentující majoritu na otázku *Máte práci ?* volilo 78% respondentů odpověď ano, což znamená že byli toho času zaměstnání, studující nebo na mateřské či rodičovské dovolené. 7% respondentů, v absolutních číslech čtyři osoby (jeden muž, tři ženy) uvedly, že byly toho času nezaměstnání. Mezi respondenty bylo dále 15% důchodců. Mezi respondenty z řad sociálně vyloučených osob volilo odpověď ano pouze 38% respondentů, ze kterých byly plné tři čtvrtiny ženy povětšinou na mateřské či rodičovské dovolené. Odpověď ne, která vyjadřovala nezaměstnanost označilo plných 36% respondentů, 26% respondentů byli důchodci (Tabulka 32).

Subjektivní hodnocení vztahů na pracovišti respondentů z řad majoritního obyvatelstva znázorňuje a hodnocení výše uvedených pracovních vztahů z pohledu sociálně vyloučených osob znázorňuje (*Tabulka 33*). Z porovnání subjektivního hodnocení obou skupin obyvatelstva vyplývá, že většina obyvatel regionu považuje své pracovní vztahy za nadprůměrné dobré. Ve skupině majority nehodnotilo své pracovní vztahy pouze 4% respondentů, naopak u sociálně vyloučených osob nehodnotilo 40% respondentů. Vysvětlením tohoto rozdílu je skutečnost, že respondenti z řad sociálně vyloučených osob byli povětšinou ženy na mateřské či rodičovské dovolené, a tyto logicky vztahy na pracovišti nemají.

Tabulka 33: Indikátor pracovních vztahů obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Vztahy na pracovišti (0-nejhorší, 10-nejlepší)		Vztahy na pracovišti (0-nejhorší, 10-nejlepší)	
10	17	10	10
9	18	9	15
8	22	8	20
7	18	7	0
6	9	6	10
5	6	5	0
4	2	4	0
3	2	3	5
2	2	2	0
1	0	1	0
0	0	0	0
neuvedeno	4	neuvedeno	40

Dalším ze souborů otázek byly otázky, které cílily na bytové a materiální poměry respondentů. Tento soubor obsahoval následující otázky: *Bydlíte v domě nebo v bytě ?, Pokud ano, vlastníte jej ?, Vlastníte osobní automobil ?, Jezdíte alespoň jednou ročně na zahraniční dovolenou ?*, na tyto otázky respondenti odpovídali ano nebo ne.

Z výsledků šetření (*Tabulka 34*) vyplývá, že 63% respondentů z řad majoritního obyvatelstva bydlelo toho času v rodinném domě, který 73% těchto respondentů vlastní. V bytě bydlelo 37% respondentů, ze kterých plná polovina uvedla, že tento byt vlastní, zbylých 50% respondentů využívá nájemní bydlení v bytě. V řadách sociálně vyloučených osob byla toho času situace následující: 15% respondentů uvedlo, že bydlí v rodinném domě což je v absolutních číslech 8 sociálně vyloučených osob, mezi kterými jsou 4 osoby vlastníci dům.

Tabulka 34: Indikátor bytových poměrů obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo			
Dům		Byt	
63		37	
vlastní	73	vlastní	50
nájem	27	nájem	50
Sociálně vyloučení			
Dům		Byt	
15		83	
vlastní	50	vlastní	3
nájem	50	nájem	97

Převážná většina 97% respondentů z řad sociálně vyloučených osob bydlí v nájemním bytě, pouze 3% respondentů uvedlo, že tento byt vlastní. Poslední 2% skupinu respondentů tvořila jedna žena romského etnika, která uvedla, že je toho času bez domova.

U otázek, které cílily na majetkové poměry respondentů (Tabulka 35), tito volili následující odpovědi. Mezi respondenty z řad majority je 76% vlastníků osobního automobilu, zbývajících 24% respondentů uvedlo, že osobní automobil nevlastnili. Zahraniční dovolenou alespoň jednou ročně absolvuje 35% respondentů. Respondenti z řad sociálně vyloučených osob uvedli ke svým majetkovým poměrům následující: 23% respondentů vlastní a 75% nevlastní osobní automobil, dále 2% respondentů na otázku vlastnictví osobního automobilu neodpověděla. Zahraniční dovolenou si alespoň jednou ročně dopřeje 6% respondentů. Z řízených rozhovorů s dotčenými osobami vyplynulo, že se jedná převážně o dovolenou u příbuzných na Slovensku. 90% respondentů uvedlo, že zahraniční dovolenou neabsolvují a 4% respondentů nevedlo na otázku neodpovědělo.

Tabulka 35: Indikátor majetkových poměrů obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Vlastnictví automobilu		Vlastnictví automobilu	
ano	76	ano	23
ne	24	ne	75
Zahraniční dovolená		nevedeno	2
ano	35	Zahraniční dovolená	
ne	65	ano	6
		ne	90
		nevedeno	4

Posledním souborem otázek byl soubor otázek zaměřený na důvěru v ostatní lidi a pocit bezpečí. Tento soubor obsahoval otázky: *Máte důvěru v ostatní lidi?* Na tuto otázku respondenti vybírali z možností: ano, zcela důvěřuji, většinou důvěřuji, v něčem důvěřuji- v něčem nedůvěřuji, většinou nedůvěřuji, nedůvěřuji nikomu. Druhou otázkou souboru byla otázka *Kolik máte blízkých přátel, kteří o vás vědí téměř vše?* zde respondenti olili ze tří možností 0, 1-2, 3 a více přátel. Poslední otázkou souboru byla otázka *Cítíte se bezpečně ?* zde volili respondenti z možností: zcela bezpečně, celkem bezpečně, průměrně bezpečně, částečně v nebezpečí, zcela v nebezpečí.

Na otázku důvěry v ostatní lidi uvedli respondenti z řad majoritního obyvatelstva následující odpovědi: 9% respondentů zcela důvěřuje, 38% většinou důvěřuje, 38 % v něčem důvěřuje v něčem nedůvěřuje 10% většinou nedůvěřuje a 5% respondentů uvedlo, že nedůvěřují nikomu (*Tabulka 36*). U počtu blízkých přátel uváděli tito respondenti, v 68% mají 1-2 blízké přátele, 24% uvedlo 3 a více přátel, a 8% respondentů nemá žádné blízké přátele. (*Tabulka 37*) Odpovědi respondentů z řad sociálně vyloučených osob (*Tabulka 36*) byly následující: 24% respondentů zcela důvěřuje, 27% většinou důvěřuje, 28 % v něčem důvěřuje v něčem nedůvěřuje 13% většinou nedůvěřuje a 6% respondentů uvedlo, že nedůvěřují nikomu. Poslední skupinou byla 2% respondentů, kteří se nevyjádřili k otázce důvěry v ostatní lidi. Jako odpověď na otázku týkající se počtu blízkých přátel volili respondenti z řad sociálně vyloučených nejčastěji odpověď 3 a více, a to ve 49 % případů. 38% respondentů uvedlo odpověď 1-2 a 13 % respondentů uvedlo odpověď 0 (*Tabulka 37*).

Tabulka 36: Indikátor důvěry obyvatel SO ORP Tanvald v ostatní lidi (%)

Majoritní obyvatelstvo	
ano zcela důvěřuji	9
většinou důvěřuji	38
v něčem důvěřuji, v něčem nedůvěřuji	38
většinou nedůvěřuji	10
nedůvěřuji nikomu	5
Sociálně vyloučení	
ano zcela důvěřuji	24
většinou důvěřuji	27
v něčem důvěřuji, v něčem nedůvěřuji	28
většinou nedůvěřuji	13
nedůvěřuji nikomu	6
bez vyjádření	2

Tabulka 37: Indikátor počtu blízkých přátel obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo			Sociálně vyloučení		
Počet blízkých přátel			Počet blízkých přátel		
0	1-2	3 a více	0	1-2	3 a více
8	68	24	13	38	49

Cítíte se bezpečně ? byla závěrečnou otázkou souboru. Respondenti z řad majoritního obyvatelstva regionu hodnotí svůj pocit bezpečí takto: 10% respondentů se cítí zcela bezpečně a 47% celkem bezpečně, průměrně bezpečně se cítí 37% respondentů, částečně v nebezpečí se cítí 2% respondentů a zcela v nebezpečí 4%. U respondentů z řad sociálně vyloučených osob byl toho času pocit bezpečí hodnocen následovně: 33% respondentů se cítí zcela bezpečně a 28% celkem bezpečně, průměrně bezpečně se cítí 27% respondentů, částečně v nebezpečí se cítí 10% respondentů a zcela v nebezpečí 2%. Z výsledků šetření vyplývá, že bez ohledu na sociální statut více jak polovina všech respondentů subjektivně hodnotí svůj pocit bezpečí, jako nadprůměrný (Tabulka 38).

Tabulka 38: Indikátor pocitu bezpečí obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
zcela bezpečně	10	zcela bezpečně	33
celkem bezpečně	47	celkem bezpečně	28
průměrně bezpečně	37	průměrně bezpečně	27
částečně v nebezpečí	2	částečně v nebezpečí	10
zcela v nebezpečí	4	zcela v nebezpečí	2

S řešením situace v sociálně vyloučených lokalitách ORP Tanvald jste: tato otázka se řadí mezi jednu ze stěžejních otázek výzkumu. Cílem bylo zjištění jak v současnosti obyvatelstvo obou porovnávaných skupin vnímá řešení situace v sociálně vyloučených lokalitách. Zde měli respondenti na výběr z pěti možných odpovědí: zcela spokojen, převážně spokojen, v něčem spokojen a v něčem nespokojen, převážně nespokojen, zcela nespokojen.

Tabulka 39: Indikátor spokojenosti obyvatel SO ORP Tanvald se situací v sociálně vyloučených lokalitách (%)

Majoritní obyvatelstvo	
zcela spokojen	2
převážně spokojen	12
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	29
převážně nespokojen	34
zcela nespokojen	23
Sociálně vyloučení	
zcela spokojen	17
převážně spokojen	35
v něčem spokojen, v něčem nespokojen	20
převážně nespokojen	17
zcela nespokojen	7
bez vyjádření	4

Z výsledku šetření vyplývá, že z pohledu respondentů z řad majority je se současnou situací v sociálně vyloučených lokalitách regionu zcela spokojeno pouze 2% respondentů, převážně spokojeno 12 % respondentů, v něčem spokojeno-v něčem nespokojeno 29 %. Více jak polovina respondentů volila zápornou odpověď, a to 34 % převážně nespokojen a 23% zcela nespokojen. U respondentů z řad sociálně vyloučených osob je situace opačná: více jak polovina těchto respondentů uvedla kladnou odpověď, a to zcela spokojeno 17 % a převážně spokojeno 35% respondentů. V něčem spokojeno-v něčem nespokojeno je podle šetření 20 % respondentů a zcela nespokojeno bylo toho času 7% respondentů. K výše uvedené otázce se nevyjádřila 4 % respondentů (*Tabulka 39*).

Závěrem dotazníkového šetření byla respondentům položena otázka **Co vnímáte jako hrozbu v ORP Tanvald ?** Zde měli respondenti na výběr pět veřejně diskutovaných témat regionu. Jednalo se o stav infrastruktury, nezaměstnanost, rozvodovost manželství, sociálně vyloučené lokality a kriminalitu. Respondenti měli možnost ke každému z témat přidělit od 0 do 10 bodů v závislosti na výši vnímání dané hrozby. Každá z pěti hrozeb tedy mohla získat u respondentů z řad majoritního obyvatelstva maximálně 590 bodů, v případě respondentů z řad sociálně vyloučených osob se jednalo maximálně o 520 bodů. Maximální počty bodů jsou desetinásobkem počtu respondentů v jednotlivých skupinách. Z výsledků šetření vyplývá, že respondenti z řad majority považovali toho času za největší hrozbu sociálně vyloučené lokality, kde přiřadili 302 bodů z 590 možných. Druhou hrozbou v pořadí byla kriminalita s 300 body z 590 možných. Respondenti z řad sociálně vyloučených osob přiřadili nejvíce bodů hrozbě nezaměstnanosti 170 bodů a kriminalitě 167 bodů z 520 možných. V případě kriminality se tak jednalo o přiřazení 51% možných bodů u majority a 32% možných bodů u respondentů z řad sociálně vyloučených. Naopak jako nejmenší hrozbu chápou obě skupiny respondentů stav infrastruktury v regionu (*Tabulka 40*).

Tabulka 40: Hrozba obyvatel SO ORP Tanvald

Majoritní obyvatelstvo (max. 590 b)	
sociálně vyloučené lokality	302 b.
kriminalita	300 b.
nezaměstnanost	190 b.
rozvodovost manželství	119 b.
stav infrastruktury	84 b.
Sociálně vyloučení (max. 520 b)	
nezaměstnanost	170 b.
kriminalita	167 b.
sociálně vyloučené lokality	111 b.
rozvodovost manželství	83 b.
stav infrastruktury	57 b.

7.5 Hodnocení kvality života

Stěžejní otázkou celého dotazníkového šetření byla jedna ze závěrečných otázek: **Jak byste vyjádřili spokojenost se svým životem ?**, tato otázka cílila na subjektivní hodnocení kvality života respondentů z regionu SO ORP Tanvald. Hodnocení respondenti prováděli pomocí hodnotící škály od 0 do 10, přičemž 0 vyjadřovala nejhorší a 10 nejlepší hodnocení kvality života.

Tabulka 41: Subjektivní hodnocení kvality života obyvatel SO ORP Tanvald (%)

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Subjektivní hodnocení kvality života KŽ (0-nejhorší, 10-nejlepší)		Subjektivní hodnocení kvality života KŽ (0-nejhorší, 10-nejlepší)	
10	12	10	13
9	24	9	27
8	25	8	13
7	10	7	12
6	6	6	16
5	10	5	11
4	6	4	4
3	5	3	0
2	2	2	2
1	0	1	0
0	0	0	2

Z odpovědí obou skupin respondentů (Tabulka 41) vyplývá, že tři čtvrtiny všech respondentů je se svoji kvalitou života nadprůměrně spokojena, jedna desetina všech respondentů je spokojena s kvalitou života průměrně a přibližně jedna desetina je s kvalitou života spokojena podprůměrně. Ve skupině respondentů z řad majoritního obyvatelstva ohodnotilo plných 61% respondentů svou kvalitu života na škále 0-10 hodnotou 8 a více. 2% respondentů ohodnotilo svou kvalitu života na škále 0-10 hodnotou 2, což bylo v této skupině respondentů nejnižší hodnocení. Ve skupině respondentů z řad sociálně vyloučených osob hodnotilo 53% respondentů kvalitu svého života na výše uvedené škále hodnotou 8 a více. Absolutně nejhorší hodnocení kvality svého života, provedla jedna ze sociálně vyloučených žen, která uvedla na škále 0-10 hodnotu 0.

Výpočet indexu kvality života obyvatel SO ORP Tanvald byl proveden výpočtem aritmetického průměru hodnot subjektivního hodnocení kvality života mužů a žen jednotlivých cílových skupin. Výsledný index kvality života za skupinu je roven aritmetickému průměru subjektivního hodnocení kvality života mužů a žen dotčené skupiny.

Tabulka 42: Index kvality života obyvatel SO ORP Tanvald

Majoritní obyvatelstvo		Sociálně vyloučení	
Subjektivní hodnocení kvality života KŽ (0-nejhorší, 10-nejlepší)		Subjektivní hodnocení kvality života KŽ (0-nejhorší, 10-nejlepší)	
muži	7,29	muži	6,94
ženy	7,46	ženy	7,57
průměr	7,37	průměr	7,25

Index kvality života majoritního obyvatelstva regionu je roven hodnotě 7,37, přičemž index kvality života žen 7,46 je vyšší než index kvality života mužů 7,29. Index kvality života sociálně vyloučených osob je roven hodnotě 7,25. Hodnota indexu kvality života žen z řad sociálně vyloučených osob je roven 7,57 a jedná se tedy o nevyšší hodnotu ze všech sledovaných skupin obyvatel regionu. Naopak nejnižší hodnotu indexu 6,94 vykazují výsledky výzkumu u skupiny mužů z řad sociálně vyloučených osob. Nejvyšší hodnotu indexu kvality života tedy vykazovaly sociálně vyloučené ženy, naopak nejnižší hodnotu indexu kvality života v regionu vykazovali sociálně vyloučení muži (*Tabulka 42*).

Porovnání indexu kvality života získaného za pomoci výzkumu v roce 2016 s hodnotami indexů kvality života, které uvádí práce Murgaš, Kloboučník z roku 2014 zjistíme, že hodnoty indexů kvality života dotčených skupin obyvatel, vyjma sociálně vyloučených mužů jsou dnes na vyšších hodnotách než hodnoty, které uvádí výše uvedená práce z roku 2014, a to hodnotu indexu kvality života v okrese Jablonec nad Nisou v intervalu 4,41 – 5,52 a hodnotu indexu kvality života v ORP Tanvald v intervalu 5,60 – 7,03.

7.6 Vyhodnocení stanovených hypotéz

S ohledem na cíle diplomové práce byly úvodu výzkumu stanoveny čtyři základní pracovní hypotézy (H1-H4). Následné vyhodnocování stanovených hypotéz vychází z výsledků výzkumu kvality života obyvatel ve SO ORP Tanvald, který byl proveden formou dotazníkového šetření.

První hypotéza (**H1**) vycházela z předpokladu, že ve stejné sociální vrstvě jsou s kvalitou svého života spokojenější muži než ženy. Výsledkem šetření ve SO ORP Tanvald byla tato hypotéza vyvrácena, protože v obou dotčených skupinách obyvatel regionu hodnotily kvalitu svého života lépe ženy než muži (*Tabulka 42*). U respondentů z řad majoritního obyvatelstva byl rozdíl v hodnocení kvality života mezi muži a ženami 0,17, přičemž muži udávali na škále (0-10) v průměru hodnotu 7,29 a ženy hodnotu 7,46. Ve skupině respondentů z řad sociálně vyloučených osob činil rozdíl mezi muži a ženami 0,63. V této skupině udávali na škále (0-10) muži průměrnou hodnotu 6,94 a ženy průměrnou hodnotu 7,57.

Hypotéza (**H2**) předpokládala, že v subjektivní dimenzi bude hodnocení kvality života majoritním obyvatelstvem regionu na škále (0-10) hodnoceno průměrnou hodnotou 6. Jako hrozbu pro bydlení v regionu budou respondenti z řad majority uvádět stav infrastruktury a kriminalitu. Hypotéza byla šetřením v regionu z velké části potvrzena, nepotvrdil se pouze dílčí předpoklad stavu infrastruktury, jako hrozby pro bydlení v dotčeném správním obvodu. Respondenti z řad majoritního obyvatelstva hodnotili na škále (0-10) kvalitu svého života v průměru hodnotou 7,37. Jako největší hrozbu pro život v regionu respondenti uváděli sociálně vyloučené lokality namísto stavu infrastruktury, jako druhou hrozbu v pořadí respondenti uváděli kriminalitu (*Tabulka 40*).

Následná hypotéza (**H3**) předpokládala, že v subjektivní dimenzi bude hodnocení kvality života obyvatelstvem z řad sociálně vyloučené minority hodnoceno na škále (0-10) průměrnou hodnotu 4, to znamená že kvalitu života v subjektivní dimenzi budou lépe hodnotit obyvatelé z řad majoritního obyvatelstva regionu v porovnání s obyvatelstvem z řad sociálně vyloučené minority. Šetřením ve správním obvodu byla tato hypotéza v části hodnocení kvality života sociálně vyloučenými vyvrácena, v části věnující se porovnání hodnocení majority a sociálně vyloučených byla hypotéza šetřením potvrzena. Respondenti z řad sociálně vyloučených osob hodnotili na škále (0-10) kvalitu svého života v průměru hodnotou 7,25 což je o 2,75 lépe než předpokládala hypotéza. Ve své druhé části byla hypotéza potvrzena, ale z výsledků šetření vyplynul zanedbatelný rozdíl v hodnocení kvality života ve prospěch majoritního obyvatelstva, tento činil 0,12 (*Tabulka 42*).

Závěrečná, čtvrtá hypotéza (**H4**) pracovala s předpokladem, že lokalizace sociálně vyloučených lokalit v regionu negativně ovlivňuje kvalitu života nezanedbatelného počtu obyvatel tohoto regionu. Čtvrtá hypotéza v pořadí byla šetřením v SO ORP Tanvald potvrzena, protože při vyhodnocení šetření bylo zaznamenáno, že u více jak 10% respondentů je kvalita života negativně ovlivněna lokalizací sociálně vyloučených lokalit v regionu. Pro ověření této hypotézy byla zvolena kombinace tří odpovědí respondentů, kdy pro zahrnutí musel respondent splnit tato kritéria: hodnotit kvalitu svého života pod průměrem zjištěným výzkumem, tedy pod hodnotu 7 , na otázku týkající se řešení situace v sociálně vyloučených lokalitách v ORP Tanvald musel odpovědět částečně či zcela nespokojen, dále pak musel respondent vnímat sociálně vyloučené lokality jako hrozbu. Výše uvedená kritéria splnilo 19 respondentů z celkového počtu 111, tedy 21%. Jednalo se o třináct respondentů z řad majoritního obyvatelstva a šest respondentů z řad sociálně vyloučených osob.

8. ZÁVĚR

Závěrem lze konstatovat, že předkládaná diplomová práce naplnila jak dílčí cíl v podobě aktualizace zmapování sociálně vyloučených lokalit regionu tak i hlavní cíl, kterým byl výzkum kvality života obyvatel SO ORP Tanvald. Na počátku tvorby této diplomové práce byl autorův dlouhodobý zájem o fenomén sociálního vyloučení, kterému se autor věnoval již v bakalářské práci obhájené v roce 2012, diplomová práce tímto dále rozvíjí výše uvedenou bakalářskou práci o výzkum subjektivní kvality života obyvatel žijících v regionu s výskytem sociálně vyloučených lokalit.

Vytyčení diplomovou prací naplněného dílčího cíle bylo provedeno z důvodu rozporů mezi oficiální analýzou MPSV a reálným stavem v regionu. Podle výzkumu z období 01.2014 – 05.2015, který zadalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, a který byl realizován soukromou společností byla následně aktualizována oficiální mapa sociálně vyloučených lokalit ČR z roku 2006. V současnosti vymezuje výše uvedená analýza v regionu pět sociálně vyloučených lokalit s maximální počtem 300 sociálně vyloučených osob. Dílčí výzkum v rámci diplomové práce uvádí šest sociálně vyloučených lokalit o celkové rozloze 6,28 ha, ve kterých je evidováno 379 sociálně vyloučených osob, které náleží převážně k romskému etniku. Z celkového počtu 520 evidovaných sociálně vyloučených osob ve SO ORP Tanvald jich plných 73% žije v sociálně vyloučených lokalitách správního obvodu. Většina analýz jejichž předmětem jsou sociálně vyloučené lokality pracuje s konceptem romských sociálně vyloučených lokalit, protože většinovým nositelem sociálního vyloučení v České republice je romské etnikum, a jinak tomu není ani v případě SO ORP Tanvald.

Z fenoménu kvality života se v současnosti stává interdisciplinární obor, kterým se už zabývá valná většina vědních oborů. Každý z těchto oborů má na kvalitu života vlastní úhel pohledu a definici. Z tohoto důvodu neexistuje univerzální definice pojmu kvality života. Na kvalitu života obyvatel v zájmovém regionu, lze nahlížet z mnoha různých úhlů. Úhel pohledu, který byl zvolen touto prací, je subjektivní hodnocení kvality života dvou skupin obyvatel s odlišným sociálním statutem. První z uvedených skupin reprezentují obyvatelé z řad majoritní společnosti a druhou skupinu reprezentují sociálně vyloučení obyvatelé správního obvodu. Závěrem výzkumu kvality života obyvatel v SO ORP Tanvald jsou následující zjištění: V porovnání s průměrnou hodnotou kvality života v ČR či v okrese Jablonec n/N je obyvatelstvo SO ORP Tanvald bez ohledu na sociální statut nadprůměrně spokojeno s kvalitou svého života. Při použití hodnotící škály (0-10) je hodnota indexu kvality života u majoritního obyvatelstva 7,37 a u sociálně vyloučených osob 7,25.

Celkový index kvality života všech obyvatel SO ORP Tanvald je 7,31. Nejspokojenější skupinou obyvatel regionu jsou sociálně vyloučené ženy čerpající rodičovskou dovolenou a naopak nejméně spokojenými obyvateli regionu jsou nezaměstnaní muži z řad sociálně vyloučených osob. Dalším zjištěním je fakt, že lokalizace sociálně vyloučených lokalit v regionu negativně ovlivňuje kvalitu života nezanedbatelného počtu obyvatel tohoto regionu.

Výsledkem většiny sociologických studií je, že majoritní obyvatelstvo má objektivní podmínky pro svůj život výrazně lepší než osoby sociálně vyloučené, které jsou tímto stavem flustrovány, protože tyto výrazně lepší podmínky vnímají ze svého pohledu jako disproporci. Pro region SO ORP Tanvald toto neplatí, protože podle provedeného šetření v dotčeném regionu je kvalita života obou skupin obyvatel jen málo odlišná a oběma skupinami nadprůměrně hodnocená.

Závěrem je třeba uvést, že SO ORP Tanvald je specifický region z pohledu velkého počtu odmítavých odpovědí při realizaci dotazníkového šetření, poměr 3:1 ve prospěch odmítnutí ze strany oslovených potenciálních respondentů. Někteří z respondentů, kteří se šetření dobrovolně zúčastnili, uváděli v dotazníku vzájemně si odporující odpovědi, což je potvrzením velké složitosti zkoumaného problému, kterým byla kvalita života obyvatel regionu s výskytem sociálně vyloučených lokalit.

9. TRANSFORMACE TÉMATU DO VÝUKY ZEMĚPISU

Tato kapitola předkládané diplomové práce se věnuje transformaci tématu kvality života do výuky zeměpisu na základní případně na střední škole. Na základě vlastní pedagogické praxe a provedených rešerší zdrojů navrhuji problematiku kvality života, využít ve výuce zeměpisu při výkladu tématu migrace, které je součástí tématického celku Společenské a hospodářské prostředí. Uvedený pedagogický postup navrhuji z důvodu využití vzájemné vazby zmíněných témat. Kvalita života je definována jako jeden ze základních faktorů migrace, v případě nízké kvality života se jedná o migrační push faktor a v případě vysoké kvality života se jedná o migrační pull faktor.

9.1 Zařazení tématu v rámci RVP

Podle rámcových vzdělávacích programů (RVP) je úkolem základního vzdělávání na 2. stupni pomáhat žákům v získávání vědomostí, dovedností a návyků, které jim umožní samostatné učení a utváření takových hodnot a postojů, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování, k zodpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností občana našeho státu i Evropské unie. Cílem základního vzdělávání je za pomoci učiva, vybavit žáky klíčovými kompetencemi, které budou následně uplatňovat ve svém dalším vzdělávání a v občanském životě.

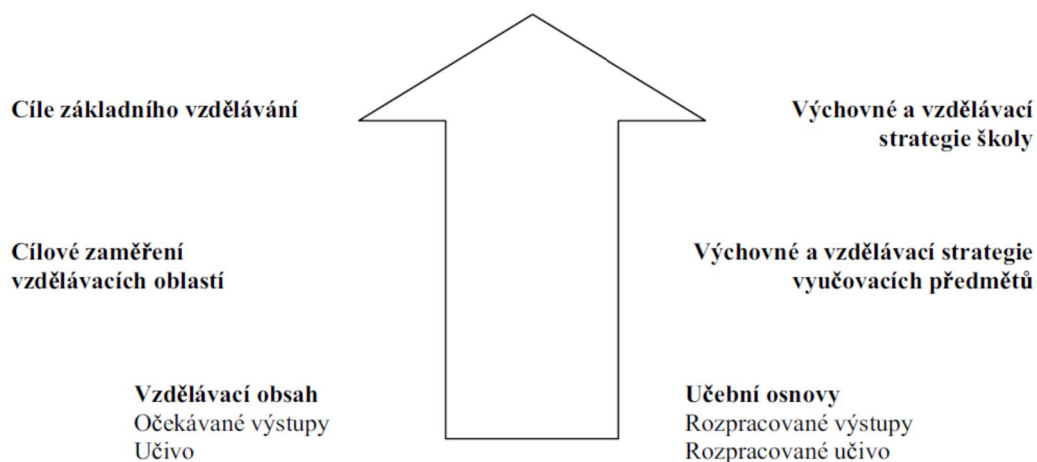
9.1.1 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou souhrnem vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Při výuce tématu migrace v předmětu zeměpis žáci obdrží tyto klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální personální, občanské a pracovní.

9.1.2 Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v rámcových vzdělávacích programech rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, tyto vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více blízkými vzdělávacími obory: Téma migrace a s ním spojené téma kvality života je podle RVP zahrnuto ve vzdělávací oblasti 5.6 *Člověk a příroda*, vzdělávací obor 5.6.4 *Zeměpis (Geografie)*. Obsah uvedeného vzdělávacího oboru je dále členěn na tématické celky. Téma migrace je většinou zahrnuto ve dvou tématických celcích, v tématickém celku společenské a hospodářské prostředí, a v tématickém celku životní prostředí.

Klíčové kompetence

Obrázek 28: Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků, zdroj: RVP 2004

9.2 Tématický celek- Společenské a hospodářské prostředí

Téma *migrace* jako součást tematického celku Společenské a hospodářské prostředí lze zahrnout do tematického plánu devátého ročníku základní školy popřípadě do tematického plánu tercie či kvarty víceletého gymnázia. Učivo tematického celku Společenské a hospodářské prostředí je věnováno globalizačním společenským, politickým a hospodářským procesům, které ovlivňují chování lidí v současném světě. Dnes aktuálními celospolečenskými procesy jsou procesy globalizace, glocalizace a migrace. Z pohledu mezipředmětových vazeb dochází při výuce tématu *migrace* k přesahům do vyučovacích předmětů občanská výchova, dějepis a přírodopis. Pro žáky bude výstupem výše uvedeného tematického celku: orientace a vyhodnocování demografických charakteristik za pomoci tematických map, dále charakterizování rozmístění lidských ras, národů, jazyků, sídel, a posouzení globálních problémů lidstva a hledání jejich příčin.

V oblasti geografických informací jsou klíčovými aspekty tematického celku Společenské a hospodářské prostředí mimo jiné, porozumění migraci jako celospolečenskému procesu, který je spouštěn vybranými migračními faktory. Žáci, kteří pokročí dále, jsou schopni popsat vznik migračních push a pull faktorů. Po probrání výše uvedeného tematického celku lze znalosti a dovednosti žáků rozdělit do tří úrovní.

1. úroveň: někteří žáci neudělají takový pokrok a pouze

- vysvětlí proces migrace za pomoci modelu migrace
- zařadí vybrané migrační faktory mezi push a pull faktory

2. úroveň: většina žáků

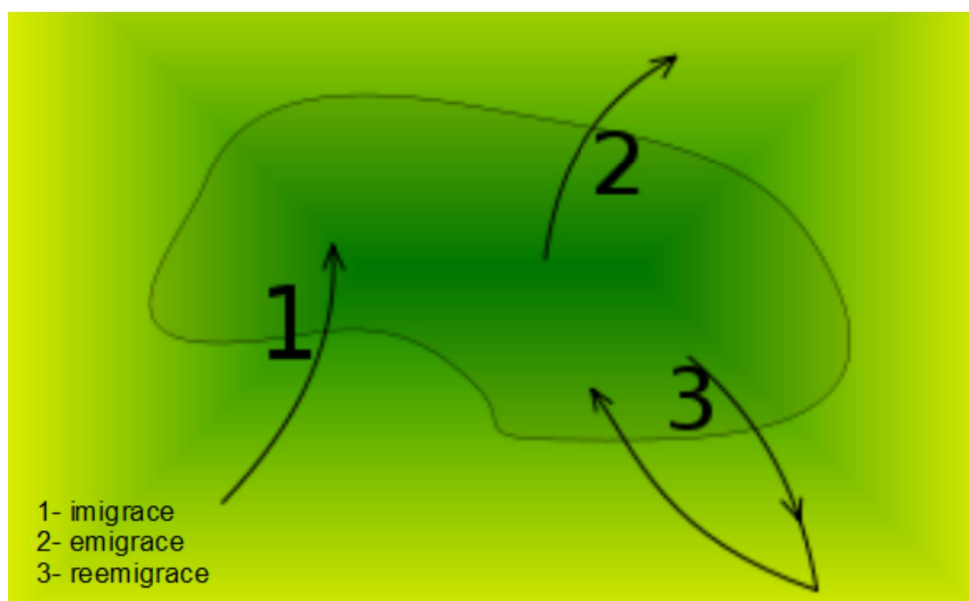
- vysvětlí proces migrace za pomoci modelu migrace
- zařadí a popíše vznik vybraných migračních faktorů
- za pomoci map popíše hlavní světové migrační proudy

3. úroveň: někteří žáci pokročí dále a

- popíše mechanismus vzniku vybraných migračních faktorů
- za pomoci statistik vypočítají migrační saldo vybraného regionu

9.2.1 Učební opory

Jako učební opory pomáhající k výkladu uvedeného tematického celku navrhuji využít učebnice, školní atlas, tematické mapy, statistiky, model migrace, internetové zdroje, prezentace, fotografie a video. Jako doplněk výuky dále navrhuji využít besedu s příslušníkem cizinecké policie na téma důsledky ilegálního přistěhovalectví v Libereckém kraji.

Obrázek 29: Model migrace, zdroj: Wikipedia.org, upravil Hübner

9.2.2 Tématický plán

Tématický plán pro devátý ročník navazuje na učivo probrané již v sedmém ročníku, kde se žáci zabývali převážně směrem pohybu obyvatel, na toto učivo žáci naváží a budou se zabývat hlavními důvody pohybu obyvatel. Níže uvedený tématický plán pro výuku tématu migrace vychází z tématického cíle pro devátý ročník základní školy, cílem výuky tématu migrace navrhuji následující: žáci jsou schopni vysvětlit pojem push a pull faktor, na libovolném příkladu uvedou push a pull faktor, za pomoci statistik určí a porovnájí migrační saldo v území, se znalostí historických souvislostí na zadaném příkladu určí důvod reemigrace obyvatel, nahlíží a diskutují migraci v globálních souvislostech.

7. ročník- Kam? 9. ročník- Proč?

Tématický plán- migrace- 9. ročník

Definice vyšší kognitivní úrovně

Druhy migrace

Migrační faktory

Migrační mapy

Statistické sledování migrace

Migrace jako globální problém

9.2.3 Učební plán

Hodinovou dotaci pro téma migrace v devátém ročníku základní školy navrhuji pět vyučovacích hodin, při kterých navrhuji využít několik metod výuky. Navrhovanými metodami jsou metoda výkladu, skupinová práce, samostatná práce a host ve výuce.

1. vyučovací hodina: opakování znalostí ze 7.ročníku

Učivo: migrace, emigrace, imigrace, reemigrace, vyspělé a rozvojové země světa

2. vyučovací hodina: druhy migrace, migrační faktory

Učivo: Politická, ekonomická a environmentální migrace. Push faktory, kterými jsou nižší životní úroveň, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí. Pull faktory, kterými jsou politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života a možnost seberealizace, jazyková příbuznost.

3. vyučovací hodina: migrační mapy, migrační saldo

Učivo: Studium migračních map a statistické sledování migrace.

4. vyučovací hodina: migrace jako globální problém

Učivo: Mezinárodní migrace a její politické, ekonomické, sociální, demografické, psychologické a kulturní dopady. Rozdělení zemí na emigrační, tranzitní a imigrační země.

5. vyučovací hodina: host ve výuce

Učivo: Beseda s příslušníkem cizinecké policie na téma důsledky ilegálního přistěhovalectví v Libereckém kraji.

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura

- ANDÁŠKO, I. 2005 *Dve dimenzie kvality života v kontexte percepcií obyvateľov a vedeckých obcí*. Brno. Ústav Geoniky AV ČR. 6-13
- BAKALÁŘ, P., 2003. *Tabu v sociálních vědách*. 1. vyd. Praha: Votobia. ISBN 80-722-0135-2.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D., 2002. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum. ISBN 80-246-0384-5.
- CLOKE, P., 2004. *Practising human geography*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE. ISBN 07-619-7300-1.
- DEMEK, J., 1987. *Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČSR*. Praha: Nakladatelství ČSAV. ISBN 80-86064-99-9.
- GABAL, I., ČADA, K., SNOPEK, J., 2008. *Klíč k posílení integrační politiky obcí: sociální vyloučení Romů a česká společnost*. Praha: Otevřená společnost. ISBN 978-80-87110-07-2.
- GEHL, J. 2000. *Život mezi budovami – užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0
- HAMPL, M., 2005. *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: Nakladatelství DemoArt, Praha pro Univerzitu Karlovu, Přírodovědeckou fakultu, ISBN 978-808-6746-029.
- HENDL, J., 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HUBNER, A. 2012. *Sociálně vyloučené lokality v ORP Tanvald*. Liberec, Bakalářská práce. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI Fakulta přírodovědně- humanitní a pedagogická
- IRA, V., ŠUŠKA, P., 2006. Percepcia kvality života v městskom prostredí (na príklade mesta Partizánske). *Geografická revue*, 2, 309-332.
- IRA, V., MICHÁLEK, A., PODOLÁK, P., 2006. Kvalita života a životné prostredie človeka. In Mádek, J., Kusendová, D., Marenčáková, J., Podolák, P., Vaňo, B.eds. *Demografická analýza Slovenska*. Bratislava (Univerzita Komenského), s. 142-144
- JAKOUBEK, M., 2006. *"Romové" v osidlech sociálního vyloučení*. Editor Tomáš Hirt. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-868-9876-8.
- JANDOUREK, J., 2007. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha:Portál. ISBN 978-80-7367-269-0
- KARPAŠ, R., 2001. *Stalo se na severu Čech 1900/2000*. Vyd. 1. Liberec: Nakladatelství 555. ISBN 80-864-2417-0.
- KOLEKTIV, 1996. *Slovník cizích slov*. Vyd. 1. Praha: Encyklopedický dům. ISBN 80-901-6478-1.

- MAREŠ, P., HORÁKOVÁ, M., RÁKOCZYOVÁ, M., 2008. *Sociální exkluze na lokální úrovni*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7416-014-1.
- MURGAŠ, F. 2012. *Prostorová dimenze kvality života*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 47 s. ISBN 978-80-7372-931-8.
- MURGAŠ, F. a FLÉGL, D. 2014. *Kvalita života v regionech České republiky*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 113 s. ISBN 978-80-7494-173-3.
- MURGAŠ, F. a KLOBOUČNÍK, M. 2014. *Municipalities and Regions as Good Place to Live: Index Quality of Live in the Czech Republic. ISQOLS 2014*
- NAVRÁTIL, P., 2003. *Romové v české společnosti*. Vyd.1. Praha: Portál. ISBN 80-717-87418.
- NÍČOVÁ, K. 2015. *Vybrané aspekty kvality života v SO ORP Šternberk – porovnání urbánního a rurálního prostoru*. Olomouc, Diplomová práce. UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI Přírodovědecká fakulta
- PHILLIPS, D. 2006. *Quality of life: concept, policy and practice*. New York: Routledge, \$c, xii, 276 p. ISBN 04-153-2355-X.
- POTŮČEK, M. 2012. *Kvalita života a udržitelnost života jako kritérium vizí a strategií: Beseda Společnosti pro trvale udržitelná život „Česko hledá budoucnost.“ CESES FSV UK Praha.*
- RAPLEY, M. 2003. *Quality of life research: a critical introduction*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2003, xvii, 286 p.
- RŮŽKOVÁ, J., ŠKRABAL, J. 2006. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad. 2 sv. ISBN 80-250-1311-12.
- SIBLEY, D., 1981. *Outsiders in urban societies*. Oxford: B. Blackwell. ISBN 06-311-2808-5.
- SIROVÁTKA, T., 2002. *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*. Vyd. 1. Brno: Nakl. Georgetown. ISBN 80-862-5113-6.
- SIROVÁTKA, T., 2004. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Rubikon (Masarykova univerzita), sv. 9. ISBN 80-862-5119-5.
- SÝKORA, L., 2010. *Rezidenční segregace*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. ISBN 978-808-7147-252.
- VAĎUROVÁ, H. a MÜHLPACHR, P. 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 143 s. ISBN 80-210-3754-7.
- VÁGAI, T., 2009. *Regionální rozvoj Frýdlantska*. Brno, Rigorózní práce. MASARYKOVA UNIVERZITA Přírodovědecká fakulta.
- VÁVRA, Jaroslav. *Didaktika geografie I: od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-083-3.

VÍŠEK, P., 2002. *Romové ve městě*. Vyd. 1. Praha: Socioklub. ISBN 80-864-8401-7.

Internetové zdroje

ALBRECHTICE: *Albrechtice v Jizerských horách* [online]. [vid. 2015-04-05].
Dostupné z: <http://www.albrechtice-jh.cz/>

AOPK ČR, 2016. CHKO Jizerské hory. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR* [online]. [vid. 2016-01-23]. Dostupný z: www.jizerskehory.ochranaprirody.cz

AOPK ČR: *Ochrana přírody a krajiny v ČR* [online]. [vid. 2016-01-23].
Dostupný z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapaCHKO&site=default_cz

ČSÚ, 2001. Obyvatelstvo podle národnosti ve vybraném území. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-05-13]. Dostupný z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=86&

ČSÚ, 2001. Obyvatelstvo podle vzdělání ve vybraném území. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-05-15]. Dostupný z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=85&

ČSÚ, 2015. Vybrané údaje měst a obcí. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-10-16].
Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/xl/mesta_a_obce

ČSÚ, 2015. Registr ekonomických subjektů. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-09-18]. Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/res/registr_ekonomickyh_subjektu

ČSÚ, 2015. Správní obvod Tanvald v číslech. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-09-12]. Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/xl/spravni_obvod_tan

ČSÚ, 2015. Demografické údaje obcí. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-09-14].
Dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/database-demografickyh-udaju-za-obce-cr>

ČSÚ, 2015. Nezaměstnanost ve vybraném území. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2016-01-15]. Dostupný z: https://www.czso.cz/csu/xl/120614_nezamestnanost

ČSÚ, 2011. Sčítání didu, domů a bytů. In: *Český statistický úřad* [online]. [vid. 2015-09-15].
Dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu>

ČUZK: *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. [vid. 2016-04-21].
Dostupné z: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>

DESNÁ: *Město Desná v Jizerských horách* [online]. [vid. 2015-03-25].
Dostupné z: <http://www.mesto-desna.cz/>

ERN: *Euroregion Nisa* [online]. [vid. 2015-03-01].
Dostupné z: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=38&L=1>

ESRI, 2010. *ArcGIS* [software]. Version 10.1. Redlands: ESRI [přístup 2012-06-13].

GAC, 2009. Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit-Šluknovsko. In: *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [vid. 2016-02-15].

Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-sluknovsko>

- GAC, 2009. Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit-Most. In: *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [vid. 2016-02-15].
Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-most>
- HARRACHOV: *Město Harrachov* [online]. [vid. 2015-03-25].
Dostupné z: <http://mesto.harrachov.cz/>
- JIŘETÍN: *Informační portál obce Jiřetín pod Bukovou* [online]. [vid. 2015-04-05].
Dostupné z: <http://www.jiretinpb.cz/>
- KOŘENOV: *Obecní úřad Kořenov* [online]. [vid. 2015-04-05].
Dostupné z: <http://www.korenov.cz/>
- KÚ LK: *Liberecký kraj* [online]. [vid. 2015-09-10].
Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/>
- KÚ LK, 2011. Analýza stavu dopravy Libereckého kraje. In: *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2015-11-11]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/analyzaLK11/>
- KÚ LK, 2011. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Liberecký kraj 2009-2013, In: *Liberecký kraj* [online]. [vid. 2015-10-29].
Dostupné z : www.krajlbc.cz/public/social/sprss_lk_20092013_0efc128f6c.pdf
- KÚ LK, 2011. Územní plány na webu. In: *Liberecký kraj* [online]. [vid. 2015-11-22].
Dostupné z: <http://oupsr.kraj-lbc.cz>
- MMR, 2009. Politika územního rozvoje ČR. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [vid. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/politika-uzemniho-rozvoje-cr-2008>
- MPSV, 2015. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice* [online]. [vid. 2016-05-21]. Dostupné z: http://www.esfcr.cz/mapa/int_lib.html
- MPSV, 2005. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [vid. 2016-05-15]. Dostupný z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>
- MT: *Mikroregion Tanvaldsko* [online]. [vid. 2015-03-10].
Dostupné z: <http://tanvaldsko.info>
- MURGAŠ, F. 2009. *Kvalita života a jej priestorová diferenciácia v okresoch Slovenska* [online]. [cit. 2016-03-15].
Dostupné z: https://www.sav.sk/journals/uploads/03121108GC-09-2_Murgas.pdf
- PLAVY: *Obec Plavy* [online]. [vid. 2015-04-06].
Dostupné z: <http://plavy.cz/index.php>
- RADOSTNÝ, L., ŠTĚPÁNKOVÁ, H., KRYL, M., 2013. Situační analýza obce Velké Hamry In: *Agentura pro sociální začleňování* [online]. [vid. 2016-02-11]. Dostupné z : <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-velke-hamry>
- RISY: *Regionální informační servis* [online]. [vid. 2015-06-13]
Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs>
- ŘSD, 2011: Celostátní sčítání dopravy 2010. In: *Ředitelství silnic a dálnic ČR* [online]. [vid. 2015-04-11]. Dostupný z: <http://scitani2010.rsd.cz/pages/map/default.aspx>

ŘSD: *Ředitelství silnic a dálnic ČR* [online]. [vid. 2015-04-11]
Dostupný z: <http://www.rsd.cz/>

SFDI: *Státní fond dopravní infrastruktury* [online]. [vid. 2015-04-25].
Dostupné z: <http://www.sfdi.cz/CZ>

SMRŽOVKA: *Město Smržovka* [online]. [vid. 2016-03-15].
Dostupné z: <http://www.smrzovka.cz/>

TANVALD: *Město Tanvald* [online]. [vid. 2015-03-15].
Dostupné z: <http://www.tanvald.cz/>

VELKÉ HAMRY: *Město Velké Hamry* [online]. [vid. 2015-03-15].
Dostupné z: <http://www.velke-hamry.cz/>

ZLATÁ OLEŠNICE: *Obec Zlatá Olešnice* [online]. [vid. 2015-04-15].
Dostupné z: <http://www.zlata-olesnice.cz/>

ŽALUDA, E., 2010. Územní plán Tanvald. In: *Město Tanvald* [online]. [vid. 2015-10-24].
Dostupné z: <http://www.tanvald.cz/pg.php?ID=312>

ŽALUDA, E., 2010. Územně analytické podklady ORP Tanvald: Rozbor udržitelného rozvoje území. In: *Město Tanvald* [online]. [vid. 2015-10-24].
Dostupné z: <http://www.tanvald.cz/meufile/uap/001PRURUPodklady.pdf>

Zákony

Zákon č. 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
In: *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2015-11-20].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

Zákon č. 128/2000 Sb. O obcích (obecní zřízení). In: *Zákony pro lidi* [online].
[vid. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č. 129/2000 Sb. O krajích (krajské zřízení) . In: *Zákony pro lidi*[online].
[vid. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>

Zákon č. 314/2002 Sb., O stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. In: *Zákony pro lidi*[online]. [vid.2015-12-20].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-314>

Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
In: *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2016-04-21].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 183/2006 Sb. O územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů
In: *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2015-12-21].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2016-05-11].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník kvality života v ORP Tanvald
2. Výpis z katastru nemovitostí pro objekt Tanvald č.p. 425
3. Výpis z katastru nemovitostí pro objekt Desná I. č.p. 103
4. Výpis z katastru nemovitostí pro objekt Velké Hamry č.p. 592
5. Výpis z katastru nemovitostí pro objekt Tanvald č.p. 234

Příloha 1.

Dotazník kvality života v ORP Tanvald

1. Pohlaví

- a) muž b) žena

2. Věk

- a) 18-26 b) 27-35 c) 36-50 d) 51-65
e) 66 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a) základní b) střední bez maturity c) střední s maturitou d) vysokoškolské
e) doktorské (RNDr., JUDr., Ph.D, MUDr.)

4. Vaše trvalé bydliště je v :

5. Se životem v místě, kde žijete, jste :

- a) zcela spokojen b) převážně spokojen c) v něčem spokojen, v něčem nespokojen
d) převážně nespokojen e) zcela nespokojen

6. Máte dlouhodobý vztah? (1 rok a více)

- a) ano b) ne

7. Pokud ano, jaký druh vztahu to je?

- a) chození b) partnerské soužití c) manželství

8. Pokud ano, v partnerském vztahu jste jak spokojeni?

- a) zcela spokojen b) převážně spokojen c) v něčem spokojen, v něčem nespokojen
d) převážně nespokojen e) zcela nespokojen

9. Cítíte se zdravý?

- a) plně b) lehčí problémy c) těžší problémy

10. Máte práci?

- a) ano (student, mateřská dov.) b) ne c) důchodce

11. Máte dobré vztahy na pracovišti?

Uveďte prosím na škále 0-10 (0 absolutně špatné vztahy a 10 vynikající vztahy)

12. Máte děti?

- a) ano b) ne

13. Pokud ne, plánujete děti?

- a) ano b) ne

14. Žijete s otcem, matkou vašich dětí?

- a) ano b) ne

15. Máte důvěru v ostatní lidi?

- a) ano, zcela důvěřuji b) většinou důvěřuji c) v něčem důvěřuji, v něčem nedůvěřuji
d) většinou nedůvěřuji e) nedůvěřuji nikomu

16. Kolik máte blízkých přátel, kteří o vás vědí téměř vše?

- a) 0 b) 1-2 c) 3 a více

17. Bydlíte v domě, nebo v bytě?

- a) dům b) byt

18. Pokud ano, vlastníte jej?

- a) ano b) ne

19. Vlastníte osobní automobil?

- a) ano b) ne

20. Jezdíte alespoň jednou ročně na zahraniční dovolenou?

- a) ano b) ne

21. Cítíte se bezpečně?

- a) zcela bezpečně b) celkem bezpečně c) průměrně bezpečně
d) částečně v nebezpečí e) zcela v nebezpečí

22. Jak byste vyjádřili spokojenost se svým životem?

Uveďte prosím na škále 0-10 (0 absolutně nespokojen a 10 absolutně spokojen)

23. S řešením situace sociálně vyloučených lokalit v ORP Tanvald jste :

- a) zcela spokojen b) převážně spokojen c) v něčem spokojen, v něčem nespokojen
d) převážně nespokojen e) zcela nespokojen

24. Co vnímáte jako hrozbu v ORP Tanvald?

Rozdělte prosím 10 bodů (0 není hrozba a 10 maximální hrozba)

stav infrastruktury

nezaměstnanost

rozvodovost manželství

sociálně vyloučené lokality

kriminalitu

Děkuji Vám za čas věnovaný vyplnění dotazníku kvality života

Příloha 2.

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	st. 617
Obec:	Tanvald [563820]
Katastrální území:	Tanvald [765023]
Číslo LV:	3326
Výměra [m ²]:	1044
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	DKM
Určení výměry:	Ze souřadnic v S-JTSK
Druh pozemku:	zastavěná plocha a nádvoří

Součástí je stavba

Buďova s číslem popisným:	Tanvald [408255] ; č. p. 425; rodinný dům
Stavba stojí na pozemku:	p. č. st. 617
Stavební objekt:	č. p. 425
Ulice:	Žákova
Adresní místo:	Žákova č. p. 425

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
RIAL spol. s r.o., Žateckých 1212/20, Nusle, 14000 Praha 4	

Způsob ochrany nemovitosti

Nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Seznam BPEJ

Parcela nemá evidované BPEJ.

Omezení vlastnického práva

Nejsou evidována žádná omezení.

Jiné zápisy

Nejsou evidovány žádné jiné zápisy.

Růžení, v rámci kterých byl k nemovitosti zapsán cenový údaj

Nemovitost je v územním obvodu, kde státní správu katastru nemovitostí ČR vykonává [Katastrální úřad pro Liberecký kraj, Katastrální pracoviště Jablonec nad Nisou](#).

Příloha 3.

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	885
Obec:	Desná [563552]
Katastrální území:	Desná I [625574]
Číslo LV:	1348
Výměra [m ²]:	1108
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	DKM
Určení výměry:	Ze souřadnic v S-JTSK
Druh pozemku:	zastavěná plocha a nádvoří

Součástí je stavba

Budova s číslem popisným:	Desná I [25577] ; č. p. 103; objekt k bydlení
Stavba stojí na pozemku:	p. č. 885
Stavební objekt:	č. p. 103
Ulice:	K. Elektrárně
Adresní místo:	K. Elektrárně č. p. 103

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
Poříz Milan JUDr., Nová Pasiřská 4029/13, 46601 Jablonec nad Nisou	6/10
Pořízová Lenka, Nová Pasiřská 4029/13, 46601 Jablonec nad Nisou	4/10

Způsob ochrany nemovitosti

Název
rozsáhlé chráněné území

Seznam BPEJ

Parcela nemá evidované BPEJ.

Omezení vlastnického práva

Nejsou evidována žádná omezení.

Jiné zápisy

Nejsou evidovány žádné jiné zápisy.

Příloha 4.

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	456.e
Obec:	Velké Hamry (563838).e
Katastrální území:	Bohdalovice (778745)
Číslo LV:	984
Výměra [m ²]:	287
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	DKM
Určení výměry:	Ze souřadnic v S-JTSK
Druh pozemku:	zastavěná plocha a nádvoří

Součástí je stavba

Budova s číslem popisným:	Velké Hamry (178756).e ; č. p. 592; objekt k bydlení
Stavba stojí na pozemku:	p. č. 456
Stavební objekt:	č. p. 592.e
Adresní místa:	č. p. 592.e

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
Petrášek Tomáš, Pražská 9/9, Liberec III-Jeřáb, 46007 Liberec	

Způsob ochrany nemovitosti

Nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Seznam BPEJ

Parcela nemá evidované BPEJ.

Omezení vlastnického práva

Typ
Zástavní právo smluvní

Jiné zápisy

Nejsou evidovány žádné jiné zápisy.

Řízení, v rámci kterých byl k nemovitosti zapsán cenový údaj

Příloha 5.

Informace o pozemku

Parcelní číslo:	st. 62/1	
Obec:	Tanvald [5638201]	
Katastrální území:	Tanvald [765023]	
Číslo LV:	1840	
Výměra [m ²]:	2243	
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí	
Mapový list:	DKM	
Určení výměry:	Ze souřadnic v S-JTSK	
Druh pozemku:	zastavěná plocha a nádvoří	

Součástí je stavba

Budova s číslem popisným:	Tanvald [408255] č. p. 234; stavba občanského vybavení
Stavba stojí na pozemku:	p. č. st. 62/1
Stavební objekt:	č. p. 234
Ulice:	Krkonošská
Adresní místo:	Krkonošská č. p. 234

Vlastníci, jiní oprávnění

Vlastnické právo	Podíl
Pořiz. Milan JUDr., Nová Pasiřská 4029/13, 46601 Jablonec nad Nisou	

Způsob ochrany nemovitosti

Nejsou evidovány žádné způsoby ochrany.

Seznam BPEJ

Parcela nemá evidované BPEJ.

Omezení vlastnického práva

Nejsou evidována žádná omezení.

Jiné zápisy

Nejsou evidovány žádné jiné zápisy.

Rřízení, v rámci kterých byl k nemovitosti zapsán cenový údaj

Nemovitost je v územním obvodu, kde státní správu katastru nemovitostí ČR vykonává [Katastrální úřad pro Liberecký kraj, Katastrální pracoviště Jablonec nad Nisou](#).